Dane finansowe

	PLN'000		EUR'000	
	za rok zakończony 31.12.2013	**za rok zakończony 31.12.2012 (dane przekształcone)**	**za rok zakończony 31.12.2013**	**za rok zakończony 31.12.2012 (dane przekształcone)**
Przychody ze sprzedaży	28.597.342	33.111.000	6.791.105	7.933.439
Zysk operacyjny	146.494	312.756	34.788	74.937
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	(61.979)	366.341	(14.718)	87.776
Zysk netto	39.428	927.876	9.363	222.320
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	39.415	927.849	9.360	222.314
Zysk netto przypisany udziałom niekontrolującym	13	27	3	6
Całkowite dochody ogółem	123.450	1.284.223	29.316	307.702
Całkowite dochody ogółem przypisane akcjonariuszom Jednostki Dominującej	123.439	1.284.210	29.313	307.699
Całkowite dochody ogółem przypisane udziałom niekontrolującym	11	13	3	3
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	1.436.496	1.347.080	341.129	322.762
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(938.414)	(838.051)	(222.848)	(200.798)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(251.102)	(883.278)	(59.630)	(211.635)
Przepływy pieniężne netto razem	246.980	(374.249)	58.651	(89.671)
Podstawowy zysk netto na jedną akcję (w złotych/EUR)	0,30	7,14	0,07	1,71
Rozwodniony zysk netto na jedną akcję (w złotych/EUR)	0,30	7,14	0,07	1,71

	PLN'000		EUR'000	
	Stan na 31.12.2013	**Stan na 31.12.2012 (dane przekształcone)**	**Stan na 31.12.2013**	**Stan na 31.12.2012 (dane przekształcone)**
Aktywa razem	20.299.617	20.027.565	4.894.776	4.898.871
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	9.189.307	9.065.725	2.215.786	2.217.535
Udziały niekontrolujące	289	699	70	171
Kapitał własny razem	9.189.596	9.066.424	2.215.856	2.217.706

W celu przeliczenia pozycji wykazanych w tabeli "Wybrane dane finansowe" na EUR zastosowano następujące kursy wymiany:

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej przeliczono stosując średni kurs NBP obowiązujący w dniu kończącym okres sprawozdawczy:

na dzień 31.12.2013	**na dzień 31.12.2012**
1 EUR = 4,1472 PLN	1 EUR = 4,0882 PLN

Pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych przeliczono stosując kurs stanowiący średnią arytmetyczną średnich kursów NBP ustalonych na ostatni dzień każdego miesiąca kalendarzowego okresu sprawozdawczego:

za rok zakończony 31.12.2013	**za rok zakończony 31.12.2012**
1 EUR = 4,2110 PLN	1 EUR = 4,1736 PLN

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA ROK 2013
SPORZĄDZONE WEDŁUG MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDÓW SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ W WERSJI ZATWIERDZONEJ PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW 4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ 5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH 6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM 7

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA 8
1. Informacje ogólne 8
2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany 8
3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych 11
4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, ale nie mają zastosowania 12
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach 13
6. Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia spółki UAB Manifoldas oraz zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, zmiana zasad rachunkowości i korekty błędów 15
7. Zasady rachunkowości 18
7.1 Podstawa konsolidacji 18
7.2 Przychody ze sprzedaży 18
7.3 Przychody z tytułu dywidend 18
7.4 Przychody z odsetek 18
7.5 Podatki 18
7.5.1 Podatek dochodowy 18
7.5.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa 19
7.6 Transakcje w walucie obcej 19
7.7 Rzeczowe aktywa trwałe 20
7.8 Wartość firmy 21
7.9 Pozostałe aktywa niematerialne 21
7.10 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych 22
7.11 Jednostki wycenianie metodą praw własności oraz jednostki konsolidowane metodą proporcjonalną 22
7.12 Leasing 23
7.13 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych 23
7.14 Zapasy 23
7.15 Nieruchomości inwestycyjne 24
7.16 Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe 24
7.17 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty 24
7.18 Aktywa przeznaczone do sprzedaży 24
7.19 Kapitały własne 24
7.20 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje 24
7.21 Świadczenia pracownicze 25
7.21.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia 25
7.21.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne 25
7.22 Koszty finansowania zewnętrznego 26
7.23 Aktywa i zobowiązania finansowe 26
7.24 Utrata wartości aktywów finansowych 28
7.25 Pochodne instrumenty finansowe 29
7.26 Rachunkowość zabezpieczeń 29
7.27 Rezerwy 30
7.27.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji 30
7.28 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe 31
7.29 Dotacje 31
7.30 Wspólne przedsięwzięcia 31
7.31 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych 31
7.32 Zobowiązania i aktywa warunkowe 32
7.33 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO_2) 32
8. Segmenty działalności 32
9. Przychody i koszty 35
9.1 Koszty według rodzaju 35
9.2 Koszty świadczeń pracowniczych 35
9.3 Pozostałe przychody operacyjne 36
9.4 Pozostałe koszty operacyjne 36
9.5 Przychody finansowe 37
9.6 Koszty finansowe 37
10. Podatek dochodowy 38
10.1 Obciążenia podatkowe 38
10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania 38
10.3 Odroczony podatek dochodowy 39
11. Zysk netto przypadający na jedną akcję 41
12. Dywidendy 41
13. Rzeczowe aktywa trwałe 42
14. Wartość firmy 50
15. Pozostałe aktywa niematerialne 50
16. Jednostki wyceniane metodą praw własności 55
17. Aktywa przeznaczone do sprzedaży 56
18. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa 57
18.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności 58
18.2 Należności z tytułu leasingu finansowego 59
19. Zapasy 59
19.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów 60

19.2 Zapasy obowiązkowe ... 60
20. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty ... 60
21. Kapitał podstawowy ... 61
22. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji ... 61
23. Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych ... 61
24. Zyski zatrzymane ... 61
24.1 Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend . 61
25. Różnice kursowe z przeliczenia ... 62
26. Udziały niekontrolujące ... 62
27. Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego ... 62
27.1 Kredyty bankowe i pożyczki ... 63
27.2 Obligacje ... 66
27.3 Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego ... 67
27.3.1 Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego ... 67
28. Pochodne instrumenty finansowe ... 68
29. Świadczenia pracownicze ... 68
29.1 Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia ... 69
29.2 Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych ... 70
29.3 Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych ... 70
29.4 Założenia aktuarialne ... 70
29.5 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy ... 70
29.6 Analiza wrażliwości ... 71
30. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy ... 72
30.1 Rezerwy ... 73
30.2 Dotacje ... 75
31. Instrumenty finansowe ... 76
31.1 Wartość bilansowa ... 76
31.2 Hierarchia wartości godziwej ... 77
31.3 Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych ... 78
32. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym ... 82
32.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych ... 82
32.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych ... 83
32.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2) ... 84
32.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2) ... 86
32.3 Ryzyko walutowe ... 87
32.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut ... 89
32.4 Ryzyko stopy procentowej ... 93
32.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych ... 94
32.5 Ryzyko płynności ... 95
32.6 Ryzyko kredytowe ... 98
33. Zarządzanie kapitałem ... 98
34. Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO_2) ... 99
35. Zobowiązania i aktywa warunkowe ... 100
35.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych ... 100
35.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe ... 102
36. Informacje o podmiotach powiązanych ... 102
36.1 Informacje o transakcjach z jednostkami powiązanymi ... 102
36.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą ... 102
36.2.1 Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ ... 103
36.3 Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących ... 103
36.4 Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej ... 104
37. Istotne zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy ... 104
38. Zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego ... 105

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Przychody ze sprzedaży	8	28.597.342	33.111.000
Koszt własny sprzedaży	9.1	(26.913.268)	(30.339.959)
Zysk na sprzedaży		**1.684.074**	**2.771.041**
Koszty sprzedaży	9.1	(1.106.746)	(1.051.962)
Koszty ogólnego zarządu	9.1	(433.984)	(446.449)
Pozostałe przychody operacyjne	9.3	30.337	41.963
Pozostałe koszty operacyjne	9.4	(40.659)	(1.084.453)
Efekt rozliczenia stopniowego przejęcia kontroli (GK AB LOTOS Geonafta)	6	-	61.650
Utrata kontroli nad jednostką zależną	2	13.472	20.966
Zysk operacyjny		**146.494**	**312.756**
Przychody finansowe	9.5	135.162	302.008
Koszty finansowe	9.6	(342.627)	(248.423)
Udział w stracie netto jednostek wycenianych metodą praw własności	16	(1.008)	-
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem		**(61.979)**	**366.341**
Podatek dochodowy od osób prawnych	10.1	101.407	561.535
Zysk netto		**39.428**	**927.876**
Inne całkowite dochody			
Pozycje, które w przyszłości mogą zostać zreklasyfikowane do wyniku:		**84.174**	**357.244**
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(13.646)	(39.100)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	23	120.765	472.197
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów	10.1	(22.945)	(75.853)
Pozycje, które w przyszłości nie zostaną zreklasyfikowane do wyniku:		**(152)**	**(897)**
Zyski/(Straty) aktuarialne dotyczące świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	29.3	(188)	(1.111)
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów	10.1	36	214
Inne całkowite dochody (netto)		**84.022**	**356.347**
Całkowite dochody ogółem		**123.450**	**1.284.223**
Zysk netto przypisany:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej	11	39.415	927.849
Udziałom niekontrolującym	26	13	27
		39.428	**927.876**
Całkowite dochody ogółem przypisane:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej		123.439	1.284.210
Udziałom niekontrolującym	26	11	13
		123.450	**1.284.223**
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję (w złotych)			
Średnia ważona liczba akcji w tysiącach sztuk	11	129.873	129.873
- podstawowy	11	0,30	7,14
- rozwodniony	11	0,30	7,14

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012 (dane przekształcone)
AKTYWA				
Aktywa trwałe				
Rzeczowe aktywa trwałe	13	10.048.374	9.685.850	10.523.550
Wartość firmy	14	46.688	46.688	46.688
Pozostałe aktywa niematerialne	15	686.222	548.659	475.580
Jednostki wyceniane metodą praw własności	16	66.222	-	-
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	10.3	980.284	1.121.314	400.128
Pozostałe aktywa długoterminowe	18	210.981	107.232	136.291
Aktywa trwałe razem		**12.038.771**	**11.509.743**	**11.582.237**
Aktywa obrotowe				
Zapasy	19	5.731.851	5.966.203	5.855.840
- w tym zapasy obowiązkowe	*19.2*	*4.250.530*	*4.353.207*	*4.427.752*
Należności z tytułu dostaw i usług	18	1.594.746	1.632.837	2.071.269
Należności z tytułu podatku dochodowego		30.755	90.566	132.876
Pochodne instrumenty finansowe	28	73.935	121.334	37.202
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	18	325.079	436.121	224.404
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	503.686	268.333	383.680
Aktywa obrotowe razem		**8.260.052**	**8.515.394**	**8.705.271**
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	17	794	2.428	109.124
Aktywa razem		**20.299.617**	**20.027.565**	**20.396.632**
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA				
Kapitał własny				
Kapitał podstawowy	21	129.873	129.873	129.873
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	22	1.311.348	1.311.348	1.311.348
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	23	61.019	(36.801)	(419.281)
Zyski zatrzymane	24	7.666.833	7.627.427	6.700.396
Różnice kursowe z przeliczenia	25	20.234	33.878	59.100
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		**9.189.307**	**9.065.725**	**7.781.436**
Udziały niekontrolujące	26	289	699	947
Kapitał własny razem		**9.189.596**	**9.066.424**	**7.782.383**
Zobowiązania długoterminowe				
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	4.496.190	4.462.098	5.161.474
Pochodne instrumenty finansowe	28	52.876	88.325	127.364
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	10.3	281.307	322.873	105.226
Świadczenia pracownicze	29	151.425	129.862	115.914
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	30	711.845	412.260	337.561
Zobowiązania długoterminowe razem		**5.693.643**	**5.415.418**	**5.847.539**
Zobowiązania krótkoterminowe				
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	1.715.196	2.094.602	2.427.155
Pochodne instrumenty finansowe	28	21.277	91.000	140.414
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	2.396.086	2.174.451	2.812.259
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		8.823	5.752	7.420
Świadczenia pracownicze	29	105.057	110.930	94.737
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	30	1.169.939	1.068.988	1.244.327
Zobowiązania krótkoterminowe razem		**5.416.378**	**5.545.723**	**6.726.312**
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami przeznaczonymi do sprzedaży		-	-	40.398
Zobowiązania razem		**11.110.021**	**10.961.141**	**12.614.249**
Kapitał własny i zobowiązania razem		**20.299.617**	**20.027.565**	**20.396.632**

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH
za rok 2013
sporządzone metodą pośrednią

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk netto		**39.428**	**927.876**
Korekty:		**1.409.414**	**483.446**
Podatek dochodowy	*10.1*	*(101.407)*	*(561.535)*
Udziały w stracie netto jednostek wycenianych metodą praw własności	*16*	*1.008*	*-*
Amortyzacja	*9.1*	*656.065*	*666.465*
(Zyski)/Straty z tytułu różnic kursowych		*121.495*	*(131.686)*
Odsetki i dywidendy		*193.156*	*197.801*
(Zyski)/Straty z tytułu działalności inwestycyjnej		*11.576*	*977.849*
Rozliczenie i wycena instrumentów finansowych	*9.5*	*(112.861)*	*(117.772)*
Zmniejszenie stanu należności z tytułu dostaw i usług		*23.023*	*453.082*
Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu pozostałych aktywów		*200.717*	*(197.483)*
Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu zapasów		*232.696*	*(108.783)*
Zwiększenie/(Zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług		*238.465*	*(639.025)*
(Zmniejszenie)/Zwiększenie stanu pozostałych zobowiązań i rezerw		*(70.378)*	*(84.497)*
Zwiększenie stanu świadczeń pracowniczych		*15.859*	*29.030*
Podatek dochodowy zapłacony		(12.346)	(64.242)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		**1.436.496**	**1.347.080**
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Dywidendy otrzymane		680	567
Odsetki otrzymane		6.988	9.316
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych		9.429	27.727
Sprzedaż udziałów		14.910	550
Spłata udzielonych pożyczek		-	1.536
Utrata kontroli nad jednostką zależną po odjęciu zbytych środków pieniężnych		-	78.000
Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa		3.722	138
Zakup rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych		(976.975)	(757.925)
Zakup udziałów w jednostkach powiązanych		(13.560)	(13.017)
Nabycie jednostki zależnej po odjęciu przejętych środków pieniężnych	2	-	(129.132)
Lokaty zarezerwowane na remont postojowy		-	(45.721)
Depozyty zabezpieczające		134	586
Środki przekazane na fundusz likwidacji kopalń ropy naftowej	30.1	(1.654)	(1.886)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		17.912	(8.790)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		**(938.414)**	**(838.051)**
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek	27.1	963.045	542.530
Emisja obligacji	27.2	203.050	362.367
Przepływy środków pieniężnych wynikające ze zmian w udziale w jednostkach zależnych nie skutkujące utratą kontroli	2	(278)	(182)
Wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek	27.1	(1.263.548)	(1.171.040)
Wykup obligacji	27.2	-	(364.000)
Zapłacone odsetki		(176.361)	(205.185)
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		(16.811)	(15.234)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		39.801	(32.534)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		**(251.102)**	**(883.278)**
Przepływy pieniężne netto razem		**246.980**	**(374.249)**
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		(1.553)	(27.958)
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		**245.427**	**(402.207)**
Środki pieniężne na początek okresu		**(240.655)**	**161.552**
Środki pieniężne na koniec okresu	20	**4.772**	**(240.655)**

w tysiącach złotych	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	Zyski zatrzymane	Różnice kursowe z przeliczenia	Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny razem
1 stycznia 2013		**129.873**	**1.311.348**	**(36.801)**	**7.627.427**	**33.878**	**9.065.725**	**699**	**9.066.424**
Zysk netto		-	-	-	*39.415*	-	*39.415*	*13*	*39.428*
Inne całkowite dochody (netto)		-	-	*97.820*	*(152)*	*(13.644)*	*84.024*	*(2)*	*84.022*
Całkowite dochody ogółem		-	-	97.820	39.263	(13.644)	123.439	11	123.450
Wykup akcji od udziałowców niekontrolujących	2	-	-	-	143	-	143	(421)	(278)
31 grudnia 2013		**129.873**	**1.311.348**	**61.019**	**7.666.833**	**20.234**	**9.189.307**	**289**	**9.189.596**
1 stycznia 2012		**129.873**	**1.311.348**	**(419.281)**	**6.700.396**	**59.100**	**7.781.436**	**947**	**7.782.383**
Zysk netto		-	-	-	*927.849*	-	*927.849*	*27*	*927.876*
Inne całkowite dochody (netto)		-	-	*382.480*	*(897)*	*(25.222)*	*356.361*	*(14)*	*356.347*
Całkowite dochody ogółem		-	-	382.480	926.952	(25.222)	1.284.210	13	1.284.223
Wykup akcji od udziałowców niekontrolujących		-	-	-	79	-	79	(261)	(182)
31 grudnia 2012 (dane przekształcone)		**129.873**	**1.311.348**	**(36.801)**	**7.627.427**	**33.878**	**9.065.725**	**699**	**9.066.424**

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

1. Informacje ogólne

Grupa LOTOS Spółka Akcyjna („Grupa LOTOS S.A.", „Spółka", „Jednostka Dominująca") została utworzona 18 września 1991 roku. Siedziba Spółki mieści się w Polsce pod adresem: 80 – 718 Gdańsk, ul. Elbląska 135.

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A. („Grupa Kapitałowa LOTOS" „Grupa Kapitałowa", „Grupa") jest wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej oraz ich sprzedaż hurtowa i detaliczna. Grupa prowadzi również działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Grupa LOTOS S.A. zakwalifikowana jest do sektora paliwowego.

2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w skład Grupy Kapitałowej LOTOS wchodziły: Grupa LOTOS S.A. jako Jednostka Dominująca oraz 34 podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym w tym:

- 13 spółek zależnych od Grupy LOTOS S.A.,
- 21 spółek pośrednio zależnych od Grupy LOTOS S.A.

Ponadto, Grupa posiada udziały w jednostkach wycenianych metodą praw własności oraz udziały w jednostce konsolidowanej metodą proporcjonalną.

Poniżej przedstawiono informacje na temat siedziby i przedmiotu działalności wymienionych wyżej podmiotów, a także dane na temat procentowego udziału Grupy w ich własności oraz wskazanie stosowanej przez Grupę metody konsolidacji:

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2013	31.12.2012
Jednostka Dominująca				
Grupa LOTOS S.A.	Gdańsk	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (głównie paliw) oraz ich sprzedaż hurtowa	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Jednostki bezpośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
• LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,98% (1)	99,96%
• LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100,00%	100,00%
• LOTOS Oil S.A.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100,00%	100,00%
• LOTOS Asfalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100,00%	100,00%
• LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100,00%	100,00%
• LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100,00%	100,00%
• LOTOS Lab Sp. z o.o.	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100,00%	100,00%
• LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100,00%	100,00%
• LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia i osób	100,00%	100,00%
• LOTOS Terminale S.A. (2) (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100,00%	100,00%
• LOTOS Infrastruktura S.A. (3)	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw. Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100,00%	100,00%
• LOTOS Gaz S.A. w likwidacji	Kraków	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
• LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o.	Jasło	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2013	31.12.2012
Jednostki pośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
GK LOTOS Terminale S.A.				
• RCEkoenergia Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, ciepła i gazu	100,00%	100,00%
• LOTOS Biopaliwa Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Produkcja estrów metylowych kwasów tłuszczowych (FAME)	100,00%	100,00%
GK LOTOS Petrobaltic S.A.				
• LOTOS Exploration and Production Norge AS	Norwegia, Stavanger	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Norweskim Szelfie Kontynentalnym; świadczenie usług związanych z poszukiwaniem i wydobyciem ropy naftowej	99,98% (4)	99,96%
• Aphrodite Offshore Services N.V.	Curaçao	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego (Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej)	99,98% (4)	99,96%
• Energobaltic Sp. z o.o.	Władysławowo	Produkcja energii elektrycznej, energii cieplnej, LPG oraz kondensatu gazowego	99,98% (4)	99,96%
• B8 Sp. z o.o	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie (Spółka nie rozpoczęła działalności operacyjnej)	99,98% (4, 5)	-
• B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC S.K.A.	Gdańsk	Poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy i gazu (Spółka nie rozpoczęła działalności operacyjnej)	99,98% (4, 6)	-
• Miliana Shipholding Company Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipholding Company Ltd.)	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług magazynowania i transportu ropy naftowej oraz innych usług w obszarze transportu morskiego	99,98% (4)	99,96%
• Technical Ship Management Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Technical Ship Management Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków.	99,98% (4)	99,96%
• SPV Baltic Sp.z o.o.	Gdańsk	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,98% (4, 7)	-
• Miliana Shipmanagement Ltd.	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,98% (4)	99,96%
• Miliana Shipping Group Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipping Group Ltd.)	Cypr, Nikozja	Zarządzanie posiadanymi aktywami	99,98% (4)	99,96%
• Bazalt Navigation Co. Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% (4)	99,96%
• Granit Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% (4)	99,96%
• Kambr Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% (4)	99,96%
• St. Barbara Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% (4)	99,96%
• Petro Icarus Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% (4)	99,96%
• Petro Aphrodite Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,98% (4)	99,96%
• AB LOTOS Geonafta (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK AB LOTOS Geonafta)	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej, świadczenie usług wiertniczych oraz kupno i sprzedaż ropy naftowej	99,98% (4)	99,96%
• UAB Genciu Nafta	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	99,98% (4)	99,96%
• UAB Manifoldas	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	99,98% (4)	99,96%
Jednostki wyceniane metodą praw własności				
• LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. (8)	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługi logistyczne	50,00% (8)	100,00%
GK LOTOS Petrobaltic S.A.				
• Baltic Gas Sp. z o.o.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego (działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego)	49,99% (4, 9)	99,96%
• Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	81,68% (4, 10)	99,96%
Jednostki konsolidowane metodą proporcjonalną				
GK AB LOTOS Geonafta				
• UAB Minijos Nafta	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	49,99% (4)	49,98%

(1) W 2013 roku Grupa LOTOS S.A. kontynuowała proces przymusowego wykupu akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. W wyniku przeprowadzonych transakcji nabycia akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. w ramach procesu przymusowego wykupu akcji od udziałowców niekontrolujących Grupa LOTOS S.A. na dzień 31 grudnia 2013 roku posiadała 99,98% w kapitale podstawowym spółki LOTOS Petrobaltic S.A.

(2) W dniu 30 lipca 2013 roku zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Czechowice S.A. na LOTOS Terminale S.A.

(3) W dniu 18 kwietnia 2013 roku zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Jasło S.A. na LOTOS Infrastruktura S.A.

(4) Zmiany kapitałowe opisane w punkcie (1) miały wpływ na pośredni udział procentowy Grupy we własności jednostek GK LOTOS Petrobaltic S.A.

(5) W dniu 30 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 100% udziałów w spółce B8 Sp. z o.o. Nabycie udziałów było związane m.in. z utworzeniem struktury biznesowej w celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8 co zostało opisane poniżej.

(6) W dniu 30 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 99,5% akcji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółki komandytowo-akcyjnej stając się również komandytariuszem tejże spółki. Mniejszościowym akcjonariuszem i komplementariuszem spółki jest spółka B8 Sp. z o.o. posiadająca 0,5% akcji. Nabycie akcji było związane m.in. z utworzeniem struktury biznesowej w celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8 co zostało opisane poniżej.

(7) W dniu 20 grudnia 2013 roku Technical Ship Management Sp. z o.o. nabyła 100% udziałów w spółce SPV Baltic Sp. z o.o.

(8) W dniu 25 listopada 2013 roku Grupa LOTOS S.A. zbyła na rzecz BP Europe SE 1.000 udziałów spółki LOTOS Tank Sp. z o.o., stanowiących 50% udziałów w kapitale zakładowym spółki LOTOS Tank Sp. z o.o., co zostało opisane poniżej. W dniu 17 grudnia 2013 roku zarejestrowano zmianę nazwy spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. na LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.

(9) W dniu 17 maja 2013 roku nastąpiła rejestracja umowy sprzedaży przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. 50% udziałów spółki Baltic Gas Sp. z o.o. na rzecz CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o.

(10) Zaprezentowany procentowy udział we własności jednostki ustalono na podstawie wartości wkładów wniesionych przez poszczególnych wspólników do sumy wszystkich wkładów na dzień 31 grudnia 2013 roku:

- Baltic Gas Sp. z o.o. (Komplementariusz) (0,002%),
- LOTOS Petrobaltic S.A. (Komandytariusz) (81,693%),
- CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. („CalEnergy") (Komandytariusz) (18,305%).

Procentowy udział Grupy we własności jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k. pośrednio współkontrolowanej wynosi 81,68%.

Spółka Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy spółka komandytowa ("Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k") jest spółką osobową. W umowie spółki określono uczestniczenie wspólników w jej zyskach i stratach w taki sposób, że Baltic Gas Sp. z o.o. posiada 0,001% udziału w zyskach i 100% w stratach, LOTOS Petrobaltic S.A. posiada 50,9995% udziału w zyskach oraz CalEnergy posiada 48,9995% udziału w zyskach. Jednocześnie nie można wskazać procentowego udziału w głosach, gdyż sprawy pozostające do decyzji wspólników, określone w umowie spółki, wymagają uzyskania jednomyślnej zgody w sprawach, które wyraźnie określa umowa spółki, bądź też jednomyślnej uchwały wspólników w sprawie ustalenia procedury podejmowania decyzji w przypadku pozostałych spraw, nieokreślonych w umowie spółki. W rozumieniu regulacji MSSF spółka Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k ten jest podmiotem współkontrolowanym przez Grupę.

Nabycie akcji serii A spółki LOTOS Petrobaltic S.A.

W 2013 roku Grupa LOTOS S.A. kontynuowała proces przymusowego wykupu akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. będących w posiadaniu udziałowców niekontrolujących, z wyłączeniem akcji należących do Skarbu Państwa. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 roku Spółka nabyła 2.212 sztuk akcji o łącznej wartości 278 tys. zł stanowiących 0,0223% kapitału podstawowego wpisanych do księgi akcyjnej.

Zgodnie z MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe", wyżej opisane transakcje zostały rozliczone jako transakcje kapitałowe, w wyniku których do zysków zatrzymanych przypisanych Jednostce Dominującej odniesiona została kwota 143 tys. zł oraz zmniejszyła się wartość udziałów niekontrolujących o 421 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonych transakcji nabycia akcji spółki LOTOS Petrobaltic S.A. w ramach procesu przymusowego wykupu akcji od udziałowców niekontrolujących Grupa LOTOS S.A. na dzień 31 grudnia 2013 roku posiadała 99,98% w kapitale podstawowym spółki LOTOS Petrobaltic S.A. (9.938.484 sztuk akcji).

Przystąpienie CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. jako komandytariusza do spółki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy spółka komandytowa

W dniu 9 kwietnia 2013 roku spółka CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. („CalEnergy") przystąpiła jako komandytariusz do spółki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy spółka komandytowa („Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k"), wcześniej utworzonej przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. w celu realizacji umowy inwestycyjnej zawartej z CalEnergy w październiku 2012 roku, przewidującej współpracę prowadzoną w formie spółki celowej (umowa została zawarta pod kilkoma warunkami zawieszającymi). Spółka CalEnergy wniosła do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k wkład pieniężny w wysokości 5 tys. zł. Jednocześnie spółka LOTOS Petrobaltic S.A., jako drugi komandytariusz, podwyższyła swój wkład z kwoty 5 tys. zł do kwoty 52.000 tys. zł, pokrywając podwyższony wkład gotówką w kwocie 295 tys. zł oraz aportem o wartości 51.700 tys. zł. Zawarta umowa o współpracy dotyczy zagospodarowania złóż B - 4 i B - 6. Zgodnie z programem prac przygotowawczych, pozyskanie danych sejsmicznych i wybór wstępnej koncepcji zagospodarowania zaplanowano na lata 2013 i 2014. Po zakończeniu tego etapu, partnerzy będą mogli podjąć ostateczną decyzję inwestycyjną odnośnie zagospodarowania złóż B - 4 i B - 6.
Przystąpienie spółki CalEnergy do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k oznacza zakończenie okresu przygotowań do wspólnej realizacji działań na obu złożach i uruchomienie zaangażowania finansowego CalEnergy w realizację projektu. W trakcie przygotowań spełniono szereg warunków zawieszających uruchomienie projektu, w tym przeniesienie, za zgodą spółki LOTOS Petrobaltic S.A., na spółkę Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k stosownych koncesji i tak, decyzją Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2013 roku na rzecz Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k przeniesiono koncesje:

- na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie "Gaz Północ",
- na wydobywanie gazu ziemnego gazolinowego ze złoża B - 4 położonego na obszarze polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej Morza Bałtyckiego,
- na wydobywanie gazu ziemnego (gazokondensatu) ze złoża B - 6 położonego na obszarze polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej Morza Bałtyckiego.

Zgodnie z warunkami umowy inwestycyjnej, CalEnergy sfinansuje koszty pozyskania danych sejsmicznych, wyboru koncepcji zagospodarowania złoża oraz opracowania dokumentacji projektowej (tzw. FEED, front end engineering design).

Uczestniczenie wspólników w zyskach i stratach oraz procentowy udział we własności jednostki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k ustalony na podstawie wartości wkładów wniesionych przez poszczególnych wspólników został zaprezentowany powyżej.

Porozumienie dotyczące współpracy przy finansowaniu zagospodarowania złoża ropy naftowej B - 8 na Morzu Bałtyckim, nabycie akcji oraz udziałów w spółkach celowych

W dniu 7 października 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. i Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A. („PIR") podpisały Porozumienie dotyczące współpracy przy finansowaniu zagospodarowania złoża ropy naftowej B - 8 na Morzu Bałtyckim. Celem porozumienia jest wypracowanie struktury i warunków finansowania projektu, na którego potrzeby powołana została spółka celowa (tzw. Special Purpose Vehicle, tj. SPV), do której spółka LOTOS Petrobaltic S.A. wniesie prawo użytkowania górniczego i majątek związany z realizacją projektu zagospodarowania złoża B - 8. Projekt realizowany w ramach SPV obejmuje dokończenie prac wiertniczych na złożu, instalację infrastruktury podwodnej dla celów eksploatacji oraz przebudowę platformy wiertniczej Petrobaltic na platformę wydobywczą. Następnie SPV będzie prowadzić eksploatację ze złoża B - 8 oraz sprzedaż wydobytej ropy naftowej i gazu ziemnego. PIR będzie podporządkowany w spłacie bankom jako wierzycielom nadrzędnym. Finansowanie może zostać udzielone w formie programu prywatnej emisji obligacji korporacyjnych z ograniczeniem zbywalności, a okres finansowania nie powinien przekroczyć 10 lat. PIR wyraża swoją gotowość do uczestniczenia w finansowaniu na warunkach rynkowych. Całkowite nakłady na projekt związany ze złożem B - 8, z uwzględnieniem wartości aktywów wnoszonych przez LOTOS Petrobaltic S.A. do SPV, wyniosą około 1.600 mln zł, z czego wartość rynkowa wkładu LOTOS Petrobaltic S.A. wynosić będzie około 700 mln zł, a łączne finansowanie przez podmioty zewnętrzne, zarówno banków jak i PIR, wyniesie około 900 mln zł. Strony zakładają w porozumieniu, że zaangażowanie finansowe PIR w finansowanie projektu nie przekroczy kwoty 563 mln zł. Intencją stron jest aby wypłata pierwszej transzy finansowania PIR nastąpiła w pierwszej połowie 2014 roku. Ostateczna struktura finansowania transakcji będzie podlegać dalszym analizom i negocjacjom oraz zostanie wypracowana we współpracy z bankami zainteresowanymi finansowaniem. Jej ostateczna treść zostanie przekazana do publicznej wiadomości w postaci raportu.

W celu umożliwienia finansowania zagospodarowania złoża B – 8 w dniu 30 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. nabyła 100% udziałów w spółce B8 Sp. z o.o. oraz nabyła 99,5% akcji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółki komandytowo-akcyjnej stając się również komandytariuszem tejże spółki. Mniejszościowym akcjonariuszem i komplementariuszem spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółki komandytowo-akcyjnej jest spółka B8 Sp. z o.o. posiadająca 0,5% akcji.

Sprzedaż udziałów spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. (obecnie LOTOS Air - BP Polska Sp. z o.o.) na rzecz podmiotu zewnętrznego

W dniu 25 listopada 2013 roku Grupa LOTOS S.A. zbyła na rzecz BP Europe SE 1.000 udziałów spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. (obecnie LOTOS Air - BP Polska Sp. z o.o.), stanowiących 50% udziałów w kapitale zakładowym spółki LOTOS Air - BP Polska Sp. z o.o. Transakcja związana była z zawartą w dniu 25 czerwca 2013 roku przez Grupę LOTOS S.A. i BP Europa SE umową joint venture dotyczącą utworzenia na bazie spółki LOTOS Tank Sp. z o.o. podmiotu, za pośrednictwem, którego obaj partnerzy będą wspólnie prowadzić działalność w zakresie dostaw paliwa lotniczego.

Efekt utraty kontroli nad jednostką zależną został zaprezentowany w pozycji Utrata kontroli nad jednostką zależną w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów za rok 2013 w kwocie 13.472 tys. zł. W skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych za rok 2013 wpływy pieniężne netto w kwocie 14.907 tys. zł z tytułu opisanej powyżej transakcji zostały zaprezentowane w pozycji *Sprzedaż udziałów*. Do dnia utraty kontroli spółka była konsolidowana metodą pełną i wchodziła w skład segmentu produkcji i handlu. Na dzień 31 grudnia 2013 roku udziały w spółce LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o. zostały wycenione metodą praw własności.

W wyniku przeprowadzonej transakcji Grupa zgodnie z MSR 27„Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe", pkt 34.d ujawniła wartość godziwą 50% udziałów wynikającą z ujęcia inwestycji zatrzymanej w jednostce poprzednio zależnej w kwocie 14.907 tys. zł, które zostały zaprezentowane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Jednostki wycenianie metodą praw własności.*

3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe („skonsolidowane sprawozdanie finansowe", „sprawozdanie finansowe") zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF") zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2013 roku. Biorąc pod uwagę toczący się w Unii Europejskiej proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Grupę działalność, w zakresie stosowanych przez Grupę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską dla roku 2013 za wyjątkiem pakietu nowych standardów: MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe", MSSF 11 „Wspólne przedsięwzięcia", MSSF 12 „Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach", MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe" oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach", które Grupa zastosuje dla okresów rocznych rozpoczynających się od 1 stycznia 2014 roku.

W okresach rozpoczynających się po 1 stycznia 2013 roku obowiązują nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE"):

- MSSF 13 „Wycena według wartości godziwej" (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych: Prezentacja pozycji pozostałych całkowitych dochodów" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2012 roku lub później),

- Zmiany do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji: kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- KIMSF 20 „Koszty usuwania nadkładu w fazie produkcyjnej w kopalni odkrywkowej" (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSR 12 „Podatek dochodowy: Realizacja podatkowa aktywów" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2012 roku lub później - w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 1 „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy: Pożyczki rządowe" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później),
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF opublikowane w maju 2012 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku).

Grupa dokonała weryfikacji powyższych zmian i oceniła, iż nie mają one istotnego wpływu na zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Wpływ zmian wprowadzonych przez MSR 19 „Świadczenia pracownicze" został zaprezentowany w nocie 6.

Walutą funkcjonalną Jednostki Dominującej i walutą prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski. Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w tysiącach polskich złotych, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych.

4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, ale nie mają zastosowania

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE"):

- MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe" (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSSF 11 „Wspólne przedsięwzięcia" (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSSF 12 „Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach" (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe" - wersja z 2011 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach" - wersja z 2011 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja: kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych" (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12 „Przepisy przejściowe" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub później – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 oraz MSR 27„Jednostki inwestycyjne" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSR 39 „Odnowienie instrumentów pochodnych i kontynuacja rachunkowości zabezpieczeń" wydane w dniu 27 czerwca 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany w MSR 36 „Ujawnienia dotyczące wartości odzyskiwalnej aktywów niefinansowych" wydane 29 maja 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później).

W związku z obowiązkiem przyjęcia przez Grupę z dniem 1 stycznia 2014 roku nowych standardów: MSSF 10, MSSF 11, MSSF 12, MSR 27 oraz MSR 28, Grupa zaprzestanie stosowania metody konsolidacji proporcjonalnej począwszy od okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku i udziały w spółce UAB Minijos Nafta ujmie metodą praw własności.

Inwestycja w spółce UAB Minijos Nafta od dnia 1 stycznia 2014 roku będzie prezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji *Jednostki wyceniane metodą praw własności* jako udział Grupy w aktywach netto tej jednostki z uwzględnieniem zmian tych aktywów w ciągu kolejnych okresów sprawozdawczych oraz eliminacji jej transakcji wewnątrzgrupowych z pozostałymi podmiotami powiązanymi. Grupa zaprzestanie zarazem prezentowania inwestycji na zasadzie udziału w jej aktywach, zobowiązaniach, przychodach i kosztach, które były dotychczas sumowane z podobnymi pozycjami w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku jednostkowe dane finansowe UAB Minijos Nafta wg procentowego udziału Grupy we własności tego podmiotu przedstawia poniższa tabela:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013
Aktywa trwałe	38.222
Aktywa obrotowe	14.728
Zobowiązania	11.056
Aktywa netto	**41.894**

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013
Przychody	38.805
Zysk netto	4.730

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe": Klasyfikacja i Wycena z późniejszymi zmianami (wejście w życie zostało odroczone przez Radę ds. MSSF bez wskazania planowanego terminu zatwierdzenia),
- Interpretacja KIMSF 21 „Opłaty" wydana w dniu 20 maja 2013 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 roku lub później),
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF cykl 2010 - 2012 wydane w dniu 12 grudnia 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później),
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF cykl 2011 - 2013 wydane w dniu 12 grudnia 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Programy określonych świadczeń: Składki pracownicze" (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później),
- MSSF 14 „Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe" wydany w dniu 30 stycznia 2014 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później).

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego ze standardów, interpretacji lub zmian, które nie weszły dotychczas w życie. Zarząd Spółki jest w trakcie analizy i oceny ich wpływu na stosowane przez Grupę zasady (polityki) rachunkowości oraz przyszłe sprawozdania finansowe Grupy.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia pewnych założeń oraz dokonania szacunków i osądów, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Założenia i szacunki są oparte na najlepszej wiedzy kierownictwa na temat bieżących i przyszłych zdarzeń oraz działań, jednak rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest rozpoznawana w okresie, w którym zostały one zmienione, jeśli dotyczy to wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i przyszłym, jeśli zmiany dotyczą zarówno okresu bieżącego jak i przyszłego. Przyjęte istotne założenia przy dokonywaniu szacunków przedstawione zostały w odpowiednich notach do sprawozdania.

Przyjmując założenia, dokonując szacunków i osądów zarząd Spółki (Zarząd) może kierować się własnym doświadczeniem i wiedzą a także opiniami, analizami i rekomendacjami niezależnych ekspertów.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, istotne znaczenie, oprócz szacunków, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Świadczenia pracownicze

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Założenia aktuarialne i wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych opisana została w nocie 29.4.

Amortyzacja

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz aktywów niematerialnych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ich ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Aktualizacja szacunków w tym zakresie, która miała wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy za rok 2013 dotyczyła przede wszystkim Jednostki Dominującej, w której nastąpiło zmniejszenie amortyzacji z tego tytułu o 8.619 tys. zł.

Podstawą do naliczania amortyzacji naturalnej składników majątku morskich i lądowych kopalń ropy naftowej i gazu są oceniane przez Grupę, weryfikowane i aktualizowane wielkości zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P zasoby pewne oraz zasoby prawdopodobne) oraz prognozy wydobycia dla poszczególnych złóż ropy naftowej i gazu sporządzane

na podstawie danych geologicznych, w oparciu o próbną eksploatację, późniejszy przebieg produkcji i harmonogram planowanych prac przyjętych w strategii długoterminowej.

W 2013 roku Grupa dokonała korekty szacunków zasobów węglowodorów będących podstawą kalkulacji amortyzacji naturalnej aktywów niematerialnych segmentu wydobywczego w spółkach GK AB LOTOS Geonafta na Litwie. Efekt zmiany szacunków skutkował zmniejszeniem wartości zasobów będących podstawą amortyzacji naturalnej litewskich licencji poszukiwawczo-wydobywczych w 2013 roku i przełożył się na wzrost wartości amortyzacji tych aktywów wykazanej w niniejszym sprawozdaniu finansowym o 5.669 tys. zł (4.648 tys LTL).

W związku z transakcją nabycia pakietu aktywów Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym zwiększeniu uległy szacowane zasoby ropy naftowej i gazu, co będzie miało wpływ na amortyzację naturalną aktywów wydobywczych Grupy począwszy od dnia 1 stycznia 2014 roku.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wycenia się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy doborze właściwych dla tych celów metod i założeń Grupa kieruje się profesjonalnym osądem.

Założenia dotyczące wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych opisano w nocie 7.23.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione. Zarząd Jednostki Dominującej weryfikuje przyjęte szacunki dotyczące prawdopodobieństwa odzyskania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w oparciu o zmiany czynników branych pod uwagę przy ich dokonywaniu, nowe informacje oraz doświadczenia z przeszłości.

Informacje dotyczące aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w nocie 10.3.

Utrata wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych

Każdorazowo na dzień kończący okres sprawozdawczy, zgodnie z postanowieniami standardu MSR 36 „Utrata wartości aktywów", przeprowadza się analizę pod kątem przesłanek, które mogłyby wskazywać na ewentualną utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników aktywów. Przesłanki mogą pochodzić z zewnątrz i dotyczyć na przykład zmiennych rynkowych (w tym: zmiany cen, notowań kursów walut, notowań giełdowych, stóp procentowych, innych zmiennych związanych z bieżącymi trendami gospodarczymi), jak również wynikać z planów, działań i zdarzeń mających miejsce w Grupie, związanych na przykład z decyzjami o zmianie, zaniechaniu, ograniczaniu, czy rozwoju działalności, a także zmianie technologii, działaniach efektywnościowych i inwestycyjnych.

Stwierdzenie utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Do istotnych założeń uwzględnianych przy szacunkach tej wartości należą takie zmienne jak: stopy dyskontowe, stopy wzrostu, wskaźniki cenowe.

Po przeprowadzeniu analiz przepływów pieniężnych dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne i wykonaniu stosownych testów na utratę wartości dla aktywów, które tego wymagały, Grupa dokonała niezbędnych korekt wartości aktywów i zaprezentowała ich efekt w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Informacje dotyczące składników rzeczowych aktywów trwałych, wartości firmy i pozostałych wartości niematerialnych znajdują się w notach 13, 14 i 15, gdzie opisano założenia i wyniki testów na utratę wartości tych aktywów, przeprowadzonych przez Grupę w roku 2013 i w okresie porównywalnym.

Rezerwa na koszty likwidacji zakładu górniczego i rekultywację terenu

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa dokonuje analizy kosztów niezbędnych do poniesienia w celu likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu oraz nakładów do poniesienia na przyszłą rekultywację terenu. W wyniku tych analiz Grupa koryguje wartość utworzonej w poprzednich latach rezerwy na rekultywację, urealniając jej poziom do wysokości szacowanych przyszłych, niezbędnych do poniesienia kosztów. Na wzrost rezerwy z tego tytułu wpływ ma również szacunek zmiany wartości pieniądza w czasie. Zasady ujmowania tych rezerw przedstawiono w nocie 7.27.1, natomiast informacje na temat rezerw ujętych w niniejszym sprawozdaniu finansowym za rok 2013 znajdują się w nocie 30.1.

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO_2)

Handel emisjami to jeden z instrumentów polityki ekologicznej, służący ograniczaniu emisji zanieczyszczeń. Obowiązek udziału Polski w systemie EU ETS (z ang. European Union Emissions Trading System/Scheme) wynika z realizacji postanowień tzw. protokołu z Kioto. Protokół z Kioto jest to prawnie wiążące strony porozumienie międzynarodowe, w którym nakreślony został długofalowy scenariusz redukcji całkowitej emisji sześciu gazów cieplarnianych, w tym dwutlenku węgla (CO_2). Mechanizm handlu emisjami zapoczątkowany został w 2005 roku na podstawie z Dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu i Rady Europy. Postanowienia przepisów unijnych wprowadzono w Polsce Ustawą z 22 grudnia 2004 roku „O handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji", którą następnie zastąpiono Ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. W latach 2012 i 2013 prowadzone były intensywne prace nad nowymi regulacjami w zakresie handlu emisjami a na przełomie grudnia 2013 roku i stycznia 2014 roku projekt nowej

ustawy podlegał konsultacjom społecznym. Proponowane przepisy wprowadzają szereg zmian w systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w okresie rozliczeniowym 2013 - 2020 (tzw. III faza Europejskiego Systemu Handlu Uprawnieniami do emisji CO_2). Na dzień 31 grudnia 2013 roku zmiany te nie są obowiązujące i nie wpływają na szacunki zawarte w niniejszym sprawozdaniu, jednakże Grupa monitoruje przebieg procesu legislacyjnego i uwzględni jego wynik w procesie zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla w okresach, w których zmiany wejdą w życie.

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO_2) są przez Grupę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Grupa rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Grupę przyznanych limitów praw do emisji, a zobowiązanie to jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego Grupie limitu.

W związku z tym, iż przed dniem publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, Komisja Europejska zatwierdziła limity uprawnień planowane dla ostatniej grupy krajów członkowskich, w tym Polski, Zarząd jest przekonany, iż Grupa będzie mogła wykorzystać uprawnienia na rok 2013 do rozliczenia emisji zgodnie z ustalonym harmonogramem rozliczenia emisji CO_2 za 2013 rok tj. w terminie do końca kwietnia 2014 roku.

Informacje dotyczące praw do emisji dwutlenku węgla (CO_2) opisano w notach 7.33, 32.2 oraz 34.

6. Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia spółki UAB Manifoldas oraz zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, zmiana zasad rachunkowości i korekty błędów

Zmiana danych porównawczych w związku z ostatecznym rozliczeniem nabycia udziałów spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta

W dniu 27 września 2012 roku spółka AB LOTOS Geonafta podpisała umowę zakupu 50% udziałów w spółce UAB Manifoldas od osoby fizycznej. Po uzyskaniu zgody litewskiego urzędu antymonopolowego oraz spełnieniu pozostałych warunków umowy, w dniu 28 listopada 2012 roku nastąpiło nabycie przez spółkę AB LOTOS Geonafta dającego kontrolę pakietu 50% udziałów spółki UAB Manifoldas.

Na cenę nabycia wymienionych wyżej 50% udziałów spółki UAB Manifoldas składała się kwota bazowej ceny nabycia w wysokości 101.773 tys. zł, powiększona o kwotę różnicy pomiędzy należnościami a zobowiązaniami spółki UAB Manifoldas w wysokości 7.899 tys. zł.

Po przeprowadzonej transakcji, na dzień 31 grudnia 2012 roku, spółka AB LOTOS Geonafta wchodząca w skład grupy kapitałowej LOTOS Petrobaltic S.A. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) posiadała 100% udziałów w spółce UAB Manifoldas.

Spółka AB LOTOS Geonafta posiada swoją grupę kapitałową (GK AB LOTOS Geonafta) w skład której wchodzą:

- UAB Manifoldas (AB LOTOS Geonafta posiada 100% udziałów w spółce, konsolidacja metodą pełną),
- UAB Genciu Nafta (AB LOTOS Geonafta posiada 100% udziałów w spółce, konsolidacja metodą pełną),
- UAB Minijos Nafta (AB LOTOS Geonafta posiada 50% udziałów w spółce, konsolidacja metodą proporcjonalną).

W związku z faktem, iż przed dniem 28 listopada 2012 roku, spółka AB LOTOS Geonafta posiadała 50% udziałów spółki UAB Manifoldas, opisana wyżej transakcja przejęcia, w rozumieniu przepisów standardu MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć", rozliczana jest jako połączenie jednostek realizowane etapami. W połączeniu jednostek realizowanym etapami, jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień połączenia i ujmuje powstały zysk lub stratę z tego tytułu w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Początkowego księgowego rozliczenia połączenia jednostek z dnia 28 listopada 2012 roku („dzień nabycia", „dzień przejęcia", „dzień połączenia") dokonano na dzień 31 grudnia 2012 roku. Wg MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć" ostateczne rozliczenie transakcji należy przeprowadzić w ciągu roku od dnia przejęcia. Ostateczne rozliczenie transakcji zostało ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym retrospektywnie, zatem dokonano korekty okresu porównawczego, związanej z wyceną przejętych aktywów netto do wartości godziwej.

Poniżej przedstawiono ostatecznie ustalone wartości oraz ich wpływ na dane porównawcze na dzień przejęcia kontroli, 28 listopada 2012 roku:

w tysiącach złotych	Wstępne ustalenie wartości godziwej na dzień przejęcia 28 listopada 2012 roku	Ostateczne ustalenie wartości godziwej na dzień przejęcia 28 listopada 2012 roku	Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia
Przekazana zapłata według wartości godziwej na dzień nabycia 50% udziałów jednostki przejmowanej **(A)**	109.672	109.672	-
Wartość godziwa 50% udziałów jednostki przejmowanej, należących uprzednio do jednostki przejmującej, ustalona na dzień połączenia jednostek **(B)**	109.672	109.672	-
Razem (A+B)	**219.344**	**219.344**	**-**
Udział w kapitale własnym jednostki przejmowanej	100%	100%	
Aktywa i zobowiązania przejętej jednostki:			
Aktywa trwałe, w tym:	213.184	217.274	4.090
Rzeczowe aktywa trwałe	*35.121*	*35.121*	*-*
Aktywa niematerialne	*177.725*	*181.815*	*4.090*
Aktywa obrotowe, w tym:	45.095	45.596	501
Zapasy	*1.745*	*2.246*	*501*
Należności z tytułu dostaw i usług	*29.612*	*29.612*	*-*
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	*13.713*	*13.713*	*-*
Nabyte aktywa razem	**258.279**	**262.870**	**4.591**
Zobowiązania długoterminowe, w tym:	30.414	31.102	688
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	*26.659*	*27.347*	*688*
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	*3.755*	*3.755*	*-*
Zobowiązania krótkoterminowe	8.521	8.521	-
Przejęte zobowiązania razem	**38.935**	**39.623**	**688**
Nabyte aktywa netto (C)	**219.344**	**223.247**	**3.903**
Wartość udziału w nabytych aktywach netto	219.344	219.344	-
Zysk z okazyjnego nabycia (C-A-B)	**-**	**3.903**	**3.903**

(A) Reprezentuje wartość godziwą zapłaty za 50% udziałów spółki UAB Manifoldas nabytych w dniu 28 listopada 2012 roku.
(B) Reprezentuje wartość godziwą uprzednio posiadanych przez AB LOTOS Geonafta (przed dniem 28 listopada 2012 roku) 50% udziałów konsolidowanych aktywów netto spółki UAB Manifoldas.
(C) Reprezentuje wartość godziwą możliwych do zidentyfikowania aktywów netto spółki UAB Manifoldas na dzień przejęcia.

Grupa ujęła możliwe do zidentyfikowania aktywa niematerialne reprezentujące przyznane spółce UAB Manifoldas koncesje, z których wynika prawo do eksploatacji złóż ropy naftowej na terenie Republiki Litwy. Wartość tych koncesji w kwocie 181.815 tys. zł (152.747 tys. LTL) ustalona została na dzień nabycia z uwzględnieniem efektu podatkowego w kwocie 27.272 tys. zł (22.912 tys. LTL), obliczonego według 15 % stawki podatkowej obowiązującej na terenie Republiki Litwy.

Wartość godziwą koncesji zidentyfikowanych w ramach połączenia oszacowano stosując metodę nadwyżki zysku (ang. „excess earnings method") z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny. Wykonane przez Grupę aktualne ekspertyzy geologiczne zasobów złóż potwierdzone raportami niezależnych ekspertów oraz bieżące prognozy wydobycia, jak również wiarygodne projekcje rynkowych cen ropy naftowej przyjęte do kalkulacji spowodowały, iż ustalona na ich podstawie wartość godziwa koncesji na dzień ostatecznego rozliczenia nabycia spółki UAB Manifoldas była nieznacznie wyższa od pierwotnie oszacowanej. Było to przyczyną ujawnienia nadwyżki wartości przejętych aktywów netto w stosunku do zapłaconej przez Grupę ceny i ujawnieniem zysku z okazyjnego nabycia.

Rozpoznany przez Grupę zysk z okazyjnego nabycia w wysokości 3.903 tys. zł (3.279 tys. LTL) został ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako korekta danych porównywalnych w pozycji *Efekt rozliczenia stopniowego przejęcia kontroli (GK AB LOTOS Geonafta).* Kalkulację korekty danych porównywalnych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przedstawiono w tabeli poniżej.

w tysiącach złotych	Efekt ostatecznego rozliczenia nabycia	Korekta amortyzacji aktywów niematerialnych za rok 2012 i jej efekt podatkowy	Korekta różnic kursowych z przeliczenia	Korekta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2012 roku
Aktywa				
Aktywa niematerialne	4.090	125	(24)	4.191
Zapasy	501	-	(3)	498
Razem	**4.591**	**125**	**(27)**	**4.689**
Kapitał własny i zobowiązania				
Zyski zatrzymane	3.903	106	-	4.009
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	(24)	(24)
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	688	19	(3)	704
Razem	**4.591**	**125**	**(27)**	**4.689**

Zmiana polityki rachunkowości w związku z zastosowaniem zmienionego MSR 19 Świadczenia pracownicze oraz pozostałe zmiany prezentacyjne związane ze świadczeniami pracowniczymi

Grupa zastosowała zmieniony standard MSR 19 „Świadczenia pracownicze" w sprawozdaniu finansowym za rok 2013 z odpowiednią zmianą okresu porównywalnego zakończonego 31 grudnia 2012 roku. Wprowadzone w Grupie zmiany dotyczyły ujęcia zysków/strat aktuarialnych z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia w innych całkowitych dochodach. Powyższe zmiany, uwzględnione w pozycji *Zyski zatrzymane,* nie miały wpływu na prezentację w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w zestawieniu ze zmian w kapitale własnym, natomiast wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów był nieistotny.

Od 2013 roku Grupa ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych a nie jak dotąd w wyniku operacyjnym. Grupa skorygowała odpowiednio dane porównywalne w sprawozdaniu z całkowitych dochodów za 2012 rok. W wyniku korekty koszty finansowe i wynik operacyjny wzrosły o kwotę 6.544 tys. zł.

Pozostałe zmiany

Grupa dokonała reklasyfikacji części kosztów (koszty amortyzacji, remontów, podatku od nieruchomości) wcześniej ujmowanych jako koszty ogólnego zarządu do kosztu własnego sprzedaży. W związku z powyższym Grupa dokonała zmiany danych porównywalnych za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku. W wyniku tej zmiany koszty ogólnego zarządu zmniejszyły się, a koszt własny sprzedaży zwiększył się o 17.481 tys. zł.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa dokonała zmian w zakresie prezentacji wybranych pozycji rozrachunków ujmowanych dotychczas w ramach pozycji *Należności/Zobowiązania z tytułu dostaw i usług*. Przekształcenie danych porównywalnych w wyniku tych zmian spowodowało, że wartość *Należności z tytułu dostaw i usług* odpowiednio spadła a wartość *Pozostałych aktywów krótkoterminowych* wzrosła o kwotę 7.523 tys. zł na dzień 31 grudnia 2012 roku oraz o kwotę 4.293 tys. zł na dzień 1 stycznia 2012 roku, natomiast wartość *Zobowiązań z tytułu dostaw i usług* spadła a wartość *Pozostałych zobowiązań i rezerw* wzrosła o kwotę 4.309 tys. zł na dzień 31 grudnia 2012 roku oraz o kwotę 9.483 tys. zł na dzień 1 stycznia 2012 roku.

Spółka dokonała skompensowania odpowiadających sobie czynnych rozliczeń międzyokresowych i zobowiązań z tytułu ubezpieczeń majątkowych, w związku z czym dane porównywalne na dzień 31 grudnia 2012 roku i 1 stycznia 2012 roku zaprezentowane zostały w formie przekształconej. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pozycje *Pozostałe aktywa krótkoterminowe* oraz *Pozostałe zobowiązania i rezerwy* uległy zmniejszeniu o kwotę 33.503 tys. zł na dzień 31 grudnia 2012 roku oraz o kwotę 26.588 tys. zł na dzień 1 stycznia 2012 roku.

W sprawozdaniu z całkowitych dochodów Grupa ujednoliciła zasady prezentacji zysków i strat wykazywanych w pozycjach *Pozostałych przychodów/kosztów operacyjnych. Z*yski i straty ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych, pozostałych aktywów niematerialnych i należności oraz ich odwrócenie a także wyniki z tytułu zawiązania i rozwiązania rezerw zostały zaprezentowane jednostronnie (netto) w pozycjach: *Pozostałe przychody / koszty operacyjne*. Zmiana została uwzględniona w danych porównywalnych.

7. Zasady rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem instrumentów finansowych, które są wyceniane według wartości godziwej.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Grupę przedstawione zostały poniżej.

7.1 Podstawa konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone na podstawie sprawozdania finansowego Jednostki Dominującej oraz sprawozdań finansowych jednostek przez nią kontrolowanych, współkontrolowanych a także jednostek stowarzyszonych sporządzonych na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami powiązanymi, w tym istotne niezrealizowane zyski wynikające z transakcji między nimi, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Spółki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od momentu objęcia kontroli przez Grupę, natomiast przestają być konsolidowane w momencie utraty nad nimi kontroli. Sprawowanie kontroli przez Spółkę ma miejsce wtedy, gdy posiada ona bezpośrednio lub pośrednio (poprzez swoje jednostki zależne) więcej niż połowę liczby głosów w danej jednostce, chyba że możliwe jest udowodnienie, iż taka własność nie stanowi o sprawowaniu kontroli. Sprawowanie kontroli ma miejsce również wtedy, gdy Spółka nie posiada większości głosów w danej jednostce, jednakże decyduje o jej polityce finansowej i operacyjnej. Na dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka posiadała udziały w jednostce współzależnej, konsolidowanej metodą proporcjonalną.

7.2 Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży ujmowane są w wartości godziwej otrzymanych lub należnych wpływów z tytułu transakcji sprzedaży produktów, towarów lub usług dostarczonych odbiorcom w ramach normalnej działalności gospodarczej, po pomniejszeniu o rabaty, podatek od towarów i usług (VAT) i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa). Sprzedaż towarów i produktów ujmowana jest w momencie ich dostarczenia, kiedy znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności towarów i produktów zostały przekazane nabywcy.

7.3 Przychody z tytułu dywidend

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ jednostki wypłacającej dywidendę uchwały o podziale zysku chyba, że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy.

7.4 Przychody z odsetek

Przychody z tytułu odsetek są rozpoznawane w momencie ich naliczenia (przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej), jeżeli ich otrzymanie nie jest wątpliwe.

7.5 Podatki

7.5.1 Podatek dochodowy

Na obowiązkowe obciążenia wyniku składają się: podatek bieżący (CIT) oraz podatek odroczony. Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto z powodu występowania tzw. różnic przejściowych między przychodami w ujęciu księgowym i podatkowym tj. przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w innym okresie niż bieżący okres sprawozdawczy oraz tzw. różnic trwałych wynikających z faktu, iż część kosztów i przychodów, ujętych księgowo nigdy nie będzie uwzględniona w rozliczeniu podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego jest tworzone metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień kończący okres sprawozdawczy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego ujmowane jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych aktywów podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz

- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do jego częściowego lub całkowitego zrealizowania.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów lub zobowiązań zostanie zrealizowany, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień kończący okres sprawozdawczy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień kończący okres sprawozdawczy. Wpływ podatku odroczonego dotyczący pozycji ujmowanych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym poprzez inne całkowite dochody.

Aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości po skompensowaniu dla poszczególnych jednostek objętych konsolidacją przez Spółkę.

7.5.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług (VAT) zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych (wtedy jest on ujmowany odpowiednio, jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej) oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług (VAT), akcyzy i opłaty paliwowej.

Kwota netto podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

7.6 Transakcje w walucie obcej

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym po przeliczeniu ich na walutę prezentacji (złoty polski) odpowiednio po kursie:

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji - w przypadku sprzedaży lub kupna walut,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP") z dnia poprzedzającego ten dzień – w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu, o którym mowa powyżej, a także w przypadku pozostałych operacji.

Kursem dla faktur zakupu jest średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wystawienia faktury, a dla faktur sprzedaży – średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym datę sprzedaży.

Wszelkie zyski lub straty kursowe powstałe z tytułu przeliczenia są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (w tym także od wewnątrzgrupowych transakcji walutowych), z wyjątkiem różnic kursowych traktowanych jako część kosztów finansowania zewnętrznego kapitalizowanych w wartości rzeczowych aktywów trwałych (różnice kursowe od odsetek i prowizji). Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Spółka osobno ustala wynik z tytułu różnic kursowych dla różnic zrealizowanych i niezrealizowanych, prezentując ostatecznie wynik na łącznych różnicach kursowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako zyski lub straty:

- w działalności operacyjnej: w odniesieniu do różnic kursowych dotyczących rozliczenia należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług,
- w działalności finansowej: w odniesieniu między innymi do pozycji kredytów i pożyczek, zobowiązań inwestycyjnych, środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień kończący okres sprawozdawczy inwestycji krótkoterminowych (np. udziałów i akcji, innych papierów wartościowych, udzielonych pożyczek, środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) oraz należności i zobowiązań w walutach obcych zalicza się do kosztów lub przychodów działalności finansowej i operacyjnej.

Sprawozdania finansowe jednostek zagranicznych przeliczane są na walutę prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego w następujący sposób:

- odpowiednie pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej po średnim kursie, ustalonym przez NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy („średni kurs NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy"),
- odpowiednie pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na każdy dzień kończący miesiąc okresu sprawozdawczego („średni kurs NBP za okres sprawozdawczy").

Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane jako odrębne pozycje w kapitale własnym oraz w innych całkowitych dochodach.

Różnice kursowe powstałe na pozycjach pieniężnych, które stanowią część inwestycji netto w jednostkę działającą za granicą ujmuje się w kapitale własnym oraz innych całkowitych dochodach, a w momencie zbycia inwestycji w skonsolidowanym wyniku finansowym, w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

W momencie zbycia podmiotu zagranicznego, zakumulowane różnice kursowe ujęte w kapitale własnym, dotyczące danego podmiotu zagranicznego, są ujmowane w wyniku finansowym.

Wartość firmy oraz korekty wartości godziwej wynikające z nabycia jednostki zlokalizowanej za granicą traktowane są jako składnik aktywów lub zobowiązań tej jednostki i podlegają przeliczeniu na walutę prezentacji sprawozdania finansowego przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu kończącym okres sprawozdawczy.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej:

Średni kurs NBP na dzień	31 grudnia 2013 [(1)]	31 grudnia 2012 [(2)]
USD	3,0120	3,0996
EUR	4,1472	4,0882
NOK	0,4953	0,5552
LTL	1,2011	1,1840

[(1)] Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2013 roku.
[(2)] Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z całkowitych dochodów:

Średni kurs NBP za okres sprawozdawczy	zakończony dnia 31 grudnia 2013 [(1)]	zakończony dnia 31 grudnia 2012 [(2)]
USD	3,1653	3,2312
EUR	4,2110	4,1736
NOK	0,5357	0,5594
LTL	1,2196	1,2087

[(1)] Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku.
[(2)] Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku.

7.7 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, z wyjątkiem gruntów, są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntu przez cenę nabycia rozumie się cenę nabycia tego prawa od osoby trzeciej.

Grupa aktywuje otrzymane bezpłatnie prawo wieczystego użytkowania gruntów w wartości godziwej w księgach rachunkowych.

Wartość początkowa rzeczowych aktywów trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po wprowadzeniu składnika rzeczowych aktywów trwałych do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

Rzeczowe aktywa trwałe (w tym ich komponenty), z wyjątkiem gruntów oraz rzeczowych aktywów trwałych zaliczanych do infrastruktury wydobywczej ropy naftowej, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich użytkowania, który kształtuje się następująco:

Budynki, budowle	powyżej 1 roku – 80 lat
Urządzenia techniczne i maszyny	powyżej 1 roku – 25 lat
Środki transportu, pozostałe	powyżej 1 roku – 15 lat

Rzeczowe aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu amortyzowane są metodą naturalną opartą na odpisywaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobycia. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z obszaru geologicznego. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje amortyzacji według zaktualizowanej stawki.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Wartość końcowa, okres użytkowania oraz metoda amortyzacji składników aktywów poddawane są corocznej weryfikacji i w razie konieczności korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji rzeczowe aktywa trwałe ujęto aktywa odpowiadające wartości rezerwy na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu. Aktywa zostały utworzone zgodnie z przepisami MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe", który stanowi, iż „koszt/wartość składnika majątku trwałego składa się m.in. ze wstępnego szacunku kosztu rozbiórki, demontażu/usunięcia rzeczowych aktywów trwałych oraz przywrócenia miejsca jego montażu do pierwotnego kształtu, którego obowiązek poniesienia ciąży na jednostce albo od momentu nabycia rzeczowych aktywów trwałych albo w konsekwencji użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałego przez jednostkę przez pewien okres w celu innym niż wytworzenie zapasów w trakcie danego okresu". Obowiązek poniesienia przez Grupę kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu wynika bezpośrednio z powodów opisanych w MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe". Ten sam standard (par. 63) nakłada na stosujących MSSF obowiązek okresowej analizy zmiany wartości aktywa, nie rzadziej niż na dzień kończący okres sprawozdawczy.

Zmiany wartości tak rozpoznanych aktywów mogą wynikać z następujących powodów:

- zmiany w szacowanych wypływach pieniężnych niezbędnych do wywiązania się z obowiązku likwidacji,
- zmiany wysokości bieżącej rynkowej stopy dyskontowej,
- zmiany stopy inflacji.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem (w tym kosztów finansowych) pomniejszonych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie są amortyzowane do momentu osiągnięcia przydatności do użytkowania.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy (w tym także z tytułu montażu) są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia.

Koszty finansowe aktywowane w pozycji rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy obejmują koszty zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 7.22.

Koszty poszukiwania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego są aktywowane jako rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy do czasu określenia zasobności danego złoża oraz ekonomicznej opłacalności jego eksploatacji. W momencie potwierdzenia istnienia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, nakłady poniesione na poszukiwanie złóż są przenoszone do rzeczowych aktywów trwałych i amortyzowane. W przypadku, gdy wiercenia poszukiwawcze nie doprowadzą do odkrycia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, dokonuje się odpisów aktualizujących wartość rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy w wynik okresu, w którym stwierdzono brak możliwości gospodarczego wykorzystania odkrytych złóż.

7.8 Wartość firmy

Jednostka przejmująca ujmuje wartość firmy jednostki przejmowanej na dzień przejęcia i wycenia ją w kwocie nadwyżki stanowiącej różnicę między: (A) kwotą przekazanej zapłaty wycenianej według wartości godziwej na dzień przejęcia z uwzględnieniem wartości wszelkich udziałów nie dających kontroli w jednostce przejmowanej powiększoną o (B) wartość godziwą na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej (w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami), a (C) kwotą aktywów netto jednostki przejmowanej ustaloną na dzień przejęcia z uwzględnieniem wszystkich możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych w wartościach godziwych na dzień transakcji.

Wartość firmy = (C) - (A) - (B)

W połączeniu jednostek realizowanym etapami jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień przejęcia i ujmuje powstały z tego tytułu zysk lub stratę w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego ze zidentyfikowanych ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy wartość odzyskiwalna ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część ośrodka wypracowującego środki pieniężne i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności, wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości księgowej. W takich okolicznościach wartość firmy odnosząca się do zbytej działalności powinna być wyceniana na podstawie względnej wartości zbytej działalności, proporcjonalnie do udziału w zatrzymanej części ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

7.9 Pozostałe aktywa niematerialne

Aktywa niematerialne, inne niż wartość firmy, obejmują koncesje na poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Litwie nabyte w ramach połączenia przedsięwzięć, wartość nakładów poniesionych na koncesje na poszukiwanie ropy naftowej i gazu na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, pozostałe koncesje poszukiwawcze i wydobywcze, licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe oraz nabyte prawa do emisji CO_2. Początkowe ujęcie aktywów niematerialnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, jeśli są nabyte w ramach oddzielnej transakcji. Aktywa niematerialne nabyte w ramach

transakcji połączenia przedsięwzięć są ujmowane według wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym aktywów niematerialnych, są one wyceniane z uwzględnieniem umorzenia i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wartości litewskich koncesji nabytych w ramach stopniowego przejęcia kontroli nad spółkami GK AB LOTOS Geonafta amortyzowane są metodą naturalną opartą na odpisaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobytej ropy naftowej. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z danego złoża ropy naftowej. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje odpisów amortyzacyjnych według zaktualizowanej stawki.

Wartości nakładów poniesionych na koncesje poszukiwawcze na Norweskim Szelfie Kontynentalnym do czasu potwierdzenia technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania, nie są amortyzowane. Polityka rachunkowości dotycząca nakładów na poszukiwania i ocenę zasobów mineralnych zaprezentowana została poniżej.

Pozostałe aktywa niematerialne są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi użytkowania. Przewidywany okres użytkowania posiadanych przez Grupę aktywów niematerialnych wynosi od 2 do 40 lat.

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie uzyskiwania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych.

Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane lecz ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

7.10 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych

Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych obejmuje poszukiwanie ropy naftowej, gazu ziemnego i analogicznych nieodnawialnych zasobów oraz potwierdzanie technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania zasobów mineralnych.
Od momentu uzyskania prawa do prowadzenia prac poszukiwawczych na określonym obszarze, do czasu udowodnienia technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobycia, nakłady bezpośrednio związane z pracami poszukiwawczymi oraz oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego ujmowane są jako aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych.
Nakłady te obejmują koszty nabycia praw do poszukiwań, koszty platformy poszukiwawczej, koszty wynagrodzeń, materiałów eksploatacyjnych i paliwa, ubezpieczeń, koszty analiz geologicznych i geofizycznych oraz innych usług obcych.
Grupa klasyfikuje aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych jako rzeczowe aktywa trwałe lub aktywa niematerialne w zależności od rodzaju nabytych aktywów i stosuje tę zasadę klasyfikacji w sposób ciągły.
Po potwierdzeniu wielkości złoża i zatwierdzeniu planu jego eksploatacji nakłady są przenoszone do odpowiednich pozycji wartości niematerialnych lub rzeczowych aktywów trwałych.

Grupa rozważa potrzebę dokonywania odpisów aktualizujących wartość aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych dla danego obszaru poszukiwań biorąc pod uwagę to, czy:

- okres, w ciągu którego jednostka miała prawo do prowadzenia poszukiwań zakończył się w bieżącym roku obrotowym lub zakończy się w najbliższej przyszłości, a jego przedłużenia nie przewiduje się,
- nie przewiduje się poniesienia znaczących nakładów na dalsze poszukiwania i ocenę zasobów mineralnych,
- poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych nie doprowadziły do odkrycia znaczących z gospodarczego punktu widzenia zasobów minerałów i jednostka postanowiła zaniechać dalszych poszukiwań,
- dostępne dane wskazują, iż mimo kontynuowania prac rozwojowych, wartość bilansowa aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów minerałów nie zostanie w pełni odzyskana, nawet jeśli pomyślnie zakończą się prace rozwojowe lub nastąpi ich sprzedaż.

7.11 Jednostki wycenianie metodą praw własności oraz jednostki konsolidowane metodą proporcjonalną

Metoda praw własności

Inwestycje w jednostkach wycenianych metodą praw własności są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według ceny nabycia skorygowanej o późniejsze zmiany udziału Grupy w aktywach netto tych jednostek, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Sprawozdanie z całkowitych dochodów odzwierciedla udział w wynikach działalności tych jednostek natomiast w przypadku zmiany ujętej bezpośrednio w ich kapitale własnym Grupa ujmuje swój udział w każdej zmianie i ujawnia go, jeśli jest to właściwe, w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym.

Metoda proporcjonalna

Wszystkie aktywa, zobowiązania, przychody i koszty jednostki konsolidowanej metoda proporcjonalną są indywidualnie sumowane z podobnymi pozycjami w sprawozdaniu finansowym, zgodnie z udziałem Grupy w aktywach netto tego podmiotu. Grupa zaprzestaje stosowania konsolidacji proporcjonalnej z chwilą zaprzestania sprawowania współkontroli nad podmiotem.

Wykaz podmiotów wycenianych metoda praw własności i konsolidowanych metodą proporcjonalną zaprezentowano w nocie 2.

7.12 Leasing

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem przedmiotu leasingu na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe rodzaje leasingu są traktowane przez Grupę jako leasing operacyjny.

Grupa jako leasingodawca

Aktywa oddane w leasing finansowy są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto, pomniejszanej o kapitałową część opłat leasingowych dotyczących danego roku obrotowego, skalkulowanych w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu dla nierozliczonej części inwestycji leasingowej netto. Przychody finansowe z tytułu odsetek z leasingu finansowego są ujmowane w odpowiednich okresach sprawozdawczych przy uwzględnieniu stałej stopy zwrotu dla wartości netto inwestycji, należnej z tytułu leasingu.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

Grupa jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Grupy i wyceniane w wartości godziwej ustalonej na moment ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego*. Płatności leasingowe są podzielone na część odsetkową oraz część kapitałową tak, by stopa odsetek od pozostającego do rozliczenia zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone w sprawozdanie z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

7.13 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją jakiekolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregokolwiek ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada:

- wartości godziwej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany, pomniejszonej o koszty sprzedaży lub
- wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany

zależnie od tego, która z nich jest wyższa.

Wartość odzyskiwalną ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, w większości niezależnie od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa danego składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej.

Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej (przy zastosowaniu stopy dyskontowej i przed uwzględnieniem skutków opodatkowania), która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych składników majątkowych używanych w działalności ujmuje się jako pozostałe koszty operacyjne.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów powinien zostać zmniejszony, czy odwrócony w całości. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa ponownie szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów a poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odpowiedniemu odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej. Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika niefinansowych aktywów trwałych ujmuje się niezwłocznie jako pozostałe przychody operacyjne. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową. Grupa dokonuje kompensaty odpowiadających sobie tytułów pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (pkt. 34) i wykazuje w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w wartości netto.

7.14 Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione w celu doprowadzenia składników zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu ujmowane są w następujący sposób:

- materiały i towary – według ceny nabycia,
- produkty gotowe i produkty w toku – według kosztu bezpośrednich materiałów i robocizny oraz uzasadnionej części pośrednich kosztów produkcji, ustalonej przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych.

Cena sprzedaży netto jest to możliwa do uzyskania na dzień kończący okres sprawozdawczy cena sprzedaży bez podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, pomniejszona o rabaty, opusty i tym podobne oraz koszty związane z przystosowaniem składnika do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży.

Wycena rozchodu zapasów dokonywana jest metodą średniej ważonej.

Grupa wykazuje zapasy obowiązkowe jako aktywa krótkoterminowe ze względu na rotację w krótkim okresie. Dodatkowe informacje dotyczące charakterystyki zapasów obowiązkowych zostały przedstawione w nocie 19.2.

7.15 Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne wyceniane są według ceny nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Do nieruchomości inwestycyjnych obejmujących inwestycje w grunty, prawo wieczystego użytkowania gruntów oraz budynki i budowle zalicza się takie nieruchomości, których Grupa nie użytkuje na własne potrzeby, ale które przyniosą korzyści w postaci przyrostu wartości lub przychodów z wynajmu.

7.16 Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe

Należności z tytułu dostaw i usług, których termin zapadalności wynosi zazwyczaj od 7 do 60 dni, są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na wątpliwe należności. Odpis na należności oszacowywany jest wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne. Należności nieściągalne są odpisywane w ciężar sprawozdania z całkowitych dochodów w momencie stwierdzenia ich nieściągalności.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Grupa dokonuje czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów, jeżeli dotyczą one przyszłych okresów sprawozdawczych i wykazuje w pozostałych aktywach niefinansowych.

7.17 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe przechowywane do terminu zapadalności wyceniane są według wartości nominalnej.

Wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów środków pieniężnych pozycja *Środki pieniężne i ich ekwiwalenty* składa się z gotówki w kasie, kredytów w rachunku bieżącym oraz lokat bankowych o terminie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące, które nie zostały potraktowane jako działalność lokacyjna.

7.18 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) klasyfikuje się jako przeznaczone do sprzedaży, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Warunek ten uznaje się za spełniony wyłącznie wówczas, gdy wystąpienie transakcji sprzedaży jest bardzo prawdopodobne, a składnik aktywów (lub grupa do zbycia) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do zbycia zakłada zamiar kierownictwa spółki do dokonania transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu zmiany klasyfikacji.

Aktywa trwałe (i grupy do zbycia) zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: pierwotnej wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

7.19 Kapitały własne

Kapitały własne ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich podmiotów konsolidowanych.

Kapitał podstawowy Grupy Kapitałowej LOTOS stanowi kapitał Jednostki Dominującej i jest wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej ze Statutem Spółki oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

7.20 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i obligacje są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem finansowania.

Po początkowym ujęciu kredyty, pożyczki i obligacje są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem finansowania oraz dyskonta, premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania. Zyski i straty

są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu z tytułu utraty wartości.

7.21 Świadczenia pracownicze

7.21.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia

Zgodnie z obowiązującym Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy, Grupa realizuje wypłaty nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i rentowych oraz odpraw pośmiertnych.

Ponadto, objętym przez Grupę opieką socjalną pracownikom, emerytom i rencistom, przysługują świadczenia w ramach odrębnego funduszu socjalnego, który tworzony jest zgodnie z obowiązującymi krajowymi przepisami ustawowymi w tym zakresie (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, ZFŚS).

Według MSR 19 „Świadczenia pracownicze" odprawy emerytalne, rentowe oraz odpisy na fundusz socjalny tytułem przyszłych świadczeń dla pracowników, w związku z programem socjalnym dla emerytów i rencistów, Grupa kwalifikuje jako programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia, natomiast nagrody jubileuszowe, odprawy pośmiertne oraz świadczenia wypłacane obecnym emerytom i rencistom z funduszu socjalnego zaliczane są do pozostałych świadczeń pracowniczych. Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń po okresie zatrudnienia na dzień kończący okres sprawozdawczy jest obliczana przez niezależnego aktuariusza z zastosowaniem tzw. metody prognozowanych uprawnień jednostkowych i stanowi zdyskontowaną kwotę przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie jest wymagane celem wywiązania się pracodawcy z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresach ubiegłych (do dnia kończącego okres sprawozdawczy), określoną dla każdego pracownika indywidualnie, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia (prawdopodobieństwo odejść pracowników), bez uwzględnienia osób, które zostaną w przyszłości przyjęte do pracy.

W ubiegłych latach wartość zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych obejmowała nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe oraz świadczenia z funduszu socjalnego na rzecz emerytów i rencistów, natomiast wartość ustalona na dzień 31 grudnia 2013 roku obejmuje dodatkowo kwotę szacowanych wypłat z tytułu odpraw pośmiertnych - z uwagi na zwiększenie istotności tej pozycji w szacunkach aktuarialnych.

Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne i rentowe są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Wysokość odprawy pośmiertnej uzależniona jest od okresu zatrudnienia zmarłego pracownika, a wypłata przysługuje jego rodzinie, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy.

W związku ze zmianami MSR 19 obowiązującymi dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 stycznia 2013 roku, Grupa dokonała zmiany ujęcia zysków i strat aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. Dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 stycznia 2013 roku, zyski i straty aktuarialne rozpoznaje się w innych całkowitych dochodach a nie jak dotąd w wyniku operacyjnym. Zgodnie z zapisami zmienionego standardu, Grupa zastosowała powyższe zasady retrospektywnie, korygując odpowiednio dane porównywalne. Powyższe zmiany, uwzględnione w pozycji *Zyski zatrzymane,* nie miały wpływu na prezentację w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w zestawieniu ze zmian w kapitale własnym, natomiast wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów był nieistotny. Szczegółowa informacja na temat zmian danych porównywalnych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów została przedstawiona w nocie 6.

Pracownikom jednostek wchodzących w skład Grupy przysługuje ponadto prawo do urlopów na warunkach określonych w przepisach Kodeksu pracy. Grupa kalkuluje koszty urlopów pracowniczych memoriałowo, stosując metodę zobowiązań. Wartość szacowanego w ten sposób ekwiwalentu z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych ujmowana jest w księgach Grupy w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem, jaki wynikałby z proporcjonalnego wykorzystania urlopu w czasie i wykazywana w sprawozdaniu finansowym odpowiednio jako krótkoterminowe lub długoterminowe zobowiązanie z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia.
Zobowiązania z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia obejmują ponadto premie i nagrody, które wynikają z funkcjonujących w Grupie płacowych systemów motywacyjnych.

Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń pracowniczych zawiera nota 29, gdzie poza ujawnieniami poszczególnych pozycji zobowiązań i kosztów z tytułu świadczeń pracowniczych, przedstawiono założenia aktuarialne, a także analizę wrażliwości szacunków na zmianę tych założeń. Grupa ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych. Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonafta oraz ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek zostały zaprezentowane odrębnie w pozycji „*Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych*".

7.21.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze/udziałowcy jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilania funduszu socjalnego oraz na inne fundusze specjalne. W sprawozdaniu finansowym ta część podziału zysku jest zaliczana do kosztów działalności okresu, którego dotyczy podział zysku.

7.22 Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego (tj. odsetki oraz inne koszty ponoszone w związku z pożyczeniem środków finansowych) ujmuje się jako koszty w okresie, w którym je poniesiono. Wyjątkiem od tej reguły jest ujmowanie kosztów finansowania, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów (w tym różnice kursowe od odsetek i prowizji), które aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika (dostosowywany składnik aktywów to taki, który wymaga znacznego czasu niezbędnego do przygotowania go do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży).

W zakresie, w jakim środki finansowe pożycza się specjalnie w celu pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako część tego składnika aktywów, ustala się jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie, a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania pożyczonych środków.

W stopniu, w jakim środki finansowe pożycza się bez ściśle określonego celu, a następnie przeznacza na pozyskanie dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być kapitalizowane, ustala się poprzez zastosowanie odpowiedniej stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik majątku.

7.23 Aktywa i zobowiązania finansowe

Aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikuje się według następujących kategorii:

- Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- Udzielone pożyczki i należności własne,
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

są to notowane na aktywnym rynku aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Grupa zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do upływu tego terminu, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający jeden z poniższych warunków:

a) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
   - nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
   - częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie,
   - instrumentami pochodnymi, z wyłączeniem instrumentów pochodnych będących elementem rachunkowości zabezpieczeń oraz umów gwarancji finansowych,

b) został, zgodnie z zapisami standardu MSR 39 „Instrumenty finansowe, ujmowanie i wycena", zakwalifikowany do tej kategorii w momencie jego początkowego ujęcia.

Wycena aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy polega na ujęciu w wartości godziwej z uwzględnieniem ich wartości rynkowej na dzień kończący okres sprawozdawczy, bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako przychody lub koszty finansowe.

Jeżeli kontrakt zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, cały kontrakt może zostać zakwalifikowany do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Nie dotyczy to przypadków, gdy wbudowany instrument pochodny nie wpływa istotnie na przepływy pieniężne z kontraktu lub gdy jest rzeczą oczywistą, że gdyby podobny hybrydowy instrument był rozważany jako pierwszy, to oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego byłoby, z punktu widzenia zasad MSSF, zabronione.

Aktywa finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli spełnione są poniższe kryteria:

(i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność w zakresie ujmowania lub wyceny (tzw. niedopasowanie księgowe) lub

(ii) aktywa są częścią grupy aktywów finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub
(iii) aktywa finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz zobowiązania finansowe pierwotnie zakwalifikowane do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, jeżeli zostały nabyte dla celów sprzedaży w niedalekiej przyszłości. Instrumenty pochodne, włączając wydzielone instrumenty wbudowane, są również klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, chyba że są uznane za efektywne instrumenty zabezpieczające.

Zobowiązania finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione:
(i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność traktowania, gdy zarówno wycena jak i zasady rozpoznawania strat lub zysków podlegają innym regulacjom, lub
(ii) zobowiązania są częścią grupy zobowiązań finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, lub
(iii) zobowiązania finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe zakwalifikowane jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane z uwzględnieniem ich wartości rynkowej na dzień kończący okres sprawozdawczy, bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w zysku lub stracie jako koszty lub przychody finansowe.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych Grupa klasyfikuje do następujących poziomów (tzw. hierarchia wartości godziwej):

- Poziom 1: Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa ustalana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań.
- Poziom 2: Aktywa i zobowiązana finansowe, których wartość godziwa ustalana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (obserwowane są ceny rynkowe nieskorygowane) lub pośrednio (obserwowane są dane bazujące na cenach rynkowych).
- Poziom 3: Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Grupa wykazuje transakcje pochodne o dodatniej wartości godziwej jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, a transakcje pochodne o ujemnej wartości godziwej wykazywane są jako zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu.

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu wyceniane przez Grupę obejmują następujące rodzaje instrumentów pochodnych: opcje, kontrakty forward (w tym w szczególności forward procentowy), kontrakty futures, transakcje swap (w tym w szczególności swap procentowy), transakcje spot. Wszystkie ww. rodzaje kontraktów terminowych kwalifikowanych do instrumentów pochodnych są zawierane przez Grupę w ramach zarządzania ryzykiem, o czym mowa w dalszej części noty.

Wartość godziwa transakcji typu swap towarowy ustalana jest w oparciu o przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między średnią ceną rynkową, a ceną transakcyjną. Do wyznaczenia wartości godziwej Grupa przyjmuje ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji typu spot walutowy, forward walutowy oraz swap walutowy ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. fixing NBP i krzywą stóp procentowych implikowaną z transakcji fxswap. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. zerokuponową krzywą stóp procentowych opartą o LIBOR 6M lub 3M w zależności od zawartych transakcji. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla, Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru uprawnień przyznawanych nieodpłatnie w ramach systemu ograniczenia emisji dwutlenku węgla, o którym mowa w nocie 5 i zarządza ryzykiem cen uprawnień do emisji notowanych na aktywnym rynku.

Dla celów zabezpieczenia ryzyka cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2) Grupa zawiera transakcje futures EUA, CER i ERU. Szacowana wartość godziwa tych instrumentów ustalana jest w oparciu o różnicę między ceną rynkową publikowaną na dzień wyceny przez ICE (Intercontinental Exchange). Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 1.

W razie potrzeby Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na nabycie uprawnień do emisji CO_2 poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji. Wycena transakcji futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich otwartych transakcji futures w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO_2, pozabilansowo.

Informacje na temat limitu nieodpłatnych uprawnień do emisji dwutlenku węgla dla Grupy znajdują się w nocie 34, natomiast opis zarządzania ryzykiem znajduje się w nocie 32.2.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodne instrumenty finansowe prezentowane są jako odrębna pozycja bądź w ramach pozostałych aktywów i zobowiązań, jeśli ich wartość jest nieistotna.

Dodatkowe informacje na temat zasad ujmowania i wyceny pochodnych instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń znajdują się w notach 7.25 i 7.26.

Pożyczki udzielone i należności własne

Do tej kategorii należą aktywa finansowe niezaliczane do pochodnych instrumentów finansowych o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy. Pożyczki udzielone i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy zalicza się do aktywów trwałych.

Kategoria obejmuje między innymi: należności z tytułu dostaw i usług, środki pieniężne i ich ekwiwalenty, lokaty, depozyty zabezpieczające, należności inwestycyjne, należności z tytułu kaucji, należności z tytułu leasingu finansowego oraz pozostałe. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w pozycjach: *Należności z tytułu dostaw i usług, Środki pieniężne i ich ekwiwalenty, Pozostałe aktywa długoterminowe i krótkoterminowe*, a ich ujmowanie i wycena została opisana w notach 7.12, 7.16 oraz 7.17.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, powiększonej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), a ich ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczony, ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości ujmuje się jako koszt finansowy.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów niekwalifikowanego jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia.

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy Grupa traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy. Ma to zazwyczaj miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

Grupa zalicza do tej kategorii udziały i akcje w pozostałych jednostkach i prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Pozostałe aktywa finansowe*.

Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie

Zobowiązania finansowe niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu obejmują zaciągnięte kredyty, pożyczki, obligacje, zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, zobowiązania z tytułu dostaw i usług, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: *Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy*. Wycena i ujmowanie wymienionych klas w tej kategorii instrumentów opisano w notach 7.12, 7.20 oraz 7.26.

7.24 Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu tej utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej (tj. stopy procentowej ustalonej przy początkowym

ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez rezerwę. Kwotę straty ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Grupa ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Grupa włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia daną grupę pod kątem utraty wartości zaliczonych do niej składników. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do kategorii składników dostępnych do sprzedaży, to: kwota stanowiąca różnicę pomiędzy (A) ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego (B) bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, (A – B) zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do sprawozdania z całkowitych dochodów. Nie można ujmować w sprawozdaniu z całkowitych dochodów odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości kapitałowych instrumentów finansowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i ich odwrócenie ujmuje się jednostronnie (netto) jako zyski bądź straty odpowiednio w pozycjach pozostałych przychodów bądź kosztów operacyjnych lub przychodów bądź kosztów finansowych w zależności od klasy instrumentów finansowych.

7.25 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Ponadto, Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z ryzykiem cen surowców oraz produktów naftowych korzysta z transakcji commodity swap. Grupa korzysta z transakcji typu futures w celu zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2). W celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych Grupa korzysta z transakcji typu swap procentowy (IRS) oraz terminowych transakcji stopy procentowej (FRA).

Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane w wartości godziwej, zgodnie z hierarchią wartości opisaną w części dotyczącej zasad wyceny aktywów i zobowiązań finansowych, powyżej. Wartość godziwa walutowych kontraktów forward jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (kontraktów forward) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności. Wartość godziwa kontraktów na zamianę stóp procentowych jest ustalana poprzez odniesienie do wartości rynkowej podobnych instrumentów. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna. Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty finansowe prezentowane są jako pozycje krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem przewidywanego okresu realizacji aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu.

7.26 Rachunkowość zabezpieczeń

Z dniem 1 stycznia 2011 roku Jednostka Dominująca rozpoczęła stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytu denominowanego w USD wyznaczonego na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedażowych denominowanych w USD. W drugim półroczu 2012 roku rozszerzono zakres stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych poprzez ustanowienie nowych powiązań zabezpieczających w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zagwarantowanie określonego poziomu wartości złotowej generowanych przez nią przychodów ze sprzedaży denominowanej w USD. Zabezpieczaną pozycją jest szereg wysoce prawdopodobnych, planowanych transakcji sprzedaży produktów rafineryjnych denominowanych w USD, w szczególności pierwszy wolumen przychodów (do wysokości desygnowanej raty kapitałowej) z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, generowanych w trakcie danego miesiąca kalendarzowego lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, pierwszy wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. W przypadku desygnowania kolejnego wolumenu przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu kalendarzowym, pozycją zabezpieczaną będzie pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży następujący po uprzednio desygnowanym wolumenie przychodów z tytułu sprzedaży denominowanej w USD w danym miesiącu lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, kolejny wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. Pozycja zabezpieczana zostanie przypisana odpowiednio do każdego instrumentu zabezpieczającego zgodnie z indywidualnym dokumentem ustanowienia powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń instrumenty zabezpieczające obejmują zobowiązanie do spłaty zaciągniętego kredytu w walucie USD z datami rozliczenia przypadającymi w dniach roboczych określonego miesiąca kalendarzowego zgodnie z harmonogramem spłat rat kapitałowych.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody. Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia Spółka formalnie wyznacza i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja ta zawiera: (i) identyfikację instrumentu zabezpieczającego, (ii) identyfikację zabezpieczanej pozycji lub transakcji, (iii) określenie charakteru zabezpieczanego ryzyka oraz (iv) określenie sposobu oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem.

Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest oceniania na bieżąco w celu sprawdzenia, czy jest ono wysoce efektywne we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione.

7.27 Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po pomniejszeniu o wszelkie zwroty. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe. Utworzone rezerwy, za wyjątkiem rezerw dotyczących likwidacji i rekultywacji, zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

7.27.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji są rozpoznawane kiedy na Grupie ciąży obowiązek likwidacji kopalń ropy i gazu, wykonania rozbiórki, demontażu, usunięcia innych środków trwałych oraz przywrócenia miejsca ich montażu do pierwotnego kształtu i kiedy możliwe jest dokonanie wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

W sytuacji kiedy obowiązek dotyczy nowych rzeczowych aktywów trwałych, takich jak infrastruktura wydobywcza, transportowa (rurociągi), instalacje rafineryjne, zobowiązanie jest rozpoznawane w momencie zakończenia ich budowy bądź instalacji. Podobnie, jeżeli zobowiązanie likwidacyjne dotyczy odwiertu wydobywczego, rozpoznawane jest w momencie jego wykonania niezależnie od efektu uzyskanego przepływu węglowodorów.

Zobowiązanie likwidacyjne może ulec dalszemu doprecyzowaniu w trakcie użytkowania odwiertu, infrastruktury wydobywczej, transportowej itp. w następstwie zmian w przepisach prawa lub w wyniku decyzji o wstrzymaniu pewnych operacji. Rozpoznana wartość stanowi bieżącą wartość oszacowanych przyszłych wydatków określonych zgodnie z miejscowymi uwarunkowaniami i wymaganiami.

Równocześnie z zobowiązaniem tworzone jest, w takiej samej wysokości, aktywo likwidacyjne (uwzględniane w odpowiedniej pozycji rzeczowych aktywów trwałych), które następnie jest amortyzowane w ślad za aktywem, którego dotyczy likwidacja.

Za wyjątkiem odwracania dyskonta od rezerwy, wszelkie zmiany bieżącej wartości szacowanych kosztów likwidacji i rekultywacji są odzwierciedlane w wysokości rezerwy oraz korespondującego aktywa. Zmiany te dotyczą również różnic kursowych z tytułu przeliczenia zobowiązania wyrażonego w walucie obcej, kiedy wiadomo, że zobowiązanie będzie rozliczone w tej walucie.

Okresowe odwracanie dyskonta jest uwzględniane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako koszt finansowy.
Od wartości rezerwy i odpowiadającego jej aktywa tworzony jest podatek odroczony.

Na podstawie obowiązującej w Polsce ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku (Dz.U.05.228.1947 z późniejszymi zmianami) Prawo Geologiczne i Górnicze Grupa zobowiązana jest do tworzenia Funduszu Likwidacji Zakładu Górniczego. Środki funduszu mogą być wykorzystane wyłącznie w celu pokrycia kosztów likwidacji zakładu górniczego (kopalni ropy) lub jego oznaczonej części. Wysokość odpisu obliczana jest odrębnie dla każdego zakładu górniczego i stanowi równowartość nie mniej niż 3% wartości odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych zakładu górniczego, ustalonych stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Przedsiębiorca zobowiązany jest gromadzić środki funduszu na wyodrębnionym rachunku bankowym do czasu rozpoczęcia likwidacji zakładu górniczego.

7.28 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Grupa ujmuje jako wygaśniecie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśniecie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, akcyzy i opłaty paliwowej oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dokonywane są w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy. Grupa wykazuje bierne rozliczenia międzyokresowe w pozycji pozostałych zobowiązań niefinansowych, bądź w przypadku rozliczeń dotyczących świadczeń pracowniczych w pozycjach zobowiązań wykazywanych w ramach tych świadczeń.

7.29 Dotacje

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana jako przychody przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do sprawozdania z całkowitych dochodów przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

7.30 Wspólne przedsięwzięcia

Wspólne przedsięwzięcie jest to relacja umowna, na mocy której Grupa i inne strony podejmują działalność gospodarczą podlegającą wspólnej kontroli, a więc taką, w toku której strategiczne decyzje finansowe i operacyjne wymagają jednogłośnego poparcia wszystkich stron sprawujących wspólnie kontrolę. Kiedy podmiot należący do Grupy podejmuje bezpośrednio działalność w ramach wspólnego przedsięwzięcia, udział Grupy we wspólnie kontrolowanych aktywach i zobowiązaniach ponoszonych wspólnie z pozostałymi wspólnikami przedsięwzięcia ujmowany jest w sprawozdaniu finansowym odpowiedniego podmiotu i klasyfikowany zgodnie ze swoim charakterem. Zobowiązania i koszty ponoszone bezpośrednio wskutek udziału we wspólnie kontrolowanych aktywach rozliczane są metodą memoriałową. Dochód ze sprzedaży lub wykorzystania udziału Grupy w produktach wytworzonych przez wspólnie kontrolowane aktywa oraz udział w kosztach wspólnego przedsięwzięcia ujmuje się w chwili wystąpienia prawdopodobieństwa uzyskania/przekazania przez Grupę korzyści ekonomicznych związanych z odpowiednimi transakcjami, o ile da się je wiarygodnie wycenić. Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa posiadała wspólne przedsięwzięcia w ramach działalności wydobywczej prowadzonej przez jednostkę zależną LOTOS Exploration and Production Norge AS w Norwegii.

7.31 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych

Dla celów zarządczych Grupa Kapitałowa LOTOS podzielona jest na jednostki biznesowe w oparciu o segmenty branżowe, natomiast dla celów sprawozdawczości finansowej w ramach działalności operacyjnej Grupy wyróżnia się dwa główne sprawozdawcze segmenty operacyjne:

- segment wydobywczy – obejmuje działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego,
- segment produkcji i handlu – obejmuje działalność spółek w zakresie wytwarzania, przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej, jak również ich sprzedaży hurtowej i detalicznej oraz działalność pomocniczą, transportową i serwisową.

Sprawozdawcze segmenty operacyjne identyfikowane są na poziomie Grupy Kapitałowej. Jednostka Dominująca wchodzi w skład segmentu produkcji i handlu. Segment wydobywczy obejmuje spółki GK LOTOS Petrobaltic S.A. (za wyjątkiem spółki Energobaltic Sp. z o.o.).

Ocena wyników danego segmentu dokonywana jest na podstawie przychodów ze sprzedaży, wyniku EBIT i EBITDA.
EBIT stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(ą).
EBITDA stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(ą) przed uwzględnieniem amortyzacji.

Segmentowe przychody ze sprzedaży oraz wyniki segmentów określono przed dokonaniem tzw. korekt międzysegmentowych. Informacje finansowe dotyczące segmentów operacyjnych wykorzystywane w celu ich oceny przez członków kluczowego personelu odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji operacyjnych przedstawia nota 8.

7.32 Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zgodnie ze stosowanymi przez Grupę zasadami określonymi standardem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe", przez zobowiązania warunkowe rozumie się:

- możliwy obowiązek, który powstanie na skutek przeszłych zdarzeń, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki, lub
- obecny obowiązek, który powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu ponieważ:
  (i) nie jest prawdopodobnie, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, bądź
  (ii) kwoty obowiązku (zobowiązania) nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

Zobowiązania warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba, że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Stosując się do zasad MSSF, Grupa definiuje warunkowy składnik aktywów jako możliwy składnik aktywów, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych zdarzeń przyszłych, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki.

Należności warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Przykładem aktywów i zobowiązań warunkowych są zobowiązania lub należności wynikające z prowadzonych sporów sądowych, których przyszły wynik nie jest przez jednostkę znany, ani w pełni kontrolowany. Grupa przedstawiła informacje na temat prowadzonych spraw sądowych w nocie 35.1 oraz informacje na temat pozostałych zobowiązań warunkowych w nocie 35.2.

7.33 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO_2)

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO_2) są przez Grupę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Grupa rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Grupę przyznanych limitów praw do emisji. Grupa analizuje przyznane limity w okresach rocznych. Zobowiązanie jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego przez Grupę limitu. Przychody z tytułu sprzedaży niewykorzystanych przez Grupę praw do emisji ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie sprzedaży.

Zakupione dodatkowo uprawnienia do emisji wyceniane są w koszcie nabycia pomniejszonym o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości, uwzględniając wartość rezydualną tych praw i prezentowane, jako aktywa niematerialne.

W przypadku wykorzystania zakupionych praw w celu pokrycia nimi niedoboru zaistniałego na dzień rozliczenia rocznego limitu, wykorzystane prawa według wartości księgowej rozliczane są ze zobowiązaniem wykazanym uprzednio na pokrycie niedoboru.

8. Segmenty działalności

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
	za rok zakończony 31 grudnia 2013				
Przychody ze sprzedaży:	**623.936**	**28.587.306**	**24.474**	**(638.374)**	**28.597.342**
między segmentami	*578.369*	*43.093*	*16.912*	*(638.374)*	*-*
poza Grupę Kapitałową	*45.567*	*28.544.213*	*7.562*	*-*	*28.597.342*
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) **(EBIT)**	**153.930**	**13.902**	**13.937**	**(35.275)**	**146.494**
Amortyzacja	147.192	500.804	9.860	(1.791)	656.065
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) przed uwzględnieniem amortyzacji **(EBITDA)**	**301.122**	**514.706**	**23.797**	**(37.066)**	**802.559**

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
	31 grudnia 2013				
Aktywa razem	**4.116.495**	**17.059.568**	**120.425**	**(996.871)**	**20.299.617**
- w tym wartość aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	*381.130*	*-*	*-*	*-*	*381.130*

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)				
Przychody ze sprzedaży:	**759.799**	**32.899.919**	**27.205**	**(575.923)**	**33.111.000**
między segmentami	*512.675*	*43.467*	*19.781*	*(575.923)*	*-*
poza Grupę Kapitałową	*247.124*	*32.856.452*	*7.424*	*-*	*33.111.000*
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) **(EBIT)**	**(675.213)** [2]	**984.122**	**5.397**	**(1.550)**	**312.756**
Amortyzacja	137.855	520.066	10.339	(1.795)	666.465
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) przed uwzględnieniem amortyzacji **(EBITDA)**	**(537.358)**	**1.504.188**	**15.736**	**(3.345)**	**979.221**

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Korekty konsolidacyjne	Skonsolidowane
	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)				
Aktywa razem	**3.373.334**	**17.397.475**	**148.607**	**(891.851)**	**20.027.565**
- w tym wartość aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	*150.033*	*-*	*-*	*-*	*150.033*

[1] Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.
[2] W tym odpis z tytułu utraty wartości aktywów związanych ze złożem YME w kwocie 935.247 tys. zł (patrz nota 13).

Struktura geograficzna sprzedaży

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Skonsolidowane
	za rok zakończony 31 grudnia 2013			
Sprzedaż krajowa:	**6.491**	**20.370.299**	**7.562**	**20.384.352**
produkty i usługi	*6.257*	*18.804.309*	*7.562*	*18.818.128*
towary i materiały	*234*	*1.565.990*	*-*	*1.566.224*
Sprzedaż zagraniczna:	**39.076**	**8.173.914**	**-**	**8.212.990**
produkty i usługi	*38.201*	*7.835.360*	*-*	*7.873.561*
towary i materiały	*875*	*338.554*	*-*	*339.429*
Razem	**45.567**	**28.544.213**	**7.562**	**28.597.342**

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Skonsolidowane
	za rok zakończony 31 grudnia 2012			
Sprzedaż krajowa:	**304**	**24.142.354**	**7.424**	**24.150.082**
produkty i usługi	*65*	*23.107.959*	*7.424*	*23.115.448*
towary i materiały	*239*	*1.034.395*	*-*	*1.034.634*
Sprzedaż zagraniczna:	**246.820**	**8.714.098**	**-**	**8.960.918**
produkty i usługi	*207.679*	*8.368.721*	*-*	*8.576.400*
towary i materiały	*39.141*	*345.377*	*-*	*384.518*
Razem	**247.124**	**32.856.452**	**7.424**	**33.111.000**

[1] Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.

Struktura asortymentowa sprzedaży

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Skonsolidowane
	za rok zakończony 31 grudnia 2013			
Benzyny	-	5.010.064	-	5.010.064
Benzyna surowa	-	824.241	-	824.241
Oleje napędowe	-	14.365.265	-	14.365.265
Paliwo bunkrowe	-	124.661	-	124.661
Lekki olej opałowy	-	942.434	-	942.434
Ciężki olej opałowy	-	2.037.899	-	2.037.899
Paliwo lotnicze	-	1.474.528	-	1.474.528
Oleje smarowe	-	380.218	-	380.218
Oleje bazowe	-	485.887	-	485.887
Asfalty	-	1.246.061	-	1.246.061
Gazy płynne	-	564.540	-	564.540
Ropa naftowa	32.094	-	-	32.094
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	-	517.155	-	517.155
Pozostałe produkty, towary i materiały	530	292.630	7.523	300.683
Usługi	12.943	291.082	39	304.064
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	*(12.452)*	-	*(12.452)*
Razem	**45.567**	**28.544.213**	**7.562**	**28.597.342**

[1] Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.

w tysiącach złotych	Segment wydobywczy	Segment produkcji i handlu	Pozostałe [1]	Skonsolidowane
	za rok zakończony 31 grudnia 2012			
Benzyny	-	5.221.788	-	5.221.788
Benzyna surowa	-	1.097.071	-	1.097.071
Reformat	-	458.827	-	458.827
Oleje napędowe	-	16.374.326	-	16.374.326
Paliwo bunkrowe	-	111.347	-	111.347
Lekki olej opałowy	-	1.145.857	-	1.145.857
Ciężki olej opałowy	-	2.226.874	-	2.226.874
Paliwo lotnicze	-	1.855.654	-	1.855.654
Oleje smarowe	-	367.701	-	367.701
Oleje bazowe	-	568.804	-	568.804
Asfalty	-	1.730.266	-	1.730.266
Gazy płynne	-	502.388	-	502.388
Ropa naftowa	239.828	-	-	239.828
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	-	765.660	-	765.660
Pozostałe produkty, towary i materiały	599	172.838	7.386	180.823
Usługi	6.697	274.142	38	280.877
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	*(17.091)*	-	*(17.091)*
Razem	**247.124**	**32.856.452**	**7.424**	**33.111.000**

[1] Zawiera spółki: LOTOS Park Technologiczny Sp. z o.o., LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, Energobaltic Sp. z o.o.

W 2013 ani w 2012 roku Grupa Kapitałowa LOTOS nie posiadała żadnego odbiorcy, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy Kapitałowej LOTOS przekroczył znacząco 10%.

9. Przychody i koszty

9.1 Koszty według rodzaju

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Amortyzacja	8	656.065	666.465
Zużycie materiałów i energii		24.223.055	28.191.721
- w tym różnice kursowe [1]	*31.3*	*(76.694)*	*31.196*
Usługi obce		1.253.948	1.135.525
Podatki i opłaty		175.888	175.491
Koszty świadczeń pracowniczych	9.2	677.053	645.983
Pozostałe koszty rodzajowe		160.130	197.513
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		1.752.528	1.320.772
Razem koszty według rodzaju		**28.898.667**	**32.333.470**
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		(444.669)	(495.100)
Razem		**28.453.998**	**31.838.370**
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		26.913.268	30.339.959
Koszty sprzedaży		1.106.746	1.051.962
Koszty ogólnego zarządu		433.984	446.449

[1] Różnice kursowe dotyczące działalności operacyjnej zostały ujęte w koszcie własnym sprzedaży.

9.2 Koszty świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Koszty bieżących wynagrodzeń	496.130	483.860
Koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń pracowniczych	151.468	141.980
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia	29.455	20.143
Razem koszty świadczeń pracowniczych	**677.053**	**645.983**
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego	(8.209)	(13.534)
Razem	**668.844**	**632.449**
w tym:		
Koszt własny sprzedaży	394.493	365.060
Koszty sprzedaży	34.344	32.625
Koszty ogólnego zarządu	240.007	234.764

9.3 Pozostałe przychody operacyjne

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		-	16.706 [2]
Dotacje	30.2	2.075	2.059
Rezerwy:		2.900	-
- utworzenie rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień CO_2	*34*	*(1.527)*	-
- utworzenie pozostałych rezerw		*(1.276)*	-
- rozwiązanie rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne	*30.1*	*5.077*	-
- rozwiązanie pozostałych rezerw		*626*	-
Odwrócenie straty z tytułu utraty wartości należności:	18.1; 31.3	-	5.012
Odwrócenie odpisów		-	*8.536*
Odpisy		-	*(3.524)*
Aktualizacja szacunku rezerwy związanej z morską kopalnią ropy naftowej na złożu YME w Norwegii		6.447	-
Odszkodowania		7.988	9.647
Zysk ze sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa		379	-
Zwrot akcyzy		6.143 [1]	-
Pozostałe		4.405	8.539
Razem		**30.337**	**41.963**

[1] W tym kwota zwrotu nienależnej akcyzy od dostaw wewnątrzwspólnotowych ciężkiego oleju opałowego w wysokości 1.673 tys. zł oraz kwota 3.634 tys. zł tytułem zwrotu akcyzy uprzednio zapłaconej od zużycia energii elektrycznej i dodatków paliwowych w związku z zastosowaniem zwolnienia od akcyzy na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 Ustawy o podatku akcyzowym.
[2] W tym 14.469 tys. zł przychodów Grupy LOTOS S.A. związanych ze sprzedażą uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2).

9.4 Pozostałe koszty operacyjne

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		3.098	-
Strata z tytułu utraty wartości należności:	18.1; 31.3	6.012	-
- odpisy		*7.291*	-
- odwrócenie odpisów		*(1.279)*	-
Strata z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych:		17.927	1.064.025
Odpisy z tytułu utraty wartości:		*74.200*	*1.064.025*
- aktywów związanych ze złożem YME	*13*	-	*935.247*
- norweskich koncesji poszukiwawczych	*15*	*4.744*	*74.481*
- litewskich koncesji poszukiwawczo - wydobywczych	*15*	*26.420*	*14.504*
- aktywów związanych ze złożami litewskimi		-	*12.837*
- aktywów związanych ze złożem B-28	*13*	*26.842*	-
- stacji paliw	*13*	*11.912*	-
- aktywów związanych z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych	*13*	-	*22.840*
- pozostałe		*4.282*	*4.116*
Odwrócenie odpisów z tytułu utraty wartości:		*(56.273)*	-
- aktywów związanych ze złożami B-4 i B-6, wniesionych aportem do spółki Baltic Gas [1]	*13*	*(48.273)*	-
- aktywów związanych z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych	*13*	*(8.000)*	-
Rezerwy:		-	2.116
- utworzenie rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień CO_2	*34*	-	-
- utworzenie pozostałych rezerw		-	*2.541*
- rozwiązanie pozostałych rezerw		-	*(1.335)*
Kary i odszkodowania		1.277	2.255
Szkody majątkowe związane z normalną działalnością		2.516	3.139
Koszty lat ubiegłych		2.947	5.498
Darowizny na cele społeczne		2.483	2.277
Pozostałe		4.399	5.143
Razem		**40.659**	**1.084.453**

[1] Transakcję szerzej opisano w nocie 2.

9.5 Przychody finansowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Otrzymane dywidendy		840	700
Odsetki:		17.361	25.555
- od należności z tytułu dostaw i usług	*31.3*	*5.995*	*8.804*
- od należności z tytułu leasingu finansowego	*31.3*	*193*	*287*
- od środków pieniężnych	*31.3*	*1.267*	*1.309*
- od lokat	*31.3*	*8.413*	*14.592*
- pozostałe		*1.493*	*563*
Różnice kursowe:		-	156.112
- od kredytów	*31.3*	-	*167.476*
- z przeliczenia pożyczek wewnątrzgrupowych (1)	*31.3*	-	*(19.503)*
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	*31.3*	-	*25.560*
- od obligacji wewnątrzgrupowych (1)	*31.3*	-	*(3.454)*
- od środków pieniężnych	*31.3*	-	*(30.144)*
- od zobowiązań inwestycyjnych	*31.3*	-	*14.624*
- od pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych	*31.3*	-	*1.553*
Zysk ze zbycia inwestycji		-	150
Aktualizacja wartości aktywów finansowych:		112.861	117.772
- wycena pochodnych instrumentów finansowych	*31.3*	*55.148*	*159.096*
- rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych	*31.3*	*57.713*	*(41.324)*
Rezerwy		-	1.699
Pozostałe		4.100	20
Razem		**135.162**	**302.008**

(1) Zgodnie z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych" różnice kursowe dotyczące walutowych transakcji wewnątrzgrupowych ujmowane są w wyniku netto Grupy.

9.6 Koszty finansowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Odsetki:		203.183	230.777
- od kredytów	*31.3*	*151.875*	*169.218*
- od pożyczek	*31.3*	*575*	*817*
- od obligacji	*31.3*	*423*	*1.607*
- od zobowiązań z tytułu dostaw i usług	*31.3*	*53*	*88*
- od zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	*31.3*	*16.132*	*20.112*
- od faktoringu		*11.823*	*18.215*
- od pozostałych zobowiązań finansowych	*31.3*	*125*	*380*
- dyskonto od rezerw na kopalnie ropy naftowej, na rekultywację i pozostałych rezerw	*30.1*	*15.284*	*12.344*
- koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	*29.3*	*6.138*	*6.544*
- pozostałe		*755*	*1.452*
Różnice kursowe:		115.541	-
- od kredytów	*31.3*	*(8.142)*	-
- z przeliczenia pożyczek wewnątrzgrupowych (1)	*31.3*	*119.223*	-
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	*31.3*	*(7.278)*	-
- od obligacji (1)	*31.3*	*15.767*	-
- od środków pieniężnych	*31.3*	*3.516*	-
- od środków pieniężnych zablokowanych na rachunkach bankowych	*31.3*	*(15.075)*	-
- od zobowiązań inwestycyjnych	*31.3*	*7.563*	-
- od pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych	*31.3*	*(33)*	-
Prowizje bankowe		19.358	12.856
Pozostałe		4.545	4.790
Razem		**342.627**	**248.423**

(1) Zgodnie z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych" różnice kursowe dotyczące walutowych transakcji wewnątrzgrupowych ujmowane są w wyniku netto Grupy.

Grupa stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych", pkt 34 i pkt 35. Grupa wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabelach powyżej.

10. Podatek dochodowy

10.1 Obciążenia podatkowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Podatek bieżący		82.471	53.593
Podatek odroczony	10.3	(183.878)	(615.128)
Razem podatek dochodowy wykazany w wyniku netto		**(101.407)**	**(561.535)**
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach (netto), w tym z tytułu:		22.909	75.639
- różnic kursowych z przeliczenia jednostek zagranicznych		*-*	*(13.864)*
- zabezpieczeń przepływów pieniężnych	*23*	*22.945*	*89.717*
- zysków/(strat) aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		*(36)*	*(214)*

Część bieżąca oraz odroczona podatku dochodowego ustalona została według stawki równej 19% dla podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym dla podmiotów działających na terenie Polski.

Dla norweskiej spółki zależnej LOTOS Exploration and Production Norge AS marginalna stopa podatkowa wynosi 78% podstawy opodatkowania. Działalność LOTOS Exploration and Production Norge AS podlega opodatkowaniu w ramach dwóch równoległych systemów podatkowych: systemu podatku dochodowego (stawka podatku 28%) oraz systemu podatku naftowego (dodatkowa stawka podatku 50%).

Dla litewskich spółek zależnych z GK AB LOTOS Geonafta podatek w części bieżącej i odroczonej ustalony został według stawki 15%.

10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Zysk przed opodatkowaniem	(61.979)	366.341
Podatek dochodowy według stawki 19%	**(11.776)**	**69.605**
Różnice trwałe	5.355	11.599
Różnica z tytułu rozliczenia stopniowego przejęcia kontroli (GK AB LOTOS Geonafta) [(1)]	-	(11.716)
Efekt podatkowy strat podatkowych poniesionych w okresie	1.418	101
Efekt podatkowy strat podatkowych odliczonych w okresie	(395)	(1.211)
Efekt podatkowy udziału w zyskach jednostek wycenianych metodą praw własności	191	-
Efekt podatkowy ulgi biokomponentowej [(2)]	(10.935)	(5.518)
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych	178	(2.978)
Różnica wynikająca z opodatkowania spółek stawkami innymi niż 19%:	(85.949)	(623.130)
- Norwegia	*(83.220)*	*(618.301)*
- Litwa	*(1.015)*	*(1.485)*
- Cypr	*(1.713)*	*(3.341)*
- Antyle Holenderskie	*(1)*	*(3)*
Pozostałe różnice	506	1.713
Podatek dochodowy	**(101.407)**	**(561.535)**

[(1)] Dane za 2012 rok dotyczą rozliczenia transakcji objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w nocie 6.

[(2)] Grupa wykorzystała ulgę w większym stopniu niż wynikało to ze wstępnych szacunków będących podstawą do utworzenia związanego z tym aktywa z tytułu podatku odroczonego. W związku z powyższym, na dzień 31 grudnia 2013 roku, wartość aktywa z tytułu podatku odroczonego związanego z ulgą biokomponentową utworzono w pełnej wysokości w oparciu o kwotę ulgi pozostałej do wykorzystania w kolejnych latach. Podstawę oraz zasady korzystania z ulgi biokomponentowej szerzej opisano w nocie 30.2.

10.3 Odroczony podatek dochodowy

Aktywa (zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego przed kompensatą składają się z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Zmiana stanu	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012	2013	2012 (dane przekształcone)
w tysiącach złotych	A	B	C	A-B	B-C
Aktywa z tytułu podatku odroczonego					
Świadczenia pracownicze	49.561	42.715	36.701	6.846	6.014
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	797	448	1.877	349	(1.429)
Odpisy aktualizujące wartość rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych	127.529	100.679	40.995	26.850	59.684
Odpisy aktualizujące wartość aktywów związanych ze złożem YME	710.083	806.962	165.741	(96.879)	641.221
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	13.734	28.905	35.671	(15.171)	(6.766)
Różnice kursowe z przeszacowania pozycji w walutach obcych	6.446	80	320	6.366	(240)
Odpisy aktualizujące wartość należności	16.200	15.693	17.767	507	(2.074)
Leasing finansowy	28.068	32.032	33.765	(3.964)	(1.733)
Rezerwy na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu oraz rekultywację terenu	188.828	28.086	20.746	160.742	7.340
Aktywa z tytułu niezrealizowanej marży	8.545	3.120	2.382	5.425	738
Strata podatkowa rozliczona w czasie	1.145.075	986.442	769.794	158.633	216.648
Pozostałe rezerwy	9.619	6.017	6.011	3.602	6
Ulga biokomponentowa	4.463	10.934	15.752	(6.471)	(4.818)
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	8.633	98.350	(8.633)	(89.717)
Pozostałe	17.220	21.263	18.726	(4.043)	2.537
Razem	**2.326.168**	**2.092.009**	**1.264.598**	**234.159**	**827.411**
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego					
Różnica pomiędzy bieżącą wartością podatkową i księgową rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych	1.468.538	1.114.692	824.651	353.846	290.041
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	140	2.159	6.088	(2.019)	(3.929)
Leasing finansowy	28.698	31.814	33.527	(3.116)	(1.713)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych ujęte w kapitale własnym	-	-	13.864	-	(13.864)

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Zmiana stanu	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012	2013	2012 (dane przekształcone)
w tysiącach złotych	A	B	C	A-B	B-C
Różnice kursowe z przeszacowania pozycji w walutach obcych	-	34.605	6.312	(34.605)	28.293
Rezerwa z tytułu nabytych litewskich koncesji poszukiwawczo - wydobywczych	57.537	64.736	54.296	(7.199)	10.440
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	14.312	-	-	14.312	-
Naliczone odsetki	43.966	33.128	16.968	10.838	16.160
Pozostałe	14.000	12.434	13.990	1.566	(1.556)
Razem	**1.627.191**	**1.293.568**	**969.696**	**333.623**	**323.872**
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	**698.977**	**798.441**	**294.902**	**(99.464)**	**503.539**

Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		**(99.464)**	**503.539**
Uzgodnienie różnic pomiędzy zmianą stanu aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego wykazaną w sprawozdaniu z sytuacji finansowej a podatkiem odroczonym wykazanym w sprawozdaniu z całkowitych dochodów			
	Nota		
Różnice kursowe z przeliczenia pozycji podatku odroczonego jednostek zagranicznych		*122.175*	*11.651*
Efekt rozliczenia ceny nabycia aktywów Heimdal [1]	*13*	*138.115*	*-*
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.) [2]		*143*	*-*
Podatek odroczony wykazany w efekcie rozliczenia stopniowego przejęcia kontroli (GK AB LOTOS Geonafta) [3]		*-*	*24.299*
Podatek odroczony wykazany w innych całkowitych dochodach (netto)	*10.1*	*22.909*	*75.639*
Obciążenie z tytułu podatku odroczonego wykazane w wyniku netto		**183.878**	**615.128**

[1] Rozliczenie podatku do zapłaty wynikającego z przepływów pieniężnych pro & contra wygenerowanych w okresie przejściowym, będące elementem ceny nabycia aktywów Heimdal, poprzez pomniejszenie aktywa podatkowego z tytułu strat podatkowych.
[2] Transakcję szerzej opisano w nocie 2.
[3] Transakcję szerzej opisano w nocie 6.

Ze względu na to, że spółki Grupy są odrębnymi podatnikami podatek odroczony (aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego) obliczany jest indywidualnie w poszczególnych spółkach. Spółki w Grupie kompensują aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego. Poniżej zaprezentowano ujęcie podatku odroczonego w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	980.284	1.121.314
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	(281.307)	(322.873)
Podatek odroczony – aktywa (zobowiązania) netto	**698.977**	**798.441**

Przewidywany termin wygaśnięcia dodatnich różnic przejściowych przypada na lata 2014 - 2083.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość strat podatkowych, na które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie ujęto składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego wynosiła 33.960 tys. zł (31 grudnia 2012: 43.101 tys. zł). Zmniejszenie wartości powyższych strat podatkowych w roku 2013 wynika z ich częściowego rozliczenia oraz z faktu utraty prawa do ich odliczenia ze względu na upływ okresu, w którym straty mogły być rozliczone zgodnie z przepisami podatkowymi.

11. Zysk netto przypadający na jedną akcję

	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej w tys. zł (A)	39.415	927.849
Średnia ważona liczba akcji w tys. sztuk (B)	129.873	129.873
Zysk netto na jedną akcję (w zł) (A/B)	**0,30**	**7,14**

Zysk netto przypadający na jedną akcję dla każdego okresu sprawozdawczego jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Rozwodniony zysk netto na jedną akcję jest równy zyskowi podstawowemu, ponieważ nie występują instrumenty rozwadniające zysk netto na jedną akcję.

12. Dywidendy

W dniu 28 czerwca 2013 roku Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto Grupy LOTOS S.A. za rok 2012. Zgodnie z treścią uchwały zysk netto Spółki za rok 2012 w wysokości 836.431 tys. zł w całości wyłącza się od podziału pomiędzy akcjonariuszy Spółki i przeznacza na:

- kapitał zapasowy Spółki – w kwocie 834.931 tys. zł,
- zasilenie Funduszu Celowego na finansowanie przedsięwzięć społecznych – w kwocie 1.500 tys. zł.

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Spółka zaprezentowała podzielony zysk netto za rok 2012 w pozycji *Zyski zatrzymane*.

Do dnia publikacji niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd Spółki nie podjął uchwały w sprawie propozycji pokrycia straty netto za rok 2013.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend. Ograniczenia wynikały z zapisów zawartej w dniu 27 czerwca 2008 roku umowy kredytowej związanej z finansowaniem Programu 10+. Umowa kredytowa ogranicza możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A. a jej wysokość może być uzależniona od spełnienia określonych warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

13. Rzeczowe aktywa trwałe

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Grunty	456.390	428.922
Budynki, budowle	3.414.803	3.497.440
Urządzenia techniczne i maszyny	4.728.815	4.244.449
Środki transportu, pozostałe	442.857	491.533
Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	822.818	888.829
Rzeczowe aktywa trwałe z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	182.691	134.677
Razem	**10.048.374**	**9.685.850**

Zmiany stanu w rzeczowych aktywach trwałych

w tysiącach złotych	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Rzeczowe aktywa trwałe z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2013	**443.869**	**4.623.749**	**5.637.734**	**1.093.450**	**2.097.646**	**198.975**	**14.095.423**
Zakup	*1.234*	*9.020*	*15.286*	*28.892*	*429.481*	*76.475*	*560.388*
Nabycie aktywów Heimdal	*-*	*-*	*339.772*	*-*	*-*	*-*	*339.772*
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	*29.692*	*125.822*	*196.741*	*59.885*	*(427.614)*	*-*	*(15.474)*
Aport nakładów na zagospodarowanie złóż B-4, B-6 do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k. [1]	*-*	*-*	*-*	*-*	*(2.363)*	*(48.287)*	*(50.650)*
Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży [2]	*(923)*	*(23.556)*	*(21.676)*	*(1.717)*	*(29.273)*	*-*	*(77.145)*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*27*	*(44.968)*	*(4.054)*	*(190.671)*	*(10)*	*(239.676)*
Koszty finansowania zewnętrznego	*-*	*-*	*-*	*-*	*1.842*	*-*	*1.842*
Aktywa z tytułu likwidacji kopalń ropy naftowej	*-*	*(1.404)*	*265.345* [3]	*-*	*11.995*	*-*	*275.936*
Sprzedaż	*(952)*	*(3.449)*	*(6.715)*	*(2.647)*	*(33)*	*-*	*(13.796)*
Likwidacja	*-*	*(5.968)*	*(13.043)*	*(186.258)* [4]	*(37)*	*-*	*(205.306)*
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.) [1]	*-*	*(3.987)*	*(1.944)*	*(8.026)*	*(5)*	*-*	*(13.962)*
Pozostałe	*14*	*3.196*	*12.587*	*(34.670)*	*(3.875)*	*(1.994)*	*(24.742)*
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2013	**472.934**	**4.723.450**	**6.379.119**	**944.855**	**1.887.093**	**225.159**	**14.632.610**

[1] Transakcje szerzej opisano w nocie 2.
[2] W tym aktywa związane z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych oraz aktywa związane ze złożem YME, patrz nota 17.
[3] W tym kwota 265.709 tys. zł (496.004 tys. NOK) utworzonego aktywa z tytułu likwidacji kopalni ropy naftowej i gazu w związku z nabyciem aktywów Heimdal, szerzej opisano poniżej w informacji dotyczącej nabycia udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych – Heimdal.
[4] W tym likwidacja zużytych katalizatorów w Grupie LOTOS S.A. w kwocie 180.429 tys. zł.

w tysiącach złotych	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Rzeczowe aktywa trwałe z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Razem
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2013	**14.006**	**1.102.084**	**1.376.212**	**600.671**	**-**	**-**	**3.092.973**
Amortyzacja	*1.492*	*199.073*	*296.209*	*90.835*	*-*	*-*	*587.609*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*1*	*(20)*	*(2.999)*	*-*	*-*	*(3.018)*
Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży [1]	*(70)*	*(3.734)*	*(4.806)*	*(960)*	*-*	*-*	*(9.570)*
Likwidacja	*-*	*(3.546)*	*(11.611)*	*(186.371)* [2]	*-*	*-*	*(201.528)*
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.) [3]	*-*	*(831)*	*(694)*	*(241)*	*-*	*-*	*(1.766)*
Pozostałe	*71*	*(421)*	*(5.466)*	*(732)*	*-*	*-*	*(6.548)*
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2013	**15.499**	**1.292.626**	**1.649.824**	**500.203**	**-**	**-**	**3.458.152**
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2013	**941**	**24.225**	**17.073**	**1.246**	**1.208.817**	**64.298**	**1.316.600**
Utworzenie	*952*	*13.866*	*2.058*	*593*	*1.824*	*26.842*	*46.135*
Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży [1]	*(669)*	*(15.221)*	*(13.611)*	*(201)*	*(19.855)*	*-*	*(49.557)*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*-*	*-*	*-*	*(125.779)*	*-*	*(125.779)*
Wykorzystanie / Rozwiązanie	*(179)*	*(6.849)*	*(5.040)*	*(91)*	*(732)*	*(48.672)*	*(61.563)*
Pozostałe	*-*	*-*	*-*	*248*	*-*	*-*	*248*
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2013	**1.045**	**16.021**	**480**	**1.795**	**1.064.275**	**42.468**	**1.126.084**
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2013	**456.390**	**3.414.803**	**4.728.815**	**442.857**	**822.818**	**182.691**	**10.048.374**

[1] W tym aktywa związane z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych oraz aktywa związane ze złożem YME, patrz nota 17.
[2] W tym likwidacja zużytych katalizatorów w Grupie LOTOS S.A. w kwocie 180.429 tys. zł.
[3] Transakcję szerzej opisano w nocie 2.

w tysiącach złotych	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Rzeczowe aktywa trwałe z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2012	**414.608**	**4.502.781**	**5.556.750**	**1.032.442**	**1.766.080**	**138.254**	**13.410.915**
Zakup	*-*	*41*	*3.309*	*67.828*	*591.824*	*65.264*	*728.266*
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	*29.782*	*115.937*	*84.385*	*32.758*	*(280.799)*	*-*	*(17.937)*
Objęcie kontrolą (GK AB LOTOS Geonafta) (1)	*4*	*16*	*33.138*	*433*	*2.073*	*-*	*35.664*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*(146)*	*(8.868)*	*(11.392)*	*(36.265)*	*(147)*	*(56.818)*
Przeklasyfikowanie rzeczowych aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych (2)	*-*	*-*	*4.396*	*-*	*-*	*(4.396)*	*-*
Koszty finansowania zewnętrznego	*-*	*-*	*-*	*-*	*11.299*	*-*	*11.299*
Aktywa z tytułu likwidacji kopalń ropy naftowej	*-*	*11.823*	*(930)*	*-*	*56.506*	*-*	*67.399*
Sprzedaż	*(94)*	*(3.723)*	*(6.523)*	*(5.356)*	*(2.693)*	*-*	*(18.389)*
Likwidacja	*(429)*	*(3.134)*	*(3.763)*	*(6.738)*	*-*	*-*	*(14.064)*
Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) (1)	*(2)*	*(8)*	*(25.287)*	*(308)*	*(1.037)*	*-*	*(26.642)*
Pozostałe	*-*	*162*	*1.127*	*(16.217)*	*(9.342)*	*-*	*(24.270)*
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2012	**443.869**	**4.623.749**	**5.637.734**	**1.093.450**	**2.097.646**	**198.975**	**14.095.423**
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2012	**12.456**	**902.616**	**1.112.523**	**493.303**	**-**	**-**	**2.520.898**
Amortyzacja	*1.488*	*202.054*	*279.310*	*121.268*	*-*	*-*	*604.120*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*(7)*	*(1.938)*	*(7.697)*	*-*	*-*	*(9.642)*
Sprzedaż	*(25)*	*(1.033)*	*(5.866)*	*(3.406)*	*-*	*-*	*(10.330)*
Likwidacja	*-*	*(1.740)*	*(3.319)*	*(3.607)*	*-*	*-*	*(8.666)*
Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) (1)	*-*	*-*	*(6.541)*	*(92)*	*-*	*-*	*(6.633)*
Pozostałe	*87*	*194*	*2.043*	*902*	*-*	*-*	*3.226*
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2012	**14.006**	**1.102.084**	**1.376.212**	**600.671**	**-**	**-**	**3.092.973**
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2012	**408**	**16.385**	**2.373**	**1.037**	**280.178**	**66.086**	**366.467**
Utworzenie	*940*	*9.157*	*15.234*	*616*	*943.512*	*364*	*969.823*
Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	*-*	*-*	*-*	*(390)*	*-*	*-*	*(390)*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*-*	*-*	*-*	*(12.764)*	*(119)*	*(12.883)*
Przeklasyfikowanie aktywów z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych (2)	*-*	*-*	*2.033*	*-*	*-*	*(2.033)*	*-*
Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) (1)	*-*	*-*	*(2.033)*	*-*	*-*	*-*	*(2.033)*
Wykorzystanie / Rozwiązanie	*(407)*	*(1.317)*	*(534)*	*(13)*	*(2.109)*	*-*	*(4.380)*
Pozostałe	*-*	*-*	*-*	*(4)*	*-*	*-*	*(4)*
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2012	**941**	**24.225**	**17.073**	**1.246**	**1.208.817**	**64.298**	**1.316.600**
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2012	**428.922**	**3.497.440**	**4.244.449**	**491.533**	**888.829**	**134.677**	**9.685.850**

(1) Efekt objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w Nocie 2 Dodatkowych informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012.
(2) Rzeczowe aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych dla których potwierdzono techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobywania.

Rzeczowe aktywa trwałe użytkowane na podstawie leasingu finansowego

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013			31 grudnia 2012		
	Wartość księgowa brutto	Skumulowane umorzenie	Wartość księgowa netto	Wartość księgowa brutto	Skumulowane umorzenie	Wartość księgowa netto
Urządzenia techniczne i maszyny, środki transportu	198.737	47.379	151.358	199.202	31.316	167.886

Grupa na podstawie umów leasingu finansowego użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym.

W poniższej tabeli przedstawiono pozycje, w których ujęto amortyzację rzeczowych aktywów trwałych:

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Koszt własny sprzedaży	496.122	503.547
Koszty sprzedaży	58.575	52.025
Koszty ogólnego zarządu	21.609	32.207
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	11.303	16.341
Razem	**587.609**	**604.120**

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 43.009 tys. zł (31 grudnia 2012: 43.211 tys. zł).

W roku 2013 wartość aktywowanych kosztów finansowania w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 1.842 tys. zł (w roku 2012: 11.299 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy dotyczące nakładów na rzeczowe aktywa trwałe wynosiły 582.966 tys. zł i dotyczyły głównie nabycia platformy wiertniczej, szerzej opisano w nocie 37 (31 grudnia 2012: 74.594 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynosiła 7.877.463 tys. zł (31 grudnia 2012: 7.150.215 tys. zł).

Aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych

Grupa ponosi nakłady na rzeczowe aktywa trwałe związane z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych. W 2013 roku nakłady w kwocie 76.475 tys. zł dotyczyły głównie aktywów związanych ze złożami B - 8, B – 28 na Morzu Bałtyckim (w roku 2012: 65.264 tys. zł). Wartość przepływów pieniężnych związanych z poniesionymi nakładami na rzeczowe aktywa trwałe z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych w roku 2013 wynosiły 74.360 tys. zł (w roku 2012: 64.296 tys. zł), natomiast wartość zobowiązań inwestycyjnych z nimi związanych na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 2.115 tys. zł (31 grudnia 2012: 968 tys. zł).

Grupa zalicza rzeczowe aktywa trwałe do aktywów tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do czasu gdy uzyska pewność technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania odkrytych zasobów. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych, dla których potwierdzono techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobycia zasobów mineralnych wynosiła 102.678 tys. zł (31 grudnia 2012: 109.030 tys. zł), a koszty ich amortyzacji w roku 2013 6.786 tys. zł (w roku 2012: 7.300 tys. zł). Na dzień kończący okres sprawozdawczy aktywa te nie są zatem prezentowane w pozycji rzeczowych aktywów trwałych z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych a w ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej, amortyzowanych metodą naturalną (odpowiednio wg poszczególnych grup majątku).

Aktywa z tytułu likwidacji i rekultywacji

Grupa w ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej, amortyzowanych metodą naturalną wykazuje aktywa na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość netto aktywów z tytułu likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu wynosiła 421.667 tys. zł (31 grudnia 2012: 188.523 tys. zł) i w przeważającej części dotyczyła aktywów związanych z projektem YME oraz Heimdal w Norwegii, opisanych w dalszej części noty.

Ponadto w ramach rzeczowych aktywów trwałych Grupa wykazuje aktywo na likwidację podwodnego rurociągu eksploatowanego przez spółkę Energobaltic Sp. z o.o. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość netto tego aktywa wynosiła 3.653 tys. zł (31 grudnia 2012: 4.045 tys. zł).

Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych

W 2013 roku Grupa dokonała aktualizacji wartości rzeczowych aktywów trwałych. Odpisy z tytułu utraty wartości wynosiły ogółem 46.135 tys. zł (w roku 2012: 969.823 tys. zł), natomiast odwrócenie odpisów 58.728 tys. zł (w roku 2012: 1.528 tys. zł).

Segment wydobywczy

W 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. w związku z brakiem przemysłowego przepływu węglowodorów podjęła decyzję o dokonaniu odpisu z tytułu utraty wartości nakładów poniesionych na strukturę i odwiert na złożu B - 28 w kwocie 26.842 tys. zł. Ponadto spółka LOTOS Petrobaltic S.A. odwróciła w 2013 roku odpis z tytułu utraty wartości aktywów związanych ze złożami gazowymi B - 4, B - 6, które wniosła aportem do spółki Baltic Gas (patrz nota 2). Nakłady na poszukiwania złóż gazowych w obszarach B - 4 i B – 6 ponoszone w ubiegłych latach przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. w całości były objęte odpisami z tytułu utraty wartości.
W 2012 roku Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości projektu YME, w wyniku których dokonano ich odpisania w kwocie 935.247 tys. zł. Szczegółowa informacja na temat projektu YME została przedstawiona w dalszej części noty.

Segment produkcji i handlu

W 2013 roku spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. dokonała odpisu z tytułu utraty wartości aktywów dotyczących stacji paliw w kwocie 11.912 tys. zł. Wartość odzyskiwalną aktywów trwałych sieci stacji paliw ustalono w oparciu o wartości użytkowe pojedynczych stacji stosując metodę zdyskontowanych przepływów finansowych. Wyliczenie dotyczące przyszłych przepływów pieniężnych, zostało dokonane na podstawie prognoz przepływów pieniężnych na okres 5 lat, przygotowanych w oparciu o projekcje budżetowe na rok 2014 oraz plan wpływów i wypływów środków pieniężnych w latach następnych w oparciu o strategię rozwoju do roku 2018. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Zastosowano ekstrapolację dotyczącą przepływów pieniężnych wykraczających poza okres 5 lat przy użyciu stałej stopy wzrostu w wysokości 1,84% (w roku 2012: 1,94%) w oparciu o ilościową prognozę dynamiki wzrostu konsumpcji paliw w Polsce w latach 2009 – 2020. Średni ważony koszt kapitału WACC netto według struktury finansowania dla spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. przyjęto na poziomie 7,16% (w roku 2012: 7,53%). Indywidualnie wyliczone dla każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne zdyskontowane przepływy zostały ubruttowione.

Obliczenie wartości użytkowej ośrodków generujących środki pieniężne jest najbardziej wrażliwe na następujące zmienne:

- marża brutto, która bazuje na średnich wartościach marż jednostkowych w okresie poprzedzającym okres budżetowy (przyjęto średni spadek marży w stosunku do roku poprzedzającego o 8%),
- stopy dyskontowe, które odzwierciedlają ryzyka typowe dla ośrodka generującego przepływy pieniężne (przyjęto medianę kwotowań 5 letnich obligacji w PLN z listopada 2013 roku,
- wolumeny bazujące na dynamice wzrostu konsumpcji paliw (założono wzrost o 5%),
- udział w rynku w okresie budżetowym (przyjęto stabilny udział w rynku),
- stopa wzrostu zastosowana do szacowania przepływów pieniężnych poza okres budżetowy, która bazuje na ilościowej prognozie dynamiki konsumpcji paliw w Polsce w latach 2013 – 2020 opartej na raportach GUS, NBP i JBC w przypadku benzyn i na konsensusie prognoz rynkowych PKB.

W przypadku oszacowania wartości użytkowej stacji paliw, Zarząd jest przekonany, że żadna racjonalnie możliwa zmiana jakiegokolwiek kluczowego założenia określonego powyżej nie spowoduje, iż wartość bilansowa znacząco przekroczy ich wartość odzyskiwalną.

W 2012 roku spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. w związku z wolniejszym tempem dochodzenia do pierwotnie zakładanych wolumenów sprzedaży wyrobów gotowych i ponoszeniem straty w ww. obszarze działalności przeprowadziła test na utratę wartości aktywów związanych z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych, dokonując analizy zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych planowanych do wygenerowania przez ten zakład w latach 2013 – 2017. W wyniku testu dokonano odpisania aktywów w pełnej wysokości tj. w kwocie 22.840 tys. zł. Test przeprowadzono przy założeniach przewidywanego stopniowego wzrostu wolumenów sprzedaży: o 35% w roku 2013 (w porównaniu z rokiem 2012), o 10% (w latach 2014 - 2017 rok do roku), z uwzględnieniem korekty o przewidywaną inflację na poziomie 2,44% - 2,74% (w latach 2014 - 2017) i z założeniem średnioważonego kosztu kapitału na poziomie 11,17%. W 2013 roku w związku ze sprzedażą ww. aktywów spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. odwróciła odpis w kwocie 8.000 tys. zł.

Informacja dotycząca udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych - YME

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy obejmują m.in. nakłady poniesione przez należąca do grupy kapitałowej GK LOTOS Petrobaltic S.A. spółkę LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS") na zakup udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych oraz nakłady na zagospodarowanie dotyczące udziałów w złożu YME w kwocie 1.588 mln zł (3.207 mln NOK).

Grupa przeprowadziła test na utratę wartości projektu YME na dzień 31 grudnia 2013 roku, którego wynik nie wykazał konieczności dokonywania aktualizacji wartości aktywów tego przedsięwzięcia.

Przeprowadzając test na utratę wartości aktywów związanych ze złożem YME na dzień 31 grudnia 2013 roku, Grupa zastosowała taką samą metodę weryfikacji wartości odzyskiwalnej nakładów jak przy dokonywaniu testu na utratę wartości na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Test został wykonany w oparciu o szacowane wartości użytkowe, z zastosowaniem metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych dla posiadanych przez spółkę LOTOS E&P Norge AS udziałów w zasobach węglowodorów w ramach koncesji wydobywczych obejmujących projekt YME. Dla potrzeb szacunków uwzględniono zmienność notowań cen ropy naftowej o +/- 15%/ bbl (za baryłkę ropy) względem prognozowanych cen ropy Brent według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, a także wahania kursu USD/NOK o +/-15%, i odchyleń +/-15% względem wielkości zasobów złoża YME oraz średni ważony koszt

kapitału w wysokości 7,5% po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 78% (obowiązującą w Norwegii). Dla potrzeb testu na dzień 31 grudnia 2013 roku przyjęto scenariusz zakładający rozpoczęcie produkcji ze złoża YME w 2018 roku.

Przy powyżej określonych założeniach ustalono, że wartość aktywów związanych ze złożem YME na dzień 31 grudnia 2013 roku jest niższa od górnej granicy przedziałów wartości odzyskiwalnych i wobec tego na koniec grudnia 2013 roku nie dokonano odpisu aktualizującego testowane aktywa.

Ponadto w związku z rozważaniem możliwości wyjścia spółki LOTOS E&P Norge AS z projektu zagospodarowania tego złoża, Grupa wyliczyła wartość odzyskiwalną aktywów na podstawie szacowanej wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży związane z przeprowadzeniem transakcji. Na potrzeby określenia możliwej do uzyskania ceny sprzedaży udziałów w złożu YME skalkulowano ich wartość na podstawie potwierdzonych zasobów ropy naftowej (wg kategorii 2P – zasoby pewne i zasoby prawdopodobne) oraz ceny za jednostkę zasobów dla podobnych transakcji rynkowych, dla złóż o zbliżonym poziomie zagospodarowania i przy uwzględnieniu wartości pozycji podatkowej. Ustalona w ten sposób, możliwa do uzyskania cena sprzedaży, potwierdziła realizowalność wartości aktywów związanych ze złożem YME ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na dzień 31 grudnia 2013 roku, co jest jednoznaczne z brakiem konieczności dokonywania dalszych odpisów.

Jak przedstawiono w nocie 35.1, w dniu 12 marca 2013 roku, operator złoża YME - spółka Talisman Energy Norge AS („Talisman", „Operator") i dostawca platformy MOPU (ang. Mobile Operating and Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złoża YME - spółka Single Buoy Moorings Inc. („SBM") ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie usunięcia wadliwej i ewakuowanej od połowy lipca 2012 roku platformy ze złoża YME oraz zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych pomiędzy stronami umów i porozumień w związku z realizacją projektu YME.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku, łączna wartość dotychczasowych odpisów aktualizujących koryguje wartość nakładów związanych z projektem YME o 1.051 mln zł (2.123 mln NOK). Wartość netto wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej nakładów na rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy dotyczące YME, z uwzględnieniem odpisu aktualizującego, wynosiła na dzień 31 grudnia 2013 roku 537 mln zł (1.084 mln NOK).

Ze względu na dokonane w ubiegłych latach odpisy aktualizujące wartość poniesionych nakładów inwestycyjnych na złoże YME oraz poniesione wcześniej straty i uzyskane z tego tytułu korzyści podatkowe możliwe do rozliczenia w przyszłości, na dzień 31 grudnia 2013 roku, Grupa rozpoznała w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w łącznej kwocie 932 mln zł (1.882 mln NOK). Biorąc pod uwagę przepisy podatkowe obowiązujące w Norwegii, które nie ograniczają czasowo realizacji uzyskanych wcześniej korzyści podatkowych możliwych do rozliczenia w przyszłości, a także fakt nabycia w dniu 30 grudnia 2013 roku udziałów w aktywach Heimdal (opisanych w dalszej części noty), w tym udziałów w złożach produkcyjnych, Grupa uważa, iż rozpoznane na dzień 31 grudnia 2013 roku aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest w pełni realizowalne w wartości wykazanej w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń, a zmiany te mogą spowodować w przyszłości konieczność zmniejszenia wartości bilansowej aktywów związanych z projektem YME w wyniku przekroczenia ich wartości odzyskiwalnej. Z uwagi na powyższe, Grupa wskazuje na szereg niepewności, co do wysokości realizacji aktywów ujętych w związku ze złożem YME dotyczących między innymi:

- wahań rynkowych cen ropy naftowej,
- przyjętego przez konsorcjum wariantu nowego planu zagospodarowania złoża YME (tzw. „PDO", ang. Plans for Development and Operation),
- szacowanej wielkości oraz rynkowej wartości wydobywalnych zasobów węglowodorów ze złoża YME uzależnionych od projektu zagospodarowania złoża,
- szacowanej wartości godziwej aktywów podatkowych uwzględnionych w teście na utratę wartości projektu YME,
- wartości zobowiązań rekultywacyjnych, w tym przejmowanych wraz z elementami podwodnej infrastruktury SBM w ramach porozumienia ogłoszonego 12 marca 2013 roku pomiędzy Operatorem projektu YME a SBM (patrz nota 35.1),
- ewentualnego terminu rozpoczęcia wydobycia ze złoża YME,
- terminu oraz kosztu usuniecia platformy MOPU ze złoża YME,
- zmienności kursów walut NOK/USD,
- stóp dyskontowych.

Informacja dotycząca nabycia udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych - Heimdal

18 października 2013 roku spółka należąca do grupy kapitałowej GK LOTOS Petrobaltic S.A. - LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS") zawarła umowę z Centrica Resources (Norge) AS/Centrica Norway Limited („Centrica", „Sprzedający"), podmiotami zależnymi brytyjskiej spółki Centrica Plc., w sprawie nabycia pakietu aktywów Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. W dniu 18 grudnia 2013 roku spółka LOTOS E&P Norge AS otrzymała zgodę organów administracyjnych w Norwegii na finalizację transakcji a 30 grudnia 2013 roku dostarczyła do Sprzedającego poświadczenie zapłaty oraz ustanowienia zabezpieczenia finansowego w postaci akredytywy stand-by w obrocie zagranicznym na poczet przyszłych zobowiązań likwidacyjnych infrastruktury wydobywczej.

W dniu 30 grudnia 2013 roku („dzień nabycia") spełnione zostały wszelkie warunki zawieszające wykonanie ww. umowy i nastąpiło przeniesienie na LOTOS E&P Norge AS wszelkich istotnych korzyści i rodzajów ryzyka związanych z prawem własności do nabytych aktywów Heimdal. Transakcja została ujęta w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jako nabycie aktywów, zgodnie z regulacjami standardu MSR 31 „Wspólne przedsięwzięcia".

Pakiet aktywów Heimdal obejmuje udziały w 14 licencjach na następujących złożach w centralnej części Morza Północnego:

Złoża	Status	Licencje	Udziały
Heimdal	infrastruktura przesyłowa (HUB), poszukiwanie	PL036BS	5%
Vale	wydobycie, poszukiwanie	PL036,PL249	25,75%
Skirne/Byggve	wydobycie	PL102	30%
Atla	wydobycie	PL102C	20%
Trell	poszukiwanie	PL102D	20%
Trell	poszukiwanie	PL102E	30%
Trell Carve-out Area	poszukiwanie	PL102F, PL102G	10%
Frigg Gamma Delta	odkryte	PL442	10%
Fulla	odkryte	PL362	50%
Fulla	odkryte	PL035B	50%
Rind	odkryte	PL026, PL026B	7,87%

W ramach licencji na gazowym złożu Heimdal, położonym 212 kilometrów na północny zachód od Stavanger, nie prowadzi się już produkcji, ale zlokalizowana na nim platforma nadal jest centrum przetwarzania i dystrybucji gazu ziemnego z Norweskiego Szelfu Kontynentalnego. Obecnie, ze względu na centralne położenie tego złoża, jego infrastruktura wykorzystywana jest do przetwarzania gazu z innych sąsiadujących złóż: Atla, Skirne, Vale oraz Huldra. Jednocześnie jest to punkt przesyłowy gazu sprzedażowego z systemu Oseberg Gas Transport. Możliwość przetwarzania oraz przesyłu gazu przez tzw. hub Heimdal stanowi około 15-20% eksportu gazu z Norwegii, co oznacza iż Heimdal jest jednym z kluczowych strategicznych punktów eksportu gazu z Norwegii do Europy Centralnej oraz do Wielkiej Brytanii. Operatorem koncesji Heimdal jest Statoil Petroleum AS, a pozostałymi udziałowcami są Total E&P Norge AS, Petoro AS oraz Centrica Norge. Wydobycie ze złóż produkcyjnych Atla, Skirne oraz Vale dla udziału LOTOS E&P Norge AS to około 5 tys. boe/dzień (baryłek ekwiwalentu ropy dziennie) i około 250 tys. toe rocznie (ton ekwiwalentu ropy rocznie).

Ze złóż Skirne/Byggve, Atla oraz Vale prowadzone jest wydobycie gazu ziemnego i kondensatu. Frigg Gamma Delta, Fulla oraz Rind stanowią nowo odkryte złoża, których zagospodarowanie możliwe jest do roku 2020 lub w okresie późniejszym. Ponadto Grupa uzyskała również dostęp do 6 koncesji poszukiwawczych. Na złożu Fulla dla koncesj PL362 oraz PL035 B spółka LOTOS E&P Norge AS ma status operatora, natomiast w ramach pozostałych koncesji występuje w roli partnera.

Rezerwy wydobywalne produkcyjnych złóż gazu (70%) i kondensatu (30%) przypadające na przejęte przez Grupę udziały w kategorii zasobów pewnych i prawdopodobnych (2P) kształtują się na poziomie 9 mln boe. Rezerwy odkrytych obiektów przed zagospodarowaniem określone w kategorii rezerw warunkowych (2C) wynoszą dla udziału LOTOS E&P Norge AS 31 mln boe.

Cena umowna udziałów w ww. 14 koncesjach w ramach transakcji Heimdal została określona przez strony na poziomie 175,8 mln USD, na dzień 1 stycznia 2013 roku, który umownie określa się jako tzw. efektywną, ekonomiczną datę transakcji, co jest zgodne z brzmieniem obowiązujących w Norwegii przepisów prawa podatkowego. Zakup i sprzedaż udziałów we wspólnych przedsięwzięciach na Norweskim Szelfie Kontynentalnym wymaga zatwierdzenia transakcji przez norweskie Ministerstwo Finansów w zakresie konsekwencji podatkowych. Wymóg taki nakładają ustawy o opodatkowaniu ropy naftowej, które dla stron umowy skutkują między innymi tym, że za tzw. efektywną datę transakcji dla celów podatkowych uznaje się dzień 1 stycznia oraz, że poza uzgodnioną ceną zakupu zapłata obejmuje odpowiedni udział w kapitale obrotowym oraz kwotę rozliczeń między dotychczasowymi partnerami wspólnego przedsięwzięcia, którego udziały są zbywane. Okres pomiędzy 1 stycznia (efektywną datą ekonomiczną transakcji) a datą faktycznego rozliczenia transakcji określa się mianem okresu przejściowego. Po sfinalizowaniu transakcji kupujący płaci uzgodnioną cenę nabycia i odbywa się także tzw. rozliczenie pro & contra, w ramach którego strony umowy rozliczają między sobą kapitał obrotowy, kwoty rozrachunków z tytułu rozliczeń z partnerami wspólnego przedsięwzięcia na dzień 1 stycznia oraz odpowiedni udział w pieniężnych przepływach netto z tytułu licencji dokonanych w okresie przejściowym.

Zakup aktywów Heimdal sfinansowano z kredytu bankowego a pozostałą cześć ceny umownej 175,8 mln USD rozliczono w ramach opisanego wyżej mechanizmu pro & contra, tj. z przejętych przez LOTOS E&P Norge AS przepływów pieniężnych wygenerowanych między efektywną datą umowną zakupu (1 stycznia 2013 roku), a rzeczywistą datą finalizacji transakcji (datą nabycia, tj. 30 grudnia 2013 roku) w kwocie 72,16 mln USD.

W związku z wysokim poziomem aktywa z tytułu podatku odroczonego w księgach LOTOS E&P Norge AS, w roku 2013 nie wystąpi konieczność zapłaty podatku dochodowego od ww. przepływów pieniężnych, natomiast Sprzedający odzyska 278,9 mln NOK nadpłaty podatku dochodowego, po zrealizowanej cesji na LOTOS E&P Norge AS przepływów pieniężnych 72,16 mln USD, zaliczonych na poczet zapłaty ceny sprzedaży 175,8 mln USD. Rozliczenie to wynika ze specyfiki systemu podatkowego Norwegii i pozostaje bez wpływu na wynik finansowy Grupy.

Zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym łączna wartość nabytych aktywów Heimdal wynosi 710,2 mln zł (*1.433,8 mln NOK*). Efekt rozliczenia transakcji nabycia pakietu aktywów Heimdal w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zaprezentowano w tabeli poniżej:

Pozycja sprawozdawcza	**w mln NOK**	**w mln PLN**
I. Rzeczowe aktywa trwałe	634,2	314,1
II. Aktywa niematerialne	303,6	150,4
Wartość nabytych aktywów Heimdal po uwzględnieniu rozliczenia pro & contra z uwzględnieniem aktywowanych kosztów transakcji i szacunkowych przyszłych płatności warunkowych (I + II)	937,8	464,5
III. Aktywo na likwidację	496,0	245,7
Razem (I + II + III)	**1.433,8**	**710,2**
Rozliczenie ceny nabycia (A + B):	*910,5*	450,9
A. Zapłacona cena po uwzględnieniu rozliczenia pro & contra (175,8 mln USD - 72,16 mln USD)	*631,6*	*312,8*
B. Wynikająca z pro & contra kwota podatku dotycząca przepływów pieniężnych wygenerowanych w okresie przejściowym (kwota zapłacona przez Centrica do urzędu podatkowego w Norwegii, rozliczona z aktywem z tytułu podatku odroczonego LOTOS E&P Norge AS)	*278,9*	*138,1*
Aktywowane koszty związane z transakcją (C + D):	*27,3*	13,6
C. Kwota warunkowych przyszłych płatności wg umowy	*10,2*	*5,1*
D. Aktywowane koszty transakcyjne	*17,1*	*8,5*
E. Rezerwa na likwidację	496,0	245,7
Razem (A+B+C+D+E)	**1.433,8**	**710,2**

Nabyte rzeczowe aktywa trwałe obejmują urządzenia infrastruktury wydobywczej (urządzenia techniczne i maszyny), pozostałe nabyte aktywa zaliczono do aktywów niematerialnych z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych.

W ramach rzeczowych aktywów trwałych Grupa ujmuje aktywo na przyszłe koszty likwidacji morskiej kopalni ropy naftowej w kwocie 245.671 tys. zł (496.004 tys. NOK). Wartość tego aktywa zależy od aktualizacji szacunku rezerwy utworzonej z tego samego tytułu.

Kwota ujętej przez Grupę rezerwy rekultywacyjnej stanowi najlepszy możliwy szacunek przyszłych kosztów związanych z rekultywacją terenu i została ujęta w sprawozdaniu finansowym zgodnie z wymogami MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe" oraz realizacją obowiązku wynikającego z międzynarodowych wymogów dotyczących rekultywacji terenu. Szacowany okres rekultywacji w przypadku złóż objętych transakcją będzie miał miejsce w latach 2014-2035, w związku z czym kwota przyszłych kosztów została ustalona przez Grupę przy zastosowaniu 4,5% stopy dyskonta i 2% stopy inflacji. Informacje na temat rezerw na kopalnie ropy naftowej i gazu na Morzu Północnym zaprezentowano w nocie 30.1.

Na potrzeby sfinansowania akwizycji aktywów Heimdal, spółka LOTOS E&P Norge AS w dniu 11 grudnia 2013 roku podpisała umowę kredytu inwestycyjnego na łączną kwotę 110 mln USD. Całkowita kwota wykorzystania kredytu to 105 mln USD i uwzględnia płatności odsetek tytułem odroczonego rozliczenia z Centrica. Ostateczny termin całkowitej spłaty kredytu przypada na 31 grudnia 2016 roku.

Dostarczona Sprzedającemu gwarancja bankowa w formie akredytywy stand-by stanowi zabezpieczenie zobowiązań LOTOS E&P Norge AS wynikających z obowiązku likwidacji działalności na wyeksploatowanych nabytych kopalniach morskich ropy naftowej i gazu. Umowa udzielenia gwarancji bankowej została podpisana z PKO BP S.A. 11 grudnia 2013 roku i opiewa na kwotę 25 mln USD.

Informacja dotycząca perspektyw zagospodarowania złóż gazowych B - 4 i B - 6

Nakłady na poszukiwania złóż gazowych na Morzu Bałtyckim w obszarach B - 4 i B – 6 ponoszone przez Grupę w ubiegłych latach, wykazane na dzień 31 grudnia 2012 roku w pozycji *Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy* w kwocie 593 tys. zł oraz w pozycji *Aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych* w kwocie 48.672 tys. zł były na dzień 31 grudnia 2012 roku objęte w całości odpisami z tytułu utraty wartości. W 2013 roku, w związku z kontynuacją projektu zagospodarowania złóż B – 4 i B – 6 w ramach umowy inwestycyjnej zawartej przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. ze spółką CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o., Grupa dokonała odwrócenia odpisu aktualizującego wartość tych nakładów w kwocie 48.273 tys. zł i wniesienia ich aportem do powołanej w tym celu spółki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k.

na pokrycie objętych w tym podmiocie udziałów (patrz nota 2). Zgodnie z programem prac przygotowawczych, pozyskanie danych sejsmicznych i wybór wstępnej koncepcji zagospodarowania zaplanowano na lata 2013 i 2014. Po zakończeniu tego etapu, partnerzy będą mogli podjąć ostateczną decyzję inwestycyjną odnośnie zagospodarowania tych złóż.

14. Wartość firmy

Wartość firmy alokowana jest do ośrodków wypracowujących środki pieniężne, co przedstawia poniższa tabela:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Wartość firmy powstała przy nabyciu zorganizowanej części przedsiębiorstwa przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o.:		
- LOTOS Gaz S.A. (hurtowa sprzedaż paliw)	10.009	10.009
- sieci stacji paliw ESSO	31.759	31.759
- sieci stacji paliw Slovnaft Polska	1.932	1.932
Razem	**43.700**	**43.700**
Wartość firmy powstała w wyniku nabycia jednostek:		
- LOTOS Partner Sp. z o.o.	1.862	1.862
- Energobaltic Sp. z o.o.	1.126	1.126
Razem	**2.988**	**2.988**
Razem wartość firmy	**46.688**	**46.688**

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których alokowana była wartość firmy i testy te nie wykazały konieczności dokonywania odpisów.

Grupa określa możliwą do odzyskania wartość ośrodków wypracowujących środki pieniężne na podstawie wartości użytkowej, obliczonej przy wykorzystaniu prognozowanych przepływów pieniężnych na okres 5 lat. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Zastosowana została ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres 5 lat przy użyciu stałej stopy wzrostu w wysokości 1,84% (w roku 2012: 1,94%), w oparciu o ilościową prognozę dynamiki wzrostu konsumpcji paliw w Polsce w latach 2009 - 2020. Stopa dyskontowa przyjęta do kalkulacji odzwierciedla średni ważony koszt kapitału WACC (z ang. Weighted Average Cost of Capital) netto na poziomie 7,16% (w roku 2012: 7,53%). Indywidualnie wyliczone dla każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne zdyskontowane przepływy pieniężne zostały ubruttowione.

Najbardziej istotnymi czynnikami wpływającymi na szacunek wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne były: marża brutto, stopa dyskonta, prognoza wolumenów, założenia dotyczące udziału w rynku w okresie budżetowym oraz szacowana stopa wzrostu po okresie prognozy.

W przekonaniu Grupy żadna racjonalna zmiana kluczowych parametrów określonych powyżej nie spowoduje utraty wartości firmy.

15. Pozostałe aktywa niematerialne

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Licencje, patenty, pozostałe koncesje, znaki towarowe	93.607	91.286
Koncesje poszukiwawczo - wydobywcze [(1)]	357.559	431.073
Aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych [(2)]	198.439	15.356
Pozostałe	36.617 [(3)]	10.944
Razem	**686.222**	**548.659**

[(1)] Koncesje poszukiwawczo-wydobywcze GK AB LOTOS Geonafta związane ze złożami ropy naftowej na terenie Republiki Litwy.
[(2)] W tym norweskie koncesje poszukiwawcze LOTOS E&P Norge AS na Morzu Północnym - 180.401 tys. zł (31 grudnia 2012: 13.896 tys. zł).
[(3)] W tym zakupione przez Grupę LOTOS S.A. uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO_2) - 23.911 tys. zł.

Aktywa z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych

Grupa ponosi nakłady na aktywa niematerialne w związku z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych. W 2013 roku poniesione nakłady w kwocie 204.518 tys. zł dotyczyły głównie nabycia aktywów związanych ze złożem YME oraz złożami Heimdal (szerzej opisano w nocie 13). Wartość przepływów pieniężnych związanych z poniesionymi nakładami na aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych w roku 2013 wynosiła 181.632 tys. zł (w roku 2012: 73.714 tys. zł), natomiast wartość zobowiązań inwestycyjnych związanych z tymi nakładami na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 21.233 tys. zł.

Grupa klasyfikuje aktywa niematerialne z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do czasu gdy uzyska pewność technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania tych zasobów. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość aktywów niematerialnych, dla których potwierdzono techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobywania zasobów mineralnych wynosiła 362.438 tys. zł (31 grudnia 2012: 434.949 tys. zł), a koszty ich amortyzacji w roku 2013 wynosiły 55.126 tys. zł (w roku 2012: 49.744 tys. zł). Aktywa te ujmowane są w pozycjach: *Koncesje poszukiwawczo – wydobywcze* oraz *Pozostałe*.

Odpisy z tytułu utraty aktywów niematerialnych

Segment wydobywczy

W 2013 roku Grupa dokonała odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niematerialnych w kwocie 31.164 tys. zł (w roku 2012: 88.985 tys. zł). Odpisy dotyczyły norweskich koncesji poszukiwawczych oraz litewskich koncesji poszukiwawczo-wydobywczych, o których szerzej mowa poniżej.

W związku z brakiem pozytywnych rezultatów wierceń w ramach norweskich koncesji poszukiwawczych PL 498 oraz PL 497 Grupa dokonała odpisu z tytułu utraty wartości skapitalizowanych kosztów badań wykonanych w ramach norweskich koncesji poszukiwawczych w kwocie 4.744 tys. zł (8.856 tys. NOK). W roku 2012 wartość odpisu z tytułu utraty wartości tych koncesji wynosiła 74.481 tys. zł (133.145 tys. NOK).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku przeprowadzono testy na utratę wartości poszczególnych licencji produkcyjnych związanych z koncesjami litewskimi w spółkach GK AB LOTOS Geonafta: AB LOTOS Geonafta (złoża Girkaliai, Kretinga, Nausodis), UAB Genciu Nafta (złoże Genciu). Grupa ustaliła wartość odzyskiwalną testowanych aktywów na poziomie ich wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

W przypadku aktywów związanych ze spółką UAB Manifoldas (złoża Kłajpeda, Troba) nie przeprowadzono testów na utratę wartości, ponieważ kluczowe założenia przyjęte do alokacji ceny nabycia związanej z przejęciem przez AB LOTOS Geonafta pakietu kontrolnego spółki UAB Manifoldas nie uległy istotnym zmianom w stosunku do szacunków wykonanych w zawiązku z ostatecznym rozliczeniem transakcji nabycia kontroli (patrz nota 6).

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwanej testowanych aktywów niematerialnych na Litwie na dzień 31 grudnia 2013 roku były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 11%,
- wolumeny produkcji zgodne z niezależnym raportem złożowym przygotowanym przez Miller & Lents z uwzględnieniem aktualnej informacji geologicznej,
- poziom nakładów inwestycyjnych odpowiada prognozowanej wielkości produkcji.

Na potrzeby szacunków przyjęto następujące założenia cen ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2014 – 2016 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi przyjętymi na potrzeby sporządzenia budżetów spółek Grupy Kapitałowej LOTOS z uwzględnieniem średniorocznych notowań z lat 2011 - 2013,
- od roku 2017 ceny ropy naftowej są zbieżne z założeniami przyjętymi na potrzeby akwizycji przez LOTOS E&P Norge AS udziałów w aktywach Heimdal (transakcje nabycia aktywów pakietu Heimdal opisano w nocie 13).

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń i zmiany te mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów GK AB LOTOS Geonafta. W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej -15% to +15%, wolumen produkcji -15% to 15%, kurs USD/LTL -15% to +15%. Na dzień 31 grudnia 2013 w wyniku przeprowadzonych testów na utratę wartości dokonano odpisu aktualizującego aktywa w wysokości 26.420 tys. zł (21.663 tys. LTL), związane ze złożem Girkaliai w wysokości 7.943 tys. zł (6.513 tys. LTL) oraz złożami spółki UAB Minijos Nafta w wysokości 18.477 tys. zł (15.150 tys. LTL).

Na dzień 31 grudnia 2012 aktualizacja wartości aktywów niematerialnych związanych z koncesjami litewskimi wynikała przede wszystkim z ujawnienia nowej informacji geologicznej skutkującej obniżeniem szacunku wielkości zasobów złóż. W wyniku przeprowadzonych testów na utratę wartości, które przeprowadzono odrębnie dla każdego aktywa generującego samodzielnie środki pieniężne, tj. dla złóż Girkaliai, Kretinga i Nausodis dokonano odpisu aktualizującego aktywa związane ze złożem Kretinga w wysokości 14.504 tys. zł (12.000 tys. LTL).

Do kalkulacji przyszłych przepływów pieniężnych dla testów wykonanych na dzień 31 grudnia 2012 roku zastosowano profile produkcyjne według aktualnych raportów złożowych sporządzonych przez niezależnego doradcę branżowego (podstawą generowania środków pieniężnych przez ww. testowane aktywa jest wydobycie ropy naftowej a profile produkcyjne warunkują okres szczegółowej prognozy przepływów pieniężnych dla każdego ze złóż). Analizowane przepływy pieniężne w okresach

produkcyjnych uwzględniały przychody ze sprzedaży ropy naftowej, koszty operacyjne oraz nakłady inwestycyjne niezbędne do prowadzenia działalności wydobywczej złóż, a uzyskane wartości przepływów pieniężnych zostały zdyskontowane w celu wyrażenia przyszłych płatności w wartości bieżącej. Do dyskontowania zastosowano średni ważony koszt kapitału po opodatkowaniu, którego wartość oszacowano na poziomie 11%. Ponieważ efekty finansowe eksploatacji danego złoża ropy naftowej wykazują dużą wrażliwość na zmiany cen sprzedaży ropy naftowej a poziom tych cen podlega częstym fluktuacjom rynkowym, w celu uniknięcia sytuacji, w której rewaluacja składników aktywów odbywa się po ich każdorazowej zmianie, Grupa zastosowała podejście przedziałowe w testowaniu wartości posiadanych złóż uwzględniając zmienność następujących parametrów: cena ropy +/- 15%, wolumeny produkcyjne +/- 15%, kurs USD/LTL +/- 15%. Przeprowadzone testy wykazały, iż wartość księgowa złóż Girkaliai i Nausodis mieściła się na dzień 31 grudnia 2012 roku w zakresach określonych testem przedziałów. W przypadku złoża Kretinga wartość bilansowa testowanych aktywów była wyższa niż wartości wyceny przedziałowej tego złoża, co skutkowało dokonaniem ww. odpisu aktualizującego jego wartość.

W poniższej tabeli przedstawiono pozycje, w których ujęto amortyzację pozostałych aktywów niematerialnych:

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Koszt własny sprzedaży	56.679	51.267
Koszty sprzedaży	472	1.380
Koszty ogólnego zarządu	11.197	9.590
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	108	108
Razem	**68.456**	**62.345**

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość pozostałych aktywów niematerialnych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynosiła 150.364 tys. zł. Zabezpieczenie ustanowione było na nabytych aktywach Heimdal (szerzej opisano w nocie 13). Na dzień 31 grudnia 2012 roku na aktywach niematerialnych nie ustanowiono zabezpieczeń.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy dotyczące nakładów na aktywa niematerialne wynosiły 9.263 tys. zł (31 grudnia 2012: 8.039 tys. zł).

Zmiany stanu pozostałych aktywów niematerialnych

w tysiącach złotych	Nota	Licencje, patenty, pozostałe koncesje, znaki towarowe	Koncesje poszukiwawczo - wydobywcze	Aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Pozostałe	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2013 (dane przekształcone)		**163.626**	**527.054**	**159.305**	**32.978**	**882.963**
Zakup		*-*	*-*	*41.890*	*25.573* [1]	*67.463*
Nabycia aktywów Heimdal	*13*	*-*	*-*	*162.628*	*-*	*162.628*
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy		*12.562*	*-*	*-*	*2.912*	*15.474*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		*-*	*7.612*	*(30.788)*	*(473)*	*(23.649)*
Aport nakładów na zagospodarowanie złóż B-4, B-6 do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspónicy sp. k. [2]		*-*	*-*	*(1.430)*	*(327)*	*(1.757)*
Likwidacja		*(179)*	*-*	*-*	*(14)*	*(193)*
Pozostałe		*(265)*	*-*	*-*	*308*	*43*
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2013		**175.744**	**534.666**	**331.605**	**60.957**	**1.102.972**
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2013 (dane przekształcone)		**72.337**	**81.773**	**7.121**	**22.008**	**183.239**
Amortyzacja		*10.249*	*54.548*	*1.411*	*2.248*	*68.456*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		*-*	*354*	*-*	*(293)*	*61*
Aport nakładów na zagospodarowanie złóż B-4, B-6 do spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspónicy sp. k. [2]		*-*	*-*	*(1.317)*	*(87)*	*(1.404)*
Likwidacja		*(172)*	*-*	*-*	*(10)*	*(182)*
Pozostałe		*(252)*	*-*	*-*	*420*	*168*
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2013		**82.162**	**136.675**	**7.215**	**24.286**	**250.338**
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2013		**3**	**14.208**	**136.828**	**26**	**151.065**
Utworzenie		*-*	*26.420*	*4.744*	*-*	*31.164*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		*-*	*(196)*	*(15.079)*	*-*	*(15.275)*
Wykorzystanie / Rozwiązanie		*-*	*-*	*(542)*	*-*	*(542)*
Pozostałe		*(28)*	*-*	*-*	*28*	*-*
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2013		**(25)**	**40.432**	**125.951**	**54**	**166.412**
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2013		**93.607**	**357.559**	**198.439**	**36.617**	**686.222**

[1] W tym zakupione przez Grupę LOTOS S.A. uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO_2) w kwocie 23.430 tys. zł.
[2] Transakcje szerzej opisano w nocie 2.

w tysiącach złotych	Licencje, patenty, pozostałe koncesje, znaki towarowe	Koncesje poszukiwawczo - wydobywcze	Aktywa niematerialne z tytułu poszukiwań i oceny zasobów mineralnych	Pozostałe	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2012	**150.007**	**403.716**	**87.880**	**29.834**	**671.437**
Zakup	*180*	*-*	*73.714*	*805*	*74.699*
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	*15.518*	*-*	*-*	*2.419*	*17.937*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*(33.245)*	*(2.289)*	*(80)*	*(35.614)*
Objęcie kontrolą (GK AB LOTOS Geonafta) [(1)]	*-*	*184.625*	*-*	*-*	*184.625*
Likwidacja	*(584)*	*-*	*-*	*(270)*	*(854)*
Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) [(1)]	*-*	*(28.042)*	*-*	*-*	*(28.042)*
Pozostałe	*(1.495)*	*-*	*-*	*270*	*(1.225)*
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	**163.626**	**527.054**	**159.305**	**32.978**	**882.963**
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2012	**63.340**	**41.741**	**6.156**	**20.280**	**131.517**
Amortyzacja	*10.309*	*49.017*	*965*	*2.054*	*62.345*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*(4.007)*	*-*	*(56)*	*(4.063)*
Likwidacja	*(584)*	*-*	*-*	*(270)*	*(854)*
Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) [(1)]	*-*	*(4.978)*	*-*	*-*	*(4.978)*
Pozostałe	*(728)*	*-*	*-*	*-*	*(728)*
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	**72.337**	**81.773**	**7.121**	**22.008**	**183.239**
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2012	**3**	**-**	**64.311**	**26**	**64.340**
Utworzenie	*-*	*14.504*	*74.481*	*-*	*88.985*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	*-*	*(296)*	*(1.964)*	*-*	*(2.260)*
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2012	**3**	**14.208**	**136.828**	**26**	**151.065**
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	**91.286**	**431.073**	**15.356**	**10.944**	**548.659**

[(1)] Efekt objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w Nocie 2 Dodatkowych informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012.

16. Jednostki wyceniane metodą praw własności

	Procentowy udział Grupy we własności jednostek
	31 grudnia 2013
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	50,00%
GK LOTOS Petrobaltic S.A.	
Baltic Gas Sp. z o.o.	49,99%
Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k.	81,68%

Struktura udziałów w podmiotach wycenianych metodą praw własności oraz jej zmiany w okresie sprawozdawczym opisano w nocie 2.

Zmiana stanu udziałów w jednostkach wycenianych metodą praw własności

w tysiącach złotych	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.
1 stycznia 2013	**-**	**5**	**5**
Wniesione wkłady	-	-	52.296
Cena nabycia	14.907	-	-
Podwyższenie kapitału	-	20	-
Sprzedaż udziałów	-	(3)	-
Udział w stracie netto	(488)	(15)	(505)
31 grudnia 2013	**14.419**	**7**	**51.796**

Skrócone informacje dotyczące jednostek wycenianych metodą praw własności

w tysiącach złotych	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.
	31 grudnia 2013		
Aktywa razem	39.226	16	70.782
Zobowiązania razem	23.861	2	7.975
Aktywa netto	**15.365**	**14**	**62.807**

w tysiącach złotych	LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o.	Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.
	za rok zakończony 31 grudnia 2013		
Przychody ze sprzedaży	19.478	-	-
Strata netto	(976)	(28)	(1.009)

17. Aktywa przeznaczone do sprzedaży

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Segment wydobywczy	794	1.658
Segment produkcji i handlu	-	770
Razem	**794**	**2.428**

W 2013 roku Grupa posiadała aktywa przeznaczone do sprzedaży:

- W dniu 1 lipca 2013 roku spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. (segment produkcji i handlu) sprzedała aktywa związane z Zakładem Materiałów Hydroizolacyjnych w Jaśle za kwotę 8.000 tys. zł. Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów w kwocie 3.050 tys. zł zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa.* Na dzień 31 grudnia 2013 roku pozostała część nieuregulowanej należności została wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Krótkoterminowe należności inwestycyjne* w ramach pozostałych aktywów.

- W dniu 15 października 2013 roku podpisana została ze spółką "Wenergy LTD PTE" z Singapuru umowa na sprzedaż urządzenia wiertniczego (WOU) z platformy na złożu YME. Całkowita cena sprzedaży urządzenia wynosiła 15,5 mln USD z czego należność dla LOTOS Exploration and Production Norge AS (segment wydobywczy) stanowiła 3,1 mln USD (20% zgodnie z udziałem w konsorcjum). Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów w kwocie 912 tys. zł (1.842 tys. NOK) zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych.* Na dzień 31 grudnia 2013 roku pozostała część nieuregulowanej należności w kwocie 8.211 tys. zł (16.579 tys. NOK) została wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Krótkoterminowe należności inwestycyjne* w ramach pozostałych aktywów.

- Spółka LOTOS Kolej Sp. z o.o. (segment produkcji i handlu) sprzedała tabor kolejowy w kwocie 870 tys. zł. Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów w ww. kwocie zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych.*

Na dzień 31 grudnia 2013 roku ujęte przez Grupę aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży obejmują dwa lokale mieszkalne wraz z przynależnymi udziałami w nieruchomości gruntowej (31 grudnia 2012: łodzie, lokal mieszkalny wraz z przynależną mu nieruchomością gruntową, urządzenia techniczne i maszyny do przerobu tworzyw sztucznych).

18. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012 (dane przekształcone)
Aktywa finansowe				
Długoterminowe aktywa finansowe				
Pozostałe aktywa finansowe:	31.1	194.002	86.435	125.472
Należności z tytułu kaucji		*23.089*	*28.555*	*20.919*
Należności z tytułu leasingu finansowego	*18.2*	*8.061*	*6.180*	*3.564*
Udziały		*9.746*	*9.756*	*9.746*
Fundusz likwidacji zakładu górniczego[(1)]	*32.4.1*	*29.866*	*27.481*	*24.491*
Lokaty		*-*	*-*	*38.106*
Depozyty zabezpieczające	*32.4.1*	*11.029*	*11.163*	*11.748*
Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych	*32.3.1.; 32.4.1.*	*110.379*	*-*	*-*
Pochodne instrumenty finansowe		*-*	*-*	*12.098*
Pozostałe należności		*1.832*	*3.300*	*4.800*
Razem		**194.002**	**86.435**	**125.472**
Krótkoterminowe aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	31.1	1.594.746	1.632.837	2.071.269
- w tym od jednostek powiązanych	*36.1*	*16.657*	*2.507*	*90*
Pozostałe aktywa finansowe:	31.1	185.376	173.238	119.789
Należności z tytułu kaucji		*23.089*	*10.483*	*7.998*
Lokaty	*32.4.1*	*29.653*	*122.563*	*40.565*
Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych	*32.3.1.; 32.4.1.*	*103.559*	*18.320*	*49.671*
Należności inwestycyjne		*13.144*	*2.457*	*1.299*
Pozostałe należności		*15.931*	*19.415*	*20.256*
Razem		**1.780.122**	**1.806.075**	**2.191.058**
Razem aktywa finansowe		**1.974.124**	**1.892.510**	**2.316.530**
Aktywa niefinansowe				
Długoterminowe aktywa niefinansowe				
Przedpłaty na leasing lokomotyw		6.663	8.990	-
Pozostałe		10.316	11.807	10.819
Razem		**16.979**	**20.797**	**10.819**
Krótkoterminowe aktywa niefinansowe				
Należności z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)		51.899	165.152	42.236
Pozostałe należności budżetowe inne niż podatek dochodowy		632	2.780	10.622
Ubezpieczenia majątkowe i inne		4.522	5.704	4.427
Przedpłaty na leasing lokomotyw		2.336	2.336	-
Rozliczenia z tytułu wspólnych przedsięwzięć (złoża norweskie)		27.158	41.756	50
Akcyza od przesunięć międzymagazynowych		27.237	29.678	33.620
Zaliczki na dostawy i usługi		9.588	7.523	4.293
Pozostałe		16.331	7.954	9.367
Razem		**139.703**	**262.883**	**104.615**
Razem aktywa niefinansowe		**156.682**	**283.680**	**115.434**
Razem		**2.130.806**	**2.176.190**	**2.431.964**
w tym:				
część długoterminowa		*210.981*	*107.232*	*136.291*
część krótkoterminowa:		*1.919.825*	*2.068.958*	*2.295.673*
- z tytułu dostaw i usług		*1.594.746*	*1.632.837*	*2.071.269*
- pozostałe		*325.079*	*436.121*	*224.404*

[(1)] Środki pieniężne gromadzone na koncie bankowym Funduszu likwidacji zakładu górniczego (tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku) w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej, o czym mowa w nocie 30.1.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku na pozycję *Lokaty* składały się głównie lokaty Jednostki Dominującej zakładane na zabezpieczenie spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych na finansowanie inwestycji w ramach Programu 10+ oraz na refinansowanie i finansowanie zapasów, o których mowa w nocie 27.1. Ponadto na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa wykazała w ramach lokat środki pieniężne Jednostki Dominującej w kwocie 83.826 tys. zł przeznaczone zgodnie z umowami na finansowanie Programu 10+ na cele remontu postojowego, które zostały wykorzystane w pierwszym półroczu 2013 roku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku na pozycję *Depozyty zabezpieczające* składał się głównie depozyt zabezpieczający Jednostki Dominującej złożony w BNP Paribas Bank Polska w celu umożliwienia realizacji transakcji na platformie internetowej wykorzystywanej do obrotu instrumentami pochodnymi ICE Futures w kwocie 8.917 tys. zł (31 grudnia 2012: 9.051 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w pozycji *Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych* wykazano środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionym rachunku escrow w wyniku zawarcia porozumienia między stronami zaangażowanymi w realizację projektu YME w Norwegii (szerzej opisano w nocie 30.1). Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych o których mowa powyżej na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 213.938 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2012 roku w pozycji tej Grupa wykazywała środki pieniężne spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o w kwocie 18.320 tys. zł, które zostały zablokowane przez komornika w sprawie postępowania sądowego dotyczącego spółki WANDEKO. W 2013 roku środki te zostały zwolnione (szerzej opisano w nocie 35.1).

Okres spłaty należności z tytułu dostaw i usług związany z normalnym tokiem sprzedaży wynosi 7 - 35 dni.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku na należnościach ustanowiono cesję z tytułu zabezpieczenia zobowiązań Grupy w wysokości 3.156 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2012 roku na należnościach nie ustanowiono cesji z tytułu zabezpieczenia zobowiązań Grupy.

Charakterystyka instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.23. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 32.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych została przedstawiona w nocie 32.6.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 32.3.1.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 32.4.1.

18.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	**177.152**	**195.646**
Utworzenie	11.998	11.325
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	34	(1.025)
Wykorzystanie	(11.015)	(20.179)
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.)[(1)]	(735)	-
Rozwiązanie	(2.141)	(8.615)
Stan na koniec okresu	**175.293**	**177.152**

[(1)] Transakcję szerzej opisano w nocie 2.

Utworzenie i rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności prezentowane jest w pozostałej działalności operacyjnej w zakresie należności głównych oraz w działalności finansowej w zakresie odsetek za nieterminową płatność.

Na pozycję *Utworzenie* składa się kwota 9.584 tys. zł dotycząca należności głównych (w 2012 roku: 9.898 tys. zł) oraz kwota 2.371 tys. zł dotycząca odsetek (w 2012 roku: 1.416 tys. zł).

Na pozycję *Rozwiązanie* składa się kwota 1.280 tys. zł dotycząca należności głównych (w roku 2012: 8.537 tys. zł) oraz kwota 861 tys. zł dotycząca odsetek (w 2012 roku: 78 tys. zł).

W roku 2013 utworzenie i rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności głównych Grupa ujęła w pozostałych kosztach operacyjnych w kwocie 6.012 tys. zł (w 2012 roku: 5.012 tys. zł w pozostałych przychodach operacyjnych). Ponadto w roku 2013 Grupa skompensowała utworzony odpis w kwocie 2.292 tys. zł z odpowiadającymi pozycjami wynikowymi w ramach pozostałej działalności operacyjnej (w 2012 roku: 6.373 tys. zł).

Analiza wiekowania należności przeterminowanych nieobjętych odpisem aktualizującym przedstawia się następująco:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Do 1 miesiąca	47.503	81.742
Od 1 do 3 miesięcy	8.051	11.932
Od 3 do 6 miesięcy	5.694	4.800
Od 6 miesięcy do 1 roku	4.948	2.275
Powyżej 1 roku	6.341	5.357
Razem	**72.537**	**106.106**

Należności przeterminowane nie zostały objęte odpisem aktualizującym ponieważ podlegają one zabezpieczeniu przed ryzykiem kredytowym w postaci hipoteki, zastawu, ubezpieczenia, gwarancji bankowej lub poręczenia.

Zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku jak i 31 grudnia 2012 roku udział należności z tytułu dostaw i usług czterech największych odbiorców Grupy na koniec okresu sprawozdawczego nieznacznie przekroczył 20% salda tych należności ogółem. W ocenie Grupy, w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, z wyjątkiem należności od ww. odbiorców, nie występuje istotna koncentracja ryzyka kredytowego. Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe na dzień kończący okres sprawozdawczy jest najlepiej reprezentowana przez wartość księgową tych instrumentów. Koncentracja ryzyka związanego z działalnością handlową jest ograniczona ze względu na fakt, iż Grupa zawiera transakcje z dużą liczbą kontrahentów.

18.2 Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa opracowała i wdrożyła System Partnerstwa Handlowego "Rodzina LOTOS", który określa sposób prowadzenia stacji paliw. Grupa zawarła umowy partnerstwa handlowego z podmiotami, nazywanymi Partnerami, prowadzącymi stacje paliw na własne ryzyko i rachunek. Należności z tytułu umów partnerskich dotyczą nakładów poniesionych na wizualizację na stacjach paliw, które zostały oddane do użytkowania na podstawie umów zawieranych na okres 5–10 lat.

	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Nie dłużej niż jeden rok [(1)]	3.437	2.716	3.406	2.683
Od 1 roku do 5 lat	7.604	5.970	7.534	5.896
Powyżej 5 lat	532	288	527	284
Razem	**11.573**	**8.974**	**11.467**	**8.863**
Minus niezrealizowane przychody finansowe	(106)	(111)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	**11.467**	**8.863**	**11.467**	**8.863**
w tym:				
część długoterminowa			*8.061*	*6.180*
część krótkoterminowa			*3.406*	*2.683*

[(1)] Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych wykazana jest w pozycji *Należności z tytułu dostaw i usług.*

19. Zapasy

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Wyroby gotowe	1.755.650	1.800.849
Półprodukty i produkty w toku	671.636	751.935
Towary	284.497	256.875
Materiały	3.020.068	3.156.544
Razem	**5.731.851**	**5.966.203**
w tym zapasy wycenione:		
według kosztu wytworzenia lub ceny nabycia	*5.725.835*	*5.960.708*
według ceny sprzedaży netto możliwej do uzyskania	*6.016*	*5.495*

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań z tytułu kredytu Jednostki Dominującej na refinansowanie i finansowanie zapasów, o którym mowa w nocie 27.1, wynosiła 5.032.009 tys. zł (31 grudnia 2012: 4.983.260 tys. zł).

19.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	**2.293**	**11.437**
Utworzenie	3.319	1.336
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	3	(85)
Wykorzystanie	(265)	(5.269)
Rozwiązanie	(874)	(5.126)
Stan na koniec okresu	**4.476**	**2.293**
w tym:		
Wyroby gotowe	*311*	*332*
Półprodukty i produkty w toku	*2*	*40*
Towary	*68*	*29*
Materiały	*4.095*	*1.892*

Efekt aktualizacji wartości zapasów prezentowany jest w koszcie własnym sprzedaży.

19.2 Zapasy obowiązkowe

Grupa utrzymuje zapasy obowiązkowe zgodnie z następującymi aktami prawnymi:

- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343, z dnia 23 marca 2007 roku z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2003 roku w sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych (Dz. U. nr 39, poz.338 z późn. zm.).

Powyższe przepisy regulują zasady tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów ropy naftowej, produktów naftowych oraz paliw w przedsiębiorstwach energetycznych.

Zapasy obowiązkowe w Grupie obejmują ropę naftową, produkty naftowe (paliwa ciekłe), gaz płynny LPG, węgiel kamienny. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość brutto zapasów obowiązkowych wynosiła 4.250.530 tys. zł (31 grudnia 2012: 4.353.207 tys. zł).

20. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Środki pieniężne w banku	501.573	267.682
Środki pieniężne w kasie	345	362
Inne środki pieniężne	1.768	289
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	**503.686**	**268.333**
Kredyty w rachunku bieżącym	(498.914)	(508.988)
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	**4.772**	**(240.655)**

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od krótkoterminowych stóp procentowych na rynku międzybankowym. Lokaty krótkoterminowe są zakładane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 683.147 tys. zł (31 grudnia 2012: 764.086 tys. zł) związanymi z kredytami obrotowymi (w tym przyznany kredyt obrotowy Konsorcjum banków (4), patrz nota 27.1), w odniesieniu do których wszystkie warunki zawieszające zostały spełnione.

Wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych, na których ustanowiono zabezpieczenie zobowiązań Grupy Kapitałowej LOTOS na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosła 2.629 tys. zł (31 grudnia 2012: 1.484 tys. zł).

21. Kapitał podstawowy

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku kapitał podstawowy składał się z 129.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcję, mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Każda akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

22. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji

Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku obejmowała nadwyżkę ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji w kwocie 1.320.773 tys. zł z uwzględnieniem kosztów bezpośrednio związanych z emisją akcji, skorygowanych o podatek dochodowy w kwocie 9.425 tys. zł.

23. Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych obejmuje zmiany wyceny kredytów w walutach obcych wykorzystywanych, jako instrumenty zabezpieczające do zabezpieczenia przepływów pieniężnych, pomniejszone o wpływ podatku dochodowego.

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu		**(36.801)**	**(419.281)**
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne		120.765	472.197
Podatek dochodowy dotyczący wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10.1	(22.945)	(89.717)
Stan na koniec okresu		**61.019**	**(36.801)**

24. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w nocie 12.

Ponadto Grupa prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji *Inne całkowite dochody*.

24.1 Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend

W latach 2012 i 2013 w Grupie Kapitałowej LOTOS wystąpiły ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Grupie LOTOS S.A. w postaci dywidend, które wynikały z następujących okoliczności:

- Zapisy umowy zawartej w dniu 16 grudnia 2004 roku pomiędzy spółką LOTOS Paliwa Sp. z o.o. a Bankiem Pekao S.A. i PKO BP S.A. ograniczały wartość nadwyżki gotówki wypracowanej w roku obrotowym przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o. z przeznaczeniem na wypłatę dywidendy od spełnienia określonych wskaźników.

- W spółce AB LOTOS Geonafta występują ograniczenia w wypłacie dywidend wynikające z zawartych w dniu 5 kwietnia i 27 września 2012 roku umów kredytowych, które ograniczają taką wypłatę od uzyskania wcześniejszej zgody banku.

- W spółce LOTOS Exploration and Production Norge AS występują ograniczenia w wypłacie dywidend wynikające z zawartych w dniu 17 grudnia 2010 roku i 11 grudnia 2013 roku umów kredytowych oraz zawartej w dniu 11 grudnia 2013 roku umowy ramowej na udzielenie gwarancji bankowych. Zapisy umów ograniczają wypłatę dywidend od uzyskania wcześniejszej zgody banku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku obowiązywało ograniczenie do wypłaty dywidend przez spółki: LOTOS Paliwa Sp. z o.o., AB LOTOS Geonafta, LOTOS Exploration and Production Norge AS.

25. Różnice kursowe z przeliczenia

Na pozycję *Różnice kursowe z przeliczenia* składają się różnice kursowe związane z przeliczeniem na złote polskie sprawozdań finansowych zagranicznych jednostek i grup kapitałowych.

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	**33.878**	**59.100**
Różnice kursowe z przeliczenia	(13.644)	(39.086)
Podatek dochodowy dotyczący różnic kursowych z przeliczenia	-	13.864 (1)
Stan na koniec okresu	**20.234**	**33.878**

(1) Rozwiązanie zobowiązania z tytułu podatku odroczonego po dokonaniu przez Grupę w 2012 roku przeglądu zapisów MSR 12 „Podatek dochodowy" (par.40).

26. Udziały niekontrolujące

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	**699**	**947**
Udział w wynikach	*13*	*27*
Udział w innych całkowitych dochodach (netto)	*(2)*	*(14)*
Udział w całkowitych dochodach ogółem	11	13
Sprzedaż akcji Jednostce Dominującej (1)	(421)	(261)
Stan na koniec okresu	**289**	**699**

(1) Akcje spółki LOTOS Petrobaltic S.A., patrz nota 2.

27. Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Kredyty bankowe:	27.1	5.851.809	6.373.535
- celowe kredyty inwestycyjne		*4.512.290*	*4.598.145*
- kredyty obrotowe		*831.739*	*1.036.012*
- kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów		*753.296*	*930.574*
- środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych		*(245.516)*	*(191.196)*
Pożyczki	27.1	10.306	17.056
Obligacje	27.2	198.240	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	166.109
Razem		**6.211.386**	**6.556.700**
w tym:			
część długoterminowa		*4.496.190*	*4.462.098*
część krótkoterminowa		*1.715.196*	*2.094.602*

27.1 Kredyty bankowe i pożyczki

Kredyty bankowe i pożyczki w podziale na waluty według terminu płatności na dzień 31 grudnia 2013 roku

w tysiącach złotych	Kredyty zaciągnięte w EUR	Kredyty zaciągnięte w USD	Kredyty zaciągnięte w PLN	Razem
2014	2.448	1.226.142	449.901	1.678.491
2015	2.444	432.606	60.657	495.707
2016	-	404.569	25.750	430.319
2017	-	801.939	26.000	827.939
2018	-	470.697	24.750	495.447
po 2018	-	1.894.326	39.886	1.934.212
Razem	**4.892**	**5.230.279**	**626.944**	**5.862.115**

Kredyty bankowe i pożyczki w podziale na waluty według terminu płatności na dzień 31 grudnia 2012 roku

w tysiącach złotych	Kredyty zaciągnięte w EUR	Kredyty zaciągnięte w USD	Kredyty zaciągnięte w PLN	Razem
2013	16.712	1.818.861	239.419	2.074.992
2014	2.409	415.753	74.553	492.715
2015	2.409	444.706	20.382	467.497
2016	-	416.167	17.606	433.773
2017	-	409.554	9.333	418.887
po 2017	-	2.494.643	8.084	2.502.727
Razem	**21.530**	**5.999.684**	**369.377**	**6.390.591**

Zabezpieczenie spłaty powyższych kredytów stanowią:

- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkami bankowymi,
- zastaw rejestrowy na rachunkach bankowych,
- zastaw rejestrowy na zapasach,
- zastaw rejestrowy na ruchomościach istniejących i przyszłych,
- hipoteka,
- przewłaszczenie rzeczowych aktywów trwałych,
- cesja z umów ubezpieczenia zapasów,
- cesja z umów na przechowywanie zapasów,
- cesja praw do odszkodowania od Skarbu Państwa w przypadku obowiązku sprzedaży zapasów obowiązkowych poniżej ich ceny rynkowej,
- cesja z umów ubezpieczenia dotyczących rafinerii w Gdańsku,
- cesja umów licencyjnych,
- cesja umów sprzedaży produktów,
- cesja praw z kontraktów sprzedaży ropy naftowej,
- akcje i udziały w spółkach zależnych,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji,
- weksle in blanco,
- gwarancje bankowe.

Oprocentowanie kredytów jest oparte o:

- dla kredytów zaciągniętych w USD - LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego,
- dla kredytów zaciągniętych w EUR – EURIBOR 1M lub 3M,
- dla kredytów zaciągniętych w PLN – WIBOR ON, 1M lub 3M.

Marże bankowe dotyczące zaciągniętych kredytów mieszczą się w przedziale 0,3 pp. – 3,75 pp.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD i EUR kształtuje się na średnim poziomie około 2,49 % (31 grudnia 2012: 2,47 %). Efektywna stopa procentowa dla kredytów w PLN z wyłączeniem kredytów konsorcjalnych Jednostki Dominującej kształtuje się na średnim poziomie około 3,96 % (31 grudnia 2012: 4,81 %).

Podział kredytów i pożyczek według instytucji udzielających finansowania

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Część długoterminowa		
Kredyt Bank S.A.	-	8.987
Pekao S.A.	16.101	20.008
PKO BP S.A.	417.424	15.125
NFOŚiGW	-	6.056
WFOŚiGW Gdańsk	3.250	4.250
Nordea Bank Litwa	28.836	44.240
Bank Ochrony Środowiska S.A.	4.844	36.902
Konsorcjum banków (2)	2.598.132	2.988.669
Konsorcjum banków (3)	940.647	1.080.892
Konsorcjum banków (5)	141.667	43.448
Konsorcjum banków (6)	32.723	67.022
Razem część długoterminowa	**4.183.624**	**4.315.599**
Część krótkoterminowa		
Kredyt Bank S.A.	-	6.000
Pekao S.A.	3.976	174.866
ING Bank Śląski S.A.	298	4.830
PKO BP S.A.	194.518	308.815
NFOŚiGW	6.056	6.000
WFOŚ Gdańsk	1.000	750
Bank Millennium S.A.	6.529	-
Nordea Bank Polska S.A.	7.379	23.810
Nordea Bank Litwa	14.418	14.747
Bank Ochrony Środowiska S.A.	4.844	-
BRE Bank S.A.	396	10.278
Konsorcjum banków (1)	753.296	930.574
Konsorcjum banków (2)	270.050	207.042
Konsorcjum banków (3)	105.438	83.182
Konsorcjum banków (4)	444.268	409.245
Konsorcjum banków (5)	51.818	43.462
Konsorcjum banków (6)	59.723	42.587
Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych*	(245.516)	(191.196)
Razem część krótkoterminowa	**1.678.491**	**2.074.992**
Razem	**5.862.115**	**6.390.591**

Konsorcjum banków (1):
Pekao S.A., BRE Bank S.A., ING Bank Śląski S.A., Société Générale S.A., Bank Handlowy w Warszawie S.A., Bank Zachodni WBK S.A. – w dniu 20 grudnia 2013 roku skład konsorcjum uległ zmianie, co szerzej opisano poniżej
Konsorcjum banków (2):
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V., Pekao S.A., BNP Paribas S.A., Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, Credit Agricole CIB (dawniej Calyon), DnB Nor Bank ASA, DnB Nord Polska S.A., ING Bank Śląski S.A., KBC Finance Ireland, Kredyt Bank S.A., Nordea Bank AB, PKO BP S.A., The Royal Bank of Scotland plc, Société Générale S.A., Bank Zachodni WBK S.A., Rabobank Polska S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Ltd.,
Konsorcjum banków (3): Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., BNP Paribas S.A.,
Konsorcjum banków (4):
Pekao S.A., PKO BP S.A., BNP Paribas S.A., ING Bank Śląski S.A., Nordea Bank Polska S.A., Rabobank Polska S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.,
Konsorcjum banków (5): Pekao S.A., PKO BP S.A.,
Konsorcjum banków (6): Nordea Bank Finland Plc. Lithuania Branch, Nordea Bank Polska S.A.

* Grupa LOTOS S.A zgodnie z MSR 32 kompensuje składnik aktywów finansowych (środki zabezpieczone na spłatę zobowiązań kredytowych) i zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów, gdyż posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie. Prezentacja netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej służy odzwierciedleniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z rozliczenia dwóch lub więcej instrumentów finansowych.

Kredyty bankowe Jednostki Dominującej

Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wykorzystanie kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów udzielonego przez Konsorcjum banków (1), w kwocie nominalnej wynosi 753 mln zł (250 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth na poziomie nie niższym niż zapisany w umowie kredytowej. Dodatkowo Spółka w ramach ww. umowy kredytowej zobowiązana jest do utrzymywania wartości wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Jednostka Dominująca na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Zmiany w umowie kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów

W dniu 7 listopada 2013 roku Grupa LOTOS S.A. oraz konsorcjum pięciu banków (Konsorcjum banków (1)), w skład którego wchodzą:

- Pekao S.A. z siedzibą w Warszawie,
- BRE Bank S.A. z siedzibą w Warszawie,
- ING Bank Śląski S.A. z siedzibą w Katowicach,
- Nordea Bank AB z siedzibą w Sztokholmie,
- Société Générale S.A z siedzibą w Paryżu,

podpisały umowę zmieniającą, przedłużającą o 12 miesięcy tzn. do dnia 20 grudnia 2014 roku umowę kredytową na refinansowanie i finansowanie zapasów Grupy LOTOS S.A. zawartą w dniu 10 października 2012 roku, przedmiotem której jest kredyt odnawialny na łączną kwotę 400 mln USD (tj. 1.268 mln zł wg kursu średniego NBP na dzień 10 października 2012 roku).

W wyniku porozumienia, z dniem 20 grudnia 2013 roku bank Nordea Bank AB z siedzibą w Sztokholmie przestał być stroną umowy kredytowej, a jego zaangażowanie kredytowe w całości przejęły Bank Handlowy w Warszawie S.A. oraz Bank Zachodni WBK S.A. z siedzibą we Wrocławiu.

Pozostałe warunki prawne umowy kredytowej z dnia 10 października 2012 roku, jak również zapisy dotyczące kar nie uległy zmianie i nie odbiegają od powszechnie stosowanych dla tego typu umów. Warunki finansowe kredytowania dostosowano do aktualnej sytuacji rynkowej.

Kredyty inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2013 roku kredyty inwestycyjne, udzielone przez Konsorcja banków (2) i (3), wykorzystane były w kwocie nominalnej 3.960,9 mln zł (1.315,0 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2012 roku była to kwota 4.412,8 mln zł (1.423,7 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytów związanych z realizacją inwestycji Programu 10+ zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth (TCNW) na poziomie nie niższym niż zapisany w umowach kredytowych. Jednostka Dominująca na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Kredyty obrotowe

Kredyt na finansowanie kapitału obrotowego został udzielony Grupie LOTOS S.A. przez Konsorcjum banków (4), w formie kredytów w rachunkach bieżących i jest wykorzystywany przez Spółkę w miarę zapotrzebowania na kapitał obrotowy.

Ponadto Jednostka Dominująca ma możliwość korzystania z kredytów obrotowych w łącznej kwocie 600 mln zł w ramach umów zawartych z bankami PKO BP S.A. (umowa z dnia 26 czerwca 2009 roku - na łączną kwotę 300 mln zł) oraz Pekao S.A. (umowa z dnia 16 maja 2012 roku - na łączną kwotę 300 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Spółka nie wykazywała zobowiązań z tytułu tych umów (31 grudnia 2012: 23.710 tys. zł).

Kredyty bankowe i pożyczki pozostałych spółek Grupy Kapitałowej

Łączna wartość zobowiązań z tytułu kredytów bankowych i pożyczek wykazywanych przez pozostałe spółki Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosi 995,8 mln zł (31 grudnia 2012: 858,5 mln. zł). Na kwotę tę składają się głównie zobowiązania spółek: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz LOTOS Paliwa Sp. z o.o.

Kredyty bankowe spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS

W dniu 11 grudnia 2013 roku pomiędzy LOTOS Exploration and Production Norge AS a bankiem PKO BP S.A. podpisana została umowa kredytu inwestycyjnego na łączną kwotę 110 mln USD, z przeznaczeniem na sfinansowanie zakupu aktywów Heimdal (transakcję szerzej opisano w nocie 13). Spłata całości kredytu ma nastąpić do dnia 31 grudnia 2016 roku. Na dzień 31 grudnia 2013 roku zobowiązania z tytułu powyższej umowy wynosiły 316,9 mln zł (105,0 mln USD).

Spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS korzysta ponadto z kredytu obrotowego udzielonego przez PKO BP S.A., przeznaczonego na finansowanie bieżącej działalności operacyjnej i inwestycyjnej. Na dzień 31 grudnia 2013 roku zobowiązania z tego tytułu wynosiły 240,4 mln zł (79,8 mln USD).

Kredyty bankowe spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.

Dnia 6 marca 2013 roku LOTOS Paliwa Sp. z o.o i konsorcjum banków Pekao S.A. i PKO BP S.A. podpisały umowę kredytową na łączną kwotę 150 mln zł, z przeznaczeniem na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw. Termin spłaty kredytu przypada na 30 czerwca 2024 roku, a wartość zobowiązań z tytułu tego kredytu na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 150 mln zł.

Ponadto na dzień 31 grudnia 2013 roku LOTOS Paliwa Sp. z o.o. wykazuje zobowiązania z tytułu kredytów inwestycyjnych zaciągniętych w latach poprzednich w bankach PKO BP S.A. oraz Pekao S.A., w łącznej wysokości 73,8 mln zł, a także z tytułu kredytu obrotowego w banku PKO BP S.A., w wysokości 40 mln zł.

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

W 2013 roku wpływy z tytułu zaciągniętych przez Grupę kredytów wynosiły 963.045 tys. zł (w 2012 roku: 542.530 tys. zł), natomiast wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek wynosiły 1.263.548 tys. zł (w 2012 roku: 1.171.040 tys. zł.). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: *Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek* oraz *Wydatki z tytułu spłaty kredytów i pożyczek*. W roku 2013 oraz w roku 2012 Grupa nie zaciągała pożyczek.

Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów w 2013 roku dotyczyły głównie:
- kredytu inwestycyjnego w spółce LOTOS Exploration and Production Norge AS, przeznaczonego na finansowanie zakupu aktywów Heimdal (343.847 tys. zł),
- kredytu inwestycyjnego w spółce LOTOS Paliwa Sp. z o.o., przeznaczonego na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw (150.000 tys. zł),
- kredytów obrotowych Jednostki Dominującej (189.965 tys. zł),
- kredytów obrotowych spółki AB LOTOS Geonafta (255.642 tys. zł).

Wydatki z tytułu spłaty kredytów w 2013 roku dotyczyły głównie:
- kredytów inwestycyjnych Jednostki Dominującej (495.300 tys. zł),
- kredytów obrotowych Jednostki Dominującej (213.675 tys. zł),
- kredytów inwestycyjnych spółki LOTOS Paliwa (61.434 tys. zł),
- kredytów obrotowych spółki LOTOS Petrobaltic S.A. (159.579 tys. zł)
- kredytów obrotowych spółki AB LOTOS Geonafta (286.192 tys. zł).

W roku 2013 roku w Grupie nie wystąpiły zdarzenia dotyczące niespłacenia kredytów lub pożyczek lub naruszenia istotnych postanowień umów kredytu lub pożyczek.

27.2 Obligacje

W 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. dokonała emisji obligacji średnioterminowych na podstawie umowy zawartej z Bankiem Pekao S.A. w dniu 29 października 2013 roku. W ramach umowy spółka LOTOS Petrobaltic S.A. może dokonać emisji obligacji do równowartości w dolarach amerykańskich kwoty 200 mln zł. Nabywcą wyemitowanych obligacji był Bank Pekao S.A.

Wartość bilansowa wyemitowanych obligacji

w tysiącach	Wartość nominalna w USD	Wartość nominalna w przeliczeniu na PLN	Data emisji	Data wykupu	Oprocentowanie
Seria A	5.000	15.060	07.11.2013	31.12.2014	1M LIBOR USD + marża banku
Seria B	5.000	15.060	07.11.2013	31.12.2015	1M LIBOR USD + marża banku
Seria C	10.000	30.120	07.11.2013	31.12.2016	1M LIBOR USD + marża banku
Seria D	35.000	105.420	07.11.2013	31.12.2017	1M LIBOR USD + marża banku
Seria E	10.898	32.825	09.12.2013	31.12.2017	1M LIBOR USD + marża banku
Razem	**65.898**	**198.485**			

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość zobowiązań z tytułu emisji zaprezentowanych powyżej obligacji wynosiła 198,2 mln zł z uwzględnieniem wartości naliczonych odsetek w wysokości 0,1 mln zł oraz rozliczanej w czasie, opłaconej prowizji przygotowawczej, która pomniejsza wartość zobowiązania, w wysokości (0,4) mln zł.

Ponadto od 2010 roku w Grupie funkcjonuje program emisji obligacji krótkoterminowych w spółce LOTOS Asfalt Sp. z o.o. Czas trwania programu wynosi 5 lat. W 2013 roku spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. nie dokonywała emisji obligacji w ramach tego programu, natomiast w 2012 roku wyemitowała dla inwestorów spoza Grupy obligacje o wartości nominalnej 364 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku spółka LOTOS Asfalt Sp. z o.o. nie wykazywała zobowiązań z tytułu emisji obligacji.

Wpływy z tytułu wyemitowanych przez Grupę obligacji dla inwestorów zewnętrznych, z uwzględnieniem wydatków związanych z emisją obligacji, w 2013 roku wynosiły 203.050 tys. zł (w roku 2012: 362.367 tys. zł). W 2013 Grupa nie dokonywała wykupu obligacji, natomiast w roku 2012 wydatki z tytułu wykupionych przez Grupę obligacji wyniosły 364.000 tys. zł. Wpływy i wydatki z tytułu emisji obligacji zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: *Emisja obligacji* oraz *Wykup obligacji*.

27.3 Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Nie dłużej niż jeden rok	34.994	36.794	21.636	19.610
Od 1 roku do 5 lat	122.836	134.813	96.764	92.155
Powyżej 5 lat	33.816	57.639	32.631	54.344
Razem	**191.646**	**229.246**	**151.031**	**166.109**
Minus koszty finansowe	(40.615)	(63.137)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	**151.031**	**166.109**	**151.031**	**166.109**
w tym:				
część długoterminowa			*129.395*	*146.499*
część krótkoterminowa			*21.636*	*19.610*

Grupa na podstawie umów leasingu finansowego użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym.

27.3.1 Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwoływanego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Nie dłużej niż jeden rok	35.107	58.697
Od 1 roku do 5 lat	36.426	99.824
Powyżej 5 lat	157	2.142
Razem	**71.690**	**160.663**

Na podstawie umów leasingu operacyjnego Grupa użytkuje głównie aktywa związane z taborem kolejowym, których wartość na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 259.776 tys. zł (31 grudnia 2012: 485.346 tys. zł).

28. Pochodne instrumenty finansowe

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe aktywa finansowe		
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)	736	45
Forwardy i spoty walutowe	34.924	73.452
Swap procentowy (IRS)	-	11.318
Swap walutowy	38.275	36.519
Razem aktywa finansowe	**73.935**	**121.334**
Zobowiązania finansowe		
Długoterminowe zobowiązania finansowe		
Futures (emisja CO_2)	-	1.293
Swap procentowy (IRS)	52.876	87.032
Razem	**52.876**	**88.325**
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe		
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)	-	337
Futures (emisja CO_2)	-	2.494
Forwardy i spoty walutowe	1.017	9.161
Swap procentowy (IRS)	19.387	60.975
Swap walutowy	873	18.033
Razem	**21.277**	**91.000**
Razem zobowiązania finansowe	**74.153**	**179.325**

Charakterystyka pochodnych instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.25. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 32.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych została przedstawiona w nocie 32.1.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2) została przedstawiona w nocie 32.2.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 32.3.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 32.4.1.

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych została przedstawiona w nocie 32.5.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe pochodnych instrumentów finansowych (aktywa finansowe) została przedstawiona w nocie 32.6.

29. Świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Długoterminowe zobowiązania		
Świadczenia po okresie zatrudnienia	32.741	26.286
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	118.684	103.576
Razem	**151.425**	**129.862**
Krótkoterminowe zobowiązania		
Świadczenia po okresie zatrudnienia	3.869	6.201
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	11.966	9.553
Zobowiązania z tytułu premii, nagród i niewykorzystanych urlopów	72.339	78.619
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	16.883	16.557
Razem	**105.057**	**110.930**
Razem zobowiązania	**256.482**	**240.792**

29.1 Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia

Grupa wypłaca pracownikom przechodzącym na emerytury kwoty świadczeń po okresie zatrudnienia zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. W związku z tym Grupa na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalne firmy aktuarialne lub na podstawie własnych szacunków ujmuje zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia na poziomie wartości bieżących. Kwotę tych zobowiązań oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu sprawozdawczego przedstawiono w poniższej tabeli:

w tysiącach złotych	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2013		**32.018**	**113.129**	**145.147**
Koszty bieżącego zatrudnienia		1.804	17.277	19.081
Koszty dyskonta	9.6	1.158	4.980	6.138
Koszty przeszłego zatrudnienia		(152)	(793)	(945)
Wypłacone świadczenia		(2.206)	(11.236)	(13.442)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku		-	7.680	7.680
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowity dochodach		225	-	225
31 grudnia 2013		**32.847**	**131.037**	**163.884**
w tym:				
część długoterminowa		*29.132*	*119.033*	*148.165*
część krótkoterminowa		*3.715*	*12.004*	*15.719*
Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych [(1)]		*3.802*	-	*3.802*
Dekonsolidacja (LOTOS Tank Sp. z o.o.)		*(39)*	*(387)*	*(426)*
31 grudnia 2013		**36.610**	**130.650**	**167.260**
w tym:				
część długoterminowa		*32.741*	*118.684*	*151.425*
część krótkoterminowa		*3.869*	*11.966*	*15.835*

w tysiącach złotych	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2012		**34.271**	**99.903**	**134.174**
Koszty bieżącego zatrudnienia		1.918	7.430	9.348
Koszty dyskonta	9.6	1.560	4.984	6.544
Koszty przeszłego zatrudnienia		(3.879)	11.972	8.093
Nabycie/(Zbycie) jednostek powiązanych		(713)	(2.763)	(3.476)
Wypłacone świadczenia		(2.312)	(11.177)	(13.489)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku		-	2.780	2.780
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowity dochodach		1.173	-	1.173
31 grudnia 2012		**32.018**	**113.129**	**145.147**
w tym:				
część długoterminowa		*25.817*	*103.576*	*129.393*
część krótkoterminowa		*6.201*	*9.553*	*15.754*
Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych [(1)]		*469*	-	*469*
31 grudnia 2012		**32.487**	**113.129**	**145.616**
w tym:				
część długoterminowa		*26.286*	*103.576*	*129.862*
część krótkoterminowa		*6.201*	*9.553*	*15.754*

(1) Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonafta a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek zostały zaprezentowane odrębnie w pozycji *„Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych”.*

29.2 Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych
31 grudnia 2013	167.260
31 grudnia 2012	145.616
31 grudnia 2011	131.801
31 grudnia 2010	107.829
31 grudnia 2009	98.694

Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych jest tożsama z wartością księgową.

29.3 Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Pozycje ujęte w wyniku:			
Koszty bieżącego zatrudnienia		19.081	9.348
Koszty dyskonta	9.6	6.138	6.544
Koszty przeszłego zatrudnienia		(945)	8.093
Efekt spółek zagranicznych		3.639	(78)
(Zyski)/Straty aktuarialne		7.680	2.780
Razem		**35.593**	**26.687**
Pozycje ujęte w innych całkowitych dochodach:			
(Zyski)/Straty aktuarialne		188	1.111
Razem		**35.781**	**27.798**

29.4 Założenia aktuarialne

Główne założenia przyjęte przez aktuariusza na dzień bilansowy do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Stopa dyskontowa (%)	4,30%	4,50%
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)	2,50%	2,50%
Wskaźnik rotacji pracowników (%)	2,49%	2,60%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w kolejnym roku (%)	0,00%	2,70%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w latach następnych (%)	2,76%	2,70%

- Prawdopodobieństwo odejść pracowników przyjęto na podstawie danych historycznych dotyczących rotacji zatrudnienia w Grupie oraz danych statystycznych dotyczących odejść pracowniczych w branży. Wskaźniki rotacji przyjęte przez aktuariusza zostały ustalone w podziale na mężczyzn i kobiety oraz na 9 kategorii wiekowych. Obecnie, wskaźnik rotacji pracowników jest prezentowany w wartości uśrednionej.
- Umieralność i prawdopodobieństwo dożycia przyjęto zgodnie z Tablicami Trwania Życia 2012, publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, przyjmując, że populacja zatrudnionych w Grupie odpowiada średniej dla Polski pod względem umieralności (31 grudnia 2012: Tablicami Trwania Życia 2011).
- Uwzględniono zmiany wynikające ze znowelizowanej Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tzw. ustawy emerytalnej), w szczególności zmiany dotyczące ustalenia wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn, w tym wydłużenia tego wieku emerytalnego w zdefiniowanym horyzoncie czasowym do 67 lat zarówno dla kobiet jak i mężczyzn. Nowelizacja ustawy emerytalnej skutkowała zmianą zasad funkcjonowania poszczególnych programów świadczeń, co spowodowało powstanie kosztów przeszłego zatrudnienia.
- Przyjęto normalny tryb przechodzenia pracowników na emeryturę według szczegółowych zasad zawartych w ustawie emerytalnej, z wyjątkiem tych zatrudnionych, którzy wg informacji dostarczonych przez spółkę spełnia warunki wymagane do przejścia na wcześniejsza emeryturę.
- Na podstawie danych historycznych, przyjęto że statystycznie 60% odpraw pośmiertnych wypłacanych jest w wysokości połowy pełnej kwoty.
- W założeniach przyjęto wielkości z pominięciem przypadków związanych z realizacją zmian organizacyjnych.
- Dodatkowo dokonano oszacowania wartości rezerwy na odprawy pośmiertne na dzień bilansowy 31 grudnia 2012 roku. Efekt tego przeszacowania został wykazany w nocie 29.1 w pozycji *Koszty bieżącego zatrudnienia*.

29.5 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji w 2013 roku wynosiły łącznie 3.984 tys. zł (w 2012 roku: 4.181 tys. zł).

Wartość rezerw na koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy w 2013 roku wynosiła łącznie 74 tys. zł (w 2012 roku: 1.502 tys. zł).

29.6 Analiza wrażliwości

Poniższa tabela przedstawia wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń oraz stopy dyskonta finansowego:

Saldo początkowe zobowiązania

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem [1]
bazowa	bazowa	119.459	29.915	8.742	5.768	163.884
bazowa + 1%	bazowa	129.304	33.309	9.580	6.749	178.942
bazowa - 1%	bazowa	110.898	27.056	8.013	4.986	150.953
bazowa	bazowa + 0,5%	114.552	28.328	8.337	5.348	156.565
bazowa	bazowa - 0,5%	124.753	31.661	9.182	6.243	171.839

Poniższe tabele przedstawiają wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń i składek na opiekę medyczną oraz stopy dyskonta finansowego:

Prognozowane na rok 2014 koszty bieżącego zatrudnienia

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem [1]
bazowa	bazowa	9.138	1.606	668	202	11.614
bazowa + 1%	bazowa	10.178	1.888	757	263	13.086
bazowa - 1%	bazowa	8.253	1.380	593	157	10.383
bazowa	bazowa + 0,5%	8.676	1.488	630	178	10.972
bazowa	bazowa - 0,5%	9.642	1.739	710	229	12.320

Prognozowane na rok 2014 koszty dyskonta

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem [1]
bazowa	bazowa	4.651	1.126	348	238	6.363
bazowa + 1%	bazowa	5.074	1.271	383	280	7.008
bazowa - 1%	bazowa	4.284	1.003	316	205	5.808
bazowa	bazowa + 0,5%	4.957	1.181	369	246	6.753
bazowa	bazowa - 0,5%	4.311	1.061	324	228	5.924

Łącznie prognozowane na rok 2014 koszty bieżącego zatrudnienia i koszty dyskonta

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno-rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem [1]
bazowa	bazowa	13.789	2.732	1.016	440	17.977
bazowa + 1%	bazowa	15.252	3.159	1.140	543	20.094
bazowa - 1%	bazowa	12.537	2.383	909	362	16.191
bazowa	bazowa + 0,5%	13.633	2.669	999	424	17.725
bazowa	bazowa - 0,5%	13.953	2.800	1.034	457	18.244

[1] Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych: LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz spółkach z GK AB LOTOS Geonafta a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek nie zostały uwzględnione w powyższej analizie.

30. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)	1 stycznia 2012 (dane przekształcone)
Zobowiązania finansowe				
Długoterminowe zobowiązania finansowe				
Pozostałe zobowiązania finansowe:	31.1	235	1.204	15.194
Zobowiązania inwestycyjne		*235*	*-*	*13.296*
Pozostałe		*-*	*1.204*	*1.898*
Razem		**235**	**1.204**	**15.194**
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe				
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	31.1	2.396.086	2.174.451	2.812.259
w tym wobec jednostek powiązanych	*36.1*	*8*	*138*	*6.823*
Pozostałe zobowiązania finansowe:	31.1	200.455	253.232	197.725
Zobowiązania inwestycyjne		*158.385*	*178.074*	*172.706*
w tym wobec jednostek powiązanych	*36.1*	*32*	*-*	*-*
Zobowiązania wobec ubezpieczycieli		*3.764*	*3.077*	*3.671*
Rozliczenia z tytułu wspólnych przedsięwzięć (złoża norweskie)		*15.926*	*58.077*	*-*
Pozostałe		*22.380*	*14.004*	*21.348*
w tym wobec jednostek powiązanych	*36.1*	*167*	*-*	*-*
Razem		**2.596.541**	**2.427.683**	**3.009.984**
Razem zobowiązania finansowe		**2.596.776**	**2.428.887**	**3.025.178**
Zobowiązania niefinansowe				
Długoterminowe zobowiązania niefinansowe				
Rezerwy		698.841	397.967	307.681
Dotacje		11.987	13.089	14.415
Pozostałe		782	-	271
Razem		**711.610**	**411.056**	**322.367**
Krótkoterminowe zobowiązania niefinansowe				
Rezerwy		162.938	21.256	20.790
Zobowiązania budżetowe inne niż podatek dochodowy [(1)]		720.199	686.520	966.530
Dotacje		30.582	26.359	24.906
Rozliczenia z tytułu wspólnych przedsięwzięć (złoża norweskie)		721	55.092	-
Zaliczki na dostawy		32.005	4.509	9.483
Pozostałe		23.039	22.020	24.893
Razem		**969.484**	**815.756**	**1.046.602**
Razem zobowiązania niefinansowe		**1.681.094**	**1.226.812**	**1.368.969**
Razem		**4.277.870**	**3.655.699**	**4.394.147**
w tym:				
część długoterminowa		*711.845*	*412.260*	*337.561*
część krótkoterminowa:		*3.566.025*	*3.243.439*	*4.056.586*
- z tytułu dostaw i usług		*2.396.086*	*2.174.451*	*2.812.259*
- pozostałe		*1.169.939*	*1.068.988*	*1.244.327*

[(1)] W tym 541.957 tys. zł zobowiązań z tytułu akcyzy i opłaty paliwowej (31 grudnia 2012: 629.443 tys. zł).

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach w przedziale 7 - 60 dni. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 1 miesięcznym terminem płatności. Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płacona właściwym władzom podatkowym w okresach miesięcznych. Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresach 1 miesięcznych w ciągu całego roku obrotowego.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 32.3.1.

Analiza wymagalności zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań została przedstawiona w nocie 32.5.

30.1 Rezerwy

w tysiącach złotych	Nota	Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji					Pozostałe rezerwy	Razem
		Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne	Rezerwa na lądowe kopalnie ropy naftowej Republika Litwy	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej i gazu Morze Północne	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej Morze Bałtyckie	Fundusz likwidacji zakładu górniczego Morze Bałtyckie		
1 stycznia 2013		**41.770**	**18.268**	**117.132**	**180.817**	**27.481**	**33.755**	**419.223**
Utworzenie		*-*	*-*	*265.709*	*-*	*-*	*8.373*	*274.082*
Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji		*-*	*723*	*11.995*	*(1.404)*	*-*	*-*	*11.314*
Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)	*9.6*	*263*	*895*	*5.085*	*9.041*	*-*	*-*	*15.284*
Przeniesienie na fundusz likwidacji zakładu górniczego		*-*	*-*	*-*	*(1.654)*	*1.654*	*-*	*-*
Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego		*-*	*-*	*-*	*-*	*731*	*-*	*731*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		*-*	*254*	*(49.975)*	*-*	*-*	*(990)*	*(50.711)*
Szacunek kosztów usunięcia platformy MOPU ze złoża YME		*-*	*-*	*281.859*	*-*	*-*	*-*	*281.859*
Wykorzystanie		*(828)*	*-*	*(69.537)*	*-*	*-*	*(8.067)*	*(78.432)*
Rozwiązanie		*(5.077)*	*(957)*	*-*	*-*	*-*	*(5.537)*	*(11.571)*
31 grudnia 2013		**36.128**	**19.183**	**562.268**	**186.800**	**29.866**	**27.534**	**861.779**
w tym:								
część długoterminowa		*35.854*	*19.183*	*419.085*	*186.800*	*29.866*	*8.053*	*698.841*
część krótkoterminowa		*274*	*-*	*143.183*	*-*	*-*	*19.481*	*162.938*

		Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji						
w tysiącach złotych	Nota	Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne	Rezerwa na lądowe kopalnie ropy naftowej Republika Litwy	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej i gazu Morze Północne	Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej Morze Bałtyckie	Fundusz likwidacji zakładu górniczego Morze Bałtyckie	Pozostałe rezerwy	Razem
1 stycznia 2012		**41.641**	**18.916**	**59.064**	**163.522**	**24.491**	**20.837**	**328.471**
Utworzenie		*140*	*-*	*-*	*-*	*-*	*16.581*	*16.721*
Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji		*-*	*959*	*56.506*	*11.823*	*-*	*-*	*69.288*
Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)	*9.6*	*263*	*1.356*	*3.324*	*7.358*	*-*	*43*	*12.344*
Przeniesienie na fundusz likwidacji zakładu górniczego		*-*	*-*	*-*	*(1.886)*	*1.886*	*-*	*-*
Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego		*-*	*-*	*-*	*-*	*1.104*	*-*	*1.104*
Objęcie kontrolą (GK AB LOTOS Geonafta) [(1)]		*-*	*4.097*	*-*	*-*	*-*	*-*	*4.097*
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		*-*	*(1.424)*	*(1.740)*	*-*	*-*	*(95)*	*(3.259)*
Wykorzystanie		*-*	*-*	*(22)*	*-*	*-*	*(1.703)*	*(1.725)*
Rozwiązanie		*(274)*	*(3.588)*	*-*	*-*	*-*	*(1.908)*	*(5.770)*
Dekonsolidacja (GK AB LOTOS Geonafta) [(1)]		*-*	*(2.048)*	*-*	*-*	*-*	*-*	*(2.048)*
31 grudnia 2012		**41.770**	**18.268**	**117.132**	**180.817**	**27.481**	**33.755**	**419.223**
w tym:								
część długoterminowa		*41.497*	*18.268*	*117.132*	*180.817*	*27.481*	*12.772*	*397.967*
część krótkoterminowa		*273*	*-*	*-*	*-*	*-*	*20.983*	*21.256*

[(1)] Efekt objęcia kontrolą spółki UAB Manifoldas przez spółkę AB LOTOS Geonafta. Transakcję szerzej opisano w Nocie 2 Dodatkowych informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012.

Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne dotyczą głównie rezerwy na rekultywację oraz koszty rozbiórki i likwidacji wyłączonych z użytkowania instalacji w spółce LOTOS Terminale S.A. w kwocie 28.933 tys. zł (31 grudnia 2012: 34.839 tys. zł).

Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej na Morzu Bałtyckim dotyczy rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej na obszarach górniczych B - 3 i B - 8.

Rezerwa na morskie kopalnie ropy naftowej i gazu na Morzu Północnym dotyczy rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalni ropy naftowej na złożu YME oraz kopalń ropy naftowej i gazu na złożach Heimdal nabytych w 2013 roku.

W dniu 12 marca 2013 roku operator złoża YME - spółka Talisman Energy Norge AS („Talisman", „Operator") i dostawca platformy MOPU (ang. Mobile Operating and Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złoża YME - spółka Single Buoy Moorings Inc. („SBM") ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie usunięcia wadliwej i ewakuowanej od połowy lipca 2012 roku platformy ze złoża YME oraz zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych pomiędzy stronami umów i porozumień w związku z realizacją projektu YME (patrz nota 35.1). W wyniku porozumienia Grupa ujęła rezerwę na przyszłe koszty usunięcia platformy MOPU ze złoża YME w wysokości 281.859 tys. zł (526.151 tys. NOK), w tym w części krótkoterminowej, która w 2013 roku została częściowo wykorzystana w kwocie 69.527 tys. zł (129.787 tys. NOK).

Prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2013 roku kwota rezerwy, o której mowa powyżej, w łącznej wysokości 196.319 tys. zł, w tym część długoterminowa: 53.136 tys. zł (107.280 tys. NOK) oraz część krótkoterminowa: 143.183 tys. zł (289.084 tys. NOK) została ustalona przy uwzględnieniu następujących założeń:

- Platforma MOPU zostanie usunięta ze złoża YME nie później niż w 2015 roku,
- Kwota rezerwy pokrywa całość zatwierdzonego przez partnerów licencji YME pozostałego do wykorzystania na dzień 31 grudnia 2013 roku budżetu na usunięcie platformy MOPU ze złoża.

W związku z akwizycją w 2013 roku pakietu aktywów Heimdal na Norweskim Szelfie Kontynentalnym utworzona została rezerwa na przyszłe koszty likwidacji nabytych aktywów wydobywczych w wysokości 265.709 tys. zł (496.004 tys. NOK). Planowany termin likwidacji nowo nabytych aktywów trwałych morskiej kopalni ropy i gazu na złożach projektu Heimdal i rekultywacji terenu przypada na lata 2014 - 2035. Na dzień 31 grudnia 2013 roku w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa prezentuje ww. rezerwę w pozycji *Pozostałe zobowiązania i rezerwy* w kwocie 245.671 tys. zł (496.004 tys. NOK, patrz nota 13 informacje dotyczące nabycia udziałów w norweskich koncesjach wydobywczych i poszukiwawczych - Heimdal).

Pozostałe rezerwy

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa ujęła rezerwę na zobowiązanie z tytułu warunkowych płatności wynikających z umowy nabycia aktywów Heimdal w kwocie 5.089 tys. zł (10.275 tys. NOK).

Grupa ujęła rezerwę na nieuniknione koszty wynikające z wcześniej zawartej umowy na odbiór i transport ropy naftowej wydobytej ze złoża YME. Rezerwa ta utworzona była w 2012 roku w kwocie 12.492 tys. zł (tj. 22.500 tys. NOK) a w następstwie negocjacji i skrócenia terminu zakończenia kontraktu została ona częściowo rozwiązana. Wykorzystanie w 2013 roku wynosiło 5.353 tys. zł (9.992 tys. NOK) a rozwiązanie 4.912 tys. zł (9.170 tys. NOK). Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość rezerwy wynosiła 1.653 tys. zł (3.338 tys. NOK).

Ponadto na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa wykazuje rezerwę dotyczącą postępowania sądowego z powództwa WANDEKO, którego stroną jest spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. w kwocie 15.318 tys. zł (szerzej opisano w nocie 35.1).

30.2 Dotacje

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu		**39.448**	**39.321**
Otrzymane w trakcie roku		5.196	2.186
Ujęte w skonsolidowanym wyniku	9.3	(2.075)	(2.059)
Stan na koniec okresu		**42.569**	**39.448**
w tym:			
część długoterminowa		*11.987*	*13.089*
część krótkoterminowa		*30.582*	*26.359*

Dotacje dotyczą głównie nieodpłatnie otrzymanych licencji oraz dotacji z EkoFunduszu na wykorzystanie gazu odpadowego z morskiej kopalni ropy naftowej do celów grzewczych.

Ponadto Grupa korzysta z pomocy rządowej w rozumieniu MSR 20 „Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej".

W okresie do 30 kwietnia 2011 roku Grupa była beneficjentem ulgi z tytułu produkcji biokomponentów, która wynikała z Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 roku, Nr 74, poz. 397 t.j.) – art. 19a. Pomoc publiczna wynikająca z przytoczonych przepisów została zatwierdzona decyzją Komisji Europejskiej nr N 57/08 z 18 września 2009 roku w sprawie zezwolenia na pomoc operacyjną państwa w zakresie biopaliw. Ulga umożliwiała producentom biopaliw odliczanie od należnego podatku dochodowego kwoty stanowiącej maksymalnie 19% nadwyżki wartości wytworzonych biopaliw nad wartością wytworzonych paliw ciekłych o tej samej wartości kalorycznej, obliczonych według cen średnich. Zgoda Komisji Europejskiej na stosowanie ulgi wygasła 30 kwietnia 2011 roku. Nierozliczona kwota ulgi jest rozliczana w bieżących zaliczkach na podatek dochodowy od osób prawnych. Podatek odroczony dotyczący ulgi biokomponentowej został przedstawiony w nocie 10.3. a efekt podatkowy z tego tytułu w nocie 10.2.

Grupa korzysta z ulgi na nabycie nowych technologii, która wynika z Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 roku, Nr 74, poz. 397 t.j.) – art. 18b. Ulga umożliwia odliczenie od podstawy opodatkowania kwoty nie przekraczającej 50% wydatków poniesionych na nabycie nowych technologii. Wpływ ulgi na niniejsze sprawozdanie finansowe Grupy był nieistotny.

31. Instrumenty finansowe

31.1 Wartość bilansowa

31 grudnia 2013 w tysiącach złotych	Nota	Kategorie instrumentów finansowych Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (1)	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Pochodne instrumenty finansowe	28	73.935	-	-	-	73.935
Należności z tytułu dostaw i usług	18	-	1.594.746	-	-	1.594.746
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	-	503.686	-	-	503.686
Pozostałe aktywa finansowe	18	-	369.632	9.746	-	379.378
Razem		**73.935**	**2.468.064**	**9.746**	**-**	**2.551.745**
Zobowiązania finansowe						
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	-	-	-	6.211.386	6.211.386
Pochodne instrumenty finansowe	28	74.153	-	-	-	74.153
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	-	-	-	2.396.086	2.396.086
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	-	-	-	200.690	200.690
Razem		**74.153**	**-**	**-**	**8.808.162**	**8.882.315**

31 grudnia 2012 (dane przekształcone) w tysiącach złotych	Nota	Kategorie instrumentów finansowych: Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży [(1)]	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Pochodne instrumenty finansowe	28	121.334	-	-	-	121.334
Należności z tytułu dostaw i usług	18	-	1.632.837	-	-	1.632.837
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	-	268.333	-	-	268.333
Pozostałe aktywa finansowe	18	-	249.917	9.756	-	259.673
Razem		**121.334**	**2.151.087**	**9.756**	**-**	**2.282.177**
Zobowiązania finansowe						
Kredyty, pożyczki oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27	-	-	-	6.556.700	6.556.700
Pochodne instrumenty finansowe	28	179.325	-	-	-	179.325
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	-	-	-	2.174.451	2.174.451
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	-	-	-	254.436	254.436
Razem		**179.325**	**-**	**-**	**8.985.587**	**9.164.912**

[(1)] Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa posiadała udziały w jednostkach pozostałych wyceniane według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych nie odbiega istotnie od ich wartości księgowej.

31.2 Hierarchia wartości godziwej

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013 Poziom 1	31 grudnia 2013 Poziom 2	31 grudnia 2012 Poziom 1	31 grudnia 2012 Poziom 2
Aktywa finansowe				
Swap towarowy	-	736	-	45
Forwardy i spoty walutowe	-	34.924	-	73.452
Swap procentowy (IRS)	-	-	-	11.318
Swap walutowy	-	38.275	-	36.519
Razem	**-**	**73.935**	**-**	**121.334**
Zobowiązania finansowe				
Swap towarowy	-	-	-	337
Futures (emisja CO_2)	-	-	3.787	-
Forwardy i spoty walutowe	-	1.017	-	9.161
Swap procentowy (IRS)	-	72.263	-	148.007
Swap walutowy	-	873	-	18.033
Razem	**-**	**74.153**	**3.787**	**175.538**

31.3 Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

za rok zakończony 31 grudnia 2013 w tysiącach złotych	Nota	Kategorie instrumentów finansowych Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Klasy instrumentów finansowych						
Należności z tytułu dostaw i usług:		**-**	**1.111**	**-**	**-**	**1.111**
Przychody z tytułu odsetek	*9.5*	*-*	*5.995*	*-*	*-*	*5.995*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży	*9.1*	*-*	*766*	*-*	*-*	*766*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.6*	*-*	*362*	*-*	*-*	*362*
Strata z tytułu utraty wartości	*9.4*	*-*	*(6.012)*	*-*	*-*	*(6.012)*
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty:		**-**	**(2.249)**	**-**	**-**	**(2.249)**
Przychody z tytułu odsetek	*9.5*	*-*	*1.267*	*-*	*-*	*1.267*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.6*	*-*	*(3.516)*	*-*	*-*	*(3.516)*
Pozostałe aktywa finansowe:		**-**	**(26.237)**	**-**	**-**	**(26.237)**
Przychody z tytułu odsetek	*9.5*	*-*	*8.606*	*-*	*-*	*8.606*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.6*	*-*	*(34.843)*	*-*	*-*	*(34.843)*
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):		**112.861**	**-**	**-**	**-**	**112.861**
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	*9.5*	*55.148*	*-*	*-*	*-*	*55.148*
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	*9.5*	*57.713*	*-*	*-*	*-*	*57.713*

kontynuacja na następnej stronie

za rok zakończony 31 grudnia 2013 w tysiącach złotych	Nota	Kategorie instrumentów finansowych Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Klasy instrumentów finansowych - *kontynuacja*						
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego:		**-**	**-**	**-**	**(132.506)**	**(132.506)**
Koszty z tytułu odsetek	*9.6*	-	-	-	*(169.005)*	*(169.005)*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.6*	-	-	-	*(84.266)*	*(84.266)*
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	*23*	-	-	-	*120.765*	*120.765*
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:		**-**	**-**	**-**	**75.800**	**75.800**
Koszty z tytułu odsetek	*9.6*	-	-	-	*(53)*	*(53)*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży	*9.1*	-	-	-	*75.928*	*75.928*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.6*	-	-	-	*(75)*	*(75)*
Pozostałe zobowiązania finansowe:		**-**	**-**	**-**	**6.672**	**6.672**
Koszty z tytułu odsetek	*9.6*	-	-	-	*(125)*	*(125)*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.6*	-	-	-	*6.797*	*6.797*
Razem		**112.861**	**(27.375)**	**-**	**(50.034)**	**35.452**

za rok zakończony 31 grudnia 2012 w tysiącach złotych	Nota	Kategorie instrumentów finansowych Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Klasy instrumentów finansowych						
Udziały i akcje:		**-**	**-**	**150**	**-**	**150**
Zyski/(Straty) z tytułu sprzedaży	*9.5*	*-*	*-*	*150*	*-*	*150*
Należności z tytułu dostaw i usług:		**-**	**(43.884)**	**-**	**-**	**(43.884)**
Przychody z tytułu odsetek	*9.5*	*-*	*8.804*	*-*	*-*	*8.804*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży	*9.1*	*-*	*(54.471)*	*-*	*-*	*(54.471)*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.5*	*-*	*(3.229)*	*-*	*-*	*(3.229)*
Odwrócenie straty z tytułu utraty wartości	*9.3*	*-*	*5.012*	*-*	*-*	*5.012*
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty:		**-**	**(28.835)**	**-**	**-**	**(28.835)**
Przychody z tytułu odsetek	*9.5*	*-*	*1.309*	*-*	*-*	*1.309*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.5*	*-*	*(30.144)*	*-*	*-*	*(30.144)*
Pozostałe aktywa finansowe:		**-**	**(99.575)**	**-**	**-**	**(99.575)**
Przychody z tytułu odsetek	*9.5*	*-*	*14.879*	*-*	*-*	*14.879*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.5*	*-*	*(114.454)*	*-*	*-*	*(114.454)*
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):		**117.772**	**-**	**-**	**-**	**117.772**
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	*9.5*	*159.096*	*-*	*-*	*-*	*159.096*
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	*9.5*	*(41.324)*	*-*	*-*	*-*	*(41.324)*

kontynuacja na następnej stronie

za rok zakończony 31 grudnia 2012 w tysiącach złotych	Nota	Kategorie instrumentów finansowych Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Klasy instrumentów finansowych - *kontynuacja*						
Kredyty, pożyczki oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego:		**-**	**-**	**-**	**566.386**	**566.386**
Koszty z tytułu odsetek	*9.6*	-	-	-	*(191.754)*	*(191.754)*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.5*	-	-	-	*285.943*	*285.943*
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	*23*	-	-	-	*472.197*	*472.197*
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:		**-**	**-**	**-**	**24.202**	**24.202**
Koszty z tytułu odsetek	*9.6*	-	-	-	*(88)*	*(88)*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujęte w koszcie własnym sprzedaży	*9.1*	-	-	-	*23.275*	*23.275*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.5*	-	-	-	*1.015*	*1.015*
Pozostałe zobowiązania finansowe:		**-**	**-**	**-**	**16.601**	**16.601**
Koszty z tytułu odsetek	*9.6*	-	-	-	*(380)*	*(380)*
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	*9.5*	-	-	-	*16.981*	*16.981*
Razem		**117.772**	**(172.294)**	**150**	**607.189**	**552.817**

32. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa narażona jest na ryzyko finansowe obejmujące przede wszystkim:

- ryzyko rynkowe (ryzyko cen surowców i produktów naftowych, ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych),
- ryzyko płynności,
- ryzyko kredytowe związane z transakcjami finansowymi oraz handlowymi.

Funkcjonujące w strukturach organizacyjnych Jednostki Dominującej Biuro Zarzadzania Ryzykiem Finansowym koordynuje oraz sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem finansowym Grupy. Ponadto powołany przez Zarząd Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu nadzoruje prace nad opracowaniem polityk i procedur oraz monitoruje realizację strategii Grupy w obszarze swoich kompetencji. W szczególności komitet opiniuje i podejmuje kluczowe inicjatywy z zakresu zarządzania ryzykiem cenowym oraz w działalności tradingowej, przedstawia rekomendacje oraz wnioskuje w zakresie działań wymagających zgody Zarządu. Dodatkowo, w celu efektywnego zarządzania płynnością, strukturą zadłużenia oraz procesem pozyskiwania finansowania zewnętrznego przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Zarząd powołał Zespół ds. optymalizacji płynności i koordynacji finansowania.

Podstawowymi celami realizowanymi poprzez zarządzanie ryzykiem finansowym są:

- zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji celów budżetowych i strategicznych,
- ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych,
- zapewnienie krótkoterminowej płynności finansowej,
- maksymalizacja wyniku na zarządzaniu ryzykiem rynkowym przy założonym poziomie ryzyka,
- budowanie wartości firmy w długim okresie czasu.

W związku z realizacją wymienionych wyżej celów Grupa wdrożyła odpowiednie narzędzia i opracowała szereg dokumentów, zatwierdzonych na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, które określają ramy konieczne do efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania w obszarze finansowym, w tym:

- metodologię wyznaczania ekspozycji w poszczególnych kategoriach ryzyk,
- dopuszczone instrumenty finansowe,
- sposób oceny zarządzania ryzykiem finansowym,
- limity w zarządzaniu ryzykiem,
- sposób raportowania,
- limity kredytowe,
- standardy dokumentacyjne i operacyjne,
- podział odpowiedzialności w zakresie wykonywania transakcji, analizy i kontroli ryzyka oraz dokumentacji i rozliczania transakcji pomiędzy różne komórki organizacyjne.

Jednostka Dominująca monitoruje oraz raportuje w sposób ciągły wszystkie ryzyka rynkowe będące przedmiotem zarządzania. Jednostka Dominująca używa płynnych instrumentów pochodnych, które jest w stanie wycenić za pomocą stosowanych powszechnie modeli wyceny. Wycena pozycji bazowej i instrumentów pochodnych odbywa się na podstawie danych rynkowych otrzymywanych od wiarygodnych dostawców. Nie jest dopuszczone otwieranie pozycji w ramach ryzyk, które nie wynikają z podstawowej działalności Grupy.

Z dniem 1 stycznia 2011 roku Jednostka Dominująca wdrożyła zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu inwestycyjnego 10+, wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD. W drugim półroczu 2012 roku rozszerzono zakres stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych poprzez ustanowienie nowych powiązań zabezpieczających o tym samym charakterze.

32.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Szczególne znaczenie dla Grupy ma zarządzanie ryzykiem cen surowców i produktów naftowych.

Spółka identyfikuje następujące czynniki tego ryzyka:

- zmienność marży rafineryjnej, rozumianej jako różnica pomiędzy płynnymi indeksami referencyjnego koszyka produktów naftowych (np. paliwa lotniczego, benzyn, olejów napędowych, olejów opałowych) a płynnym indeksem referencyjnego surowca (np. ropa Ural),
- zmienność poziomu cen w zakresie ilości zapasów surowców i produktów odbiegających od wymaganego poziomu zapasów obowiązkowych i operacyjnych,
- zmienność dyferencjałów pomiędzy indeksami referencyjnymi a indeksami używanymi w kontraktach handlowych (np. dyferencjał Brent / Ural, czyli różnica pomiędzy różnymi gatunkami ropy),
- stosowanie niestandardowych formuł cenowych w kontraktach handlowych.

Chcąc oferować swoim odbiorcom zabezpieczenie cen produktów naftowych dla przyszłych dostaw Grupa wdrożyła system, w ramach którego istnieje możliwość przenoszenia ryzyka z odbiorców na Grupę. Wymaga to jednoczesnego wykonywania odpowiednich transakcji zabezpieczających ryzyko cenowe oraz stosowania procedur zapewniających bezpieczeństwo kredytowe i operacyjne.

W ramach opisanych wyżej działań w latach 2012 i 2013 w powiązaniu ze sprzedażą komponentów asfaltowych po cenach stałych, Grupa zawierała swapy towarowe, co pozwoliło zachować pierwotny profil ryzyka cenowego Grupy. Zawierane we wskazanym okresie transakcje swapowe były rozliczone częściowo w roku ich zawarcia, a częściowo w roku następnym.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres zawarcia transakcji	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Cena średnioważona (USD/tona)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	IX - XI '2013	III - X '2014	20.989	572,90	736	-
					Razem	**736**	**-**

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 20.989 ton w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca do października 2014 roku związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres zawarcia transakcji	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Cena średnioważona (USD/t)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	XII '2012	VI - XI '2013	14.092	591,25	-	(335)
Swap towarowy	Gasoil .1 Cargoes CIF NWE / Basis ARA	XII '2012	VI - XI '2013	(3.000)	915,00	45	(2)
					Razem	**45**	**(337)**

Wymienione wyżej transakcje swap w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam oraz Gasoil .1 Cargoes CIF NWE / Basis ARA były również związane z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Znaczenie zarządzania ryzykiem cenowym i obszar działań tradingowych w Grupie stale wzrasta. W związku z potrzebą zarządzania nowymi procesami i usprawnienia bieżącego działania w tym obszarze oraz dla podniesienia bezpieczeństwa operacyjnego Grupa wdraża system informatyczny klasy ETRM (z ang. Energy Trading and Risk Management).

32.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych

Analiza wrażliwości na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku transakcji finansowych narażonych na ryzyko zmiany cen surowców i produktów naftowych przy założeniu zmiany cen o +/- 10% przedstawiała się następująco:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013			31 grudnia 2012		
	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
		10%	-10%		10%	-10%
Aktywa finansowe [(1)]	736	3.695	(3.695)	45	(778)	778
Zobowiązania finansowe [(1)]	-	-	-	(337)	2.481	(2.481)
Razem	**736**	**3.695**	**(3.695)**	**(292)**	**1.703**	**(1.703)**

[(1)] Swapy towarowe.

Powyższe odchylenia cen indeksów bazowych skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany ceny o +/- 10%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku. Zbadano wpływ zmian cen indeksów bazowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

32.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2)

Zarządzanie ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w Jednostce Dominującej odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Strategii zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2) w Grupie LOTOS S.A."

Grupa określa tzw. pozycję bazową, która stanowi różnicę pomiędzy ilością uprawnień (posiadanych oraz estymowanych) a emisją dwutlenku węgla (zrealizowaną oraz estymowaną) w ramach poszczególnych okresów rozliczeniowych (tzw. faz), dla których przyznawane są uprawnienia do emisji.

Wyznaczany w ramach realizacji procedur zarządzania ryzykiem limit ilościowy na pozycję całkowitą w uprawnieniach (pozycja bazowa skorygowana o pozycję transakcyjną tj. zawarte przez Grupę transakcje kupna/sprzedaży praw do emisji) definiowany jest w oparciu o ilość przyznanych uprawnień dla danej fazy. Monitorowana przez Grupę pozycja łączna dla fazy stanowi sumę pozycji całkowitych w poszczególnych latach fazy.

W zależności od sytuacji rynkowej i w ramach ustalonych limitów, Grupa utrzymuje odpowiednią pozycję całkowitą w uprawnieniach za pomocą bieżąco zawieranych transakcji finansowych. Limit określający ryzyko straty w odniesieniu do zawieranych transakcji (limit na maksymalną stratę) jest definiowany przez Grupę w oparciu o jej kapitał własny.

Poniżej zaprezentowano informacje na temat pozycji bazowej, transakcyjnej i całkowitej na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku.

Pozycja bazowa (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła:

Okres	EUA*	CER*	ERU*	SUMA
III faza (2013-2020)	(1.238.485)	383	29.000	(1.209.102)

*Zgodnie z systemem handlu emisjami EU ETS (z ang. European Union Emissions Trading System/Scheme):
1 EUA (z ang. Emission Unit Allowance) oznacza uprawnienie do emisji jednej tony CO_2.
1 CER (z ang. Certified Emission Reduction Unit) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO_2 (tCO_2e). Certyfikat redukcji emisji uzyskiwany jest w związku z realizacją inwestycji w krajach rozwijających się, gdzie nie określono limitów emisji CO_2.
1 ERU (z ang. Emission Reduction Unit) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO_2 (tCO_2e). Jest to poświadczona jednostka emisji uzyskiwana w związku z realizacją inwestycji w krajach o niższych kosztach redukcji CO_2.

Określona powyżej pozycja bazowa wynikała z założeń co do ilości uprawnień oraz emisji dwutlenku węgla oraz posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku uprawnień na koncie w wysokości 993 tys. EUA, 383 CER oraz 29 tys. ERU:

III faza (2013-2020) w tonach	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU (1)	1.521.342	1.492.657	1.462.140	1.428.944	1.396.948	1.366.559	1.335.827	10.004.417
Emisja dwutlenku węgla (CO_2) (2)	(1.676.529)	(1.779.653)	(1.779.653)	(1.779.653)	(1.661.606)	(1.779.653)	(1.779.653)	(12.236.400)
Nadwyżka/niedobór	(155.187)	(286.996)	(317.513)	(350.709)	(264.658)	(413.094)	(443.826)	(2.231.983)

(1) Prognozowana ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO_2 dla Grupy LOTOS na lata 2013 – 2019 według Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień do Emisji („KPRU").
(2) Prognozowana emisja CO_2 wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami, będąca podstawą dla określenia pozycji bazowej na dzień 31 grudnia 2013 roku.

W 2013 roku, ze względu na brak płynności rynku terminowego oraz niestabilność pozycji bazowej w horyzoncie do 2020 roku (ostatni rok III fazy) okres zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla został ograniczony do końca 2019 roku, jednakże wraz z upływem czasu rok 2020 zostanie prawdopodobnie włączony do zarządzania tym ryzykiem.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa nie otrzymała jeszcze bezpłatnych uprawnień do emisji CO_2 na rok 2013, które powinny były wpłynąć do końca lutego 2013 roku. Grupa zakłada jednak nikłe ryzyko ich nie otrzymania przed datą koniecznego umorzenia, czyli 30 kwietnia 2014 roku w związku z tym, że przed dniem publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, tj. 26 lutego 2014 roku, Komisja Europejska poinformowała o zatwierdzeniu limitów uprawnień planowanych dla ostatniej grupy krajów członkowskich, w tym Polski. Dodatkowo Zarząd zwraca uwagę, iż Grupa posiada ok. 60% potrzebnych do umorzenia uprawnień na koncie, a zakup pozostałej części mógłby zostać sfinansowany bez istotnego wpływu na płynność Spółki aż do czasu ich ostatecznego otrzymania.

Pozycja bazowa (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła:

Okres	EUA	CER	SUMA
II faza (2008-2012)	(520.169)	-	(520.169)
III faza (2013-2020)	(363.376)	-	(363.376)

W 2012 roku oprócz zarządzania kończącą się fazą II rozpoczęto zarządzanie fazą III przypadającą na lata 2013-2020, jednak ze względu na ograniczoną płynność rynku zarządzano tylko latami 2013 i 2014. II faza obejmowała okres do końca roku 2012, a jej rozliczenie nastąpiło w kwietniu 2013 roku, w związku z tym w tabelach zawierających informacje na temat pozycji bazowej jak i instrumentów finansowych pozostawiono podział na dwie fazy.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku pozycja bazowa wynikała z następujących założeń co do ilości uprawnień oraz emisji dwutlenku węgla przypadającej na II i III fazę:

II faza (2008-2012) w tonach	2012	Razem
Uprawnienia na koncie	1.458.144	1.458.144
Emisja dwutlenku węgla (CO_2) [(1)]	(1.978.313)	(1.978.313)
Nadwyżka/niedobór	(520.169)	(520.169)

[(1)] Prognozowana emisja CO_2 wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami.

III faza (2013-2020) w tonach	2013	2014	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU [(1)]	1.610.712	1.607.843	3.218.555
Emisja dwutlenku węgla (CO_2) [(2)]	(1.737.054)	(1.844.877)	(3.581.931)
Nadwyżka/niedobór	(126.342)	(237.034)	(363.376)

[(1)] Prognozowana ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO_2 dla Spółki na lata 2013 – 2014.
[(2)] Prognozowana emisja CO_2 wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru nieodpłatnych uprawnień przyznawanych w ramach KPRU.

W razie konieczności Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na zakup uprawnień do emisji CO_2 poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji CO_2. Wycena transakcji planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa monitoruje i przeprowadza wycenę takich transakcji pozabilansowo w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO_2.

Otwarte na dzień 31 grudnia 2013 roku transakcje futures EUA, jak również otwarte na dzień 31 grudnia 2012 roku transakcje futures CER, które Grupa uznała za prawdopodobne do rozliczenia poprzez ich fizyczną dostawę na potrzeby własne nie zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień kończący okres sprawozdawczy, a ich wartość godziwą ujęto wyłącznie pozabilansowo.

Ponadto w 2012 roku Grupa dokonywała transakcji zamiany pomiędzy jednostkami EUA i CER, co było uzasadnione poziomem spreadu między tymi uprawnieniami.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Cena średnioważona (EUR/t)	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)*	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	VIII '2012 - XII '2013	XII '2014 - XII '2017	1.696.000	5,58	III faza	1.182	(5.230)
					Razem	**1.182**	**(5.230)**

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Cena średnioważona (EUR/t)	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)*	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures CER	XII '2012	III '2013	620.000	0,42	II faza	-	(641)
					Razem	**-**	**(641)**

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Cena Średnioważona (EUR/t)	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)**	
						Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	VIII - XI '2012	XII '2013 - XII '2014	523.000	8,53	III faza	-	(3.787)
					Razem	**-**	**(3.787)**

** Wycena bilansowa

Biorąc pod uwagę pozycję bazową opisaną powyżej oraz wykonane transakcje, pozycja całkowita (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

	Pozycja EUA			Pozycja CER			Pozycja ERU		
Okres	**Bazowa**	**Transakcyjna**	**Całkowita**	**Bazowa**	**Transakcyjna**	**Całkowita**	**Bazowa**	**Transakcyjna**	**Całkowita**
III faza (2013-2020)	(1.238.485)	1.696.000	457.515	383	-	383	29.000	-	29.000

Biorąc pod uwagę pozycję bazową opisaną powyżej oraz wykonane transakcje, pozycja całkowita (w tonach) w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

	Pozycja EUA			Pozycja CER		
Okres	**Bazowa**	**Transakcyjna**	**Całkowita**	**Bazowa**	**Transakcyjna**	**Całkowita**
II faza (2008-2012)	(520.169)	-	(520.169)	-	620.000	620.000
III faza (2013-2020)	(363.376)	523.000	159.624	-	-	-

Informacje na temat uprawnień do emisji CO_2 zaprezentowano w nocie 34.

32.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO_2)

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa posiadała kontrakty futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla.

Analizę wrażliwości na ryzyko zmiany cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla przy założeniu zmiany cen uprawnień do emisji CO_2 o +/- 10% dla oszacowanej wartości godziwej ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodnych instrumentów przedstawiono w tabeli poniżej:

	31 grudnia 2013			31 grudnia 2012		
	Wartość	Zmiana procentowa		Wartość	Zmiana procentowa	
w tysiącach złotych	bilansowa	10%	-10%	bilansowa	10%	-10%
Zobowiązania finansowe [(1)]	-	-	-	(3.787)	1.446	(1.446)
Razem	**-**	**-**	**-**	**(3.787)**	**1.446**	**(1.446)**

[(1)] Futures EUA.

Powyższe odchylenia cen uprawnień do emisji CO_2 skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany ceny o +/- 10%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2012 roku. Zbadano wpływ zmian cen uprawnień do emisji CO_2 na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

Grupa nie przeprowadza analizy wrażliwości dla wartości godziwej kontraktów futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, które posiada na dzień kończący okres sprawozdawczy, jeśli zamierza dokonać rozliczenia tych transakcji poprzez fizyczną dostawę na potrzeby własne pokrycia niedoborów w ramach systemu ograniczania emisji. W związku z tym powyższa tabela nie prezentuje analizy wrażliwości instrumentów futures EUA posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz instrumentów futures CER posiadanych na dzień 31 grudnia 2012 roku, które zamierzała rozliczyć drogą fizycznej dostawy na pokrycie niedoboru uprawnień do rozliczenia emisji dwutlenku węgla za dany okres.

32.3 Ryzyko walutowe

Zarządzanie ryzykiem walutowym w Grupie odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Strategii zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS S.A.". Horyzont zarządzania ekspozycją jest związany z okresem, na jaki sporządzany jest budżet Grupy, który w zależności od momentu w roku obejmuje od 3 do 5 kolejnych kwartałów. Okres ten przyjmuje się jako podstawę do określenia horyzontu zarządzania ekspozycją. Mapa bazowa pozycji walutowych uwzględnia przede wszystkim wolumeny i formuły cenowe na zakup surowców i sprzedaż produktów, inwestycje, lokaty i kredyty dewizowe oraz wycenę instrumentów pochodnych, i może być korygowana o współczynnik, który odzwierciedla zmienność cen surowców i produktów naftowych. Strategia zakłada kalkulację następujących limitów:

- limit na pozycję transakcyjną (otwarte transakcje walutowe nie mogą zwiększać pozycji bazowej Spółki i nie mogą przekraczać wolumenu pozycji bazowej),
- limit maksymalnej straty oraz płynnościowy wyrażone są jako procent kapitałów własnych Spółki (limit płynnościowy jest kalkulowany w celu ograniczenia ryzyka związanego z nadmierną kumulacją transakcji finansowych w krótkim okresie, które rozliczając się mogą powodować problemy płynnościowe i operacyjne),
- limity na pozycję walutową całkowitą i globalną brutto dla całego okresu zarządzania, jak również dla podokresów.

Co kwartał, na potrzeby kalkulacji limitów, uwzględniana jest aktualizacja wartości kapitału własnego. Dodatkowo w sytuacji, gdy strata na zarządzaniu ryzykiem przekroczy ustalone progi w celu niedopuszczenia do istotnego przekroczenia limitu maksymalnej straty ustalonej przez Zarząd Jednostki Dominującej następuje natychmiastowa aktualizacja limitów.

W celu optymalizacji wykonywania transakcji walutowych w Grupie Kapitałowej, Jednostka Dominująca oferuje podmiotom zależnym bezpośrednie kwotowanie transakcji walutowych na bazie umów ramowych i w oparciu o obowiązujące procedury operacyjne.

Waluta USD jest używana w kwotowaniach cen rynkowych ropy i produktów naftowych. Z tego też względu uznano, że najwłaściwszą walutą do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów na finansowanie Programu 10+ jest USD, ponieważ efektem takiego działania będzie zmniejszenie strukturalnie długiej pozycji i w konsekwencji strategicznego ryzyka walutowego.

Pozycja bazowa w walutach to wyodrębnione w procesie identyfikacji ryzyka walutowego wszystkie istotne przepływy pieniężne, których wartość wyrażona w walucie funkcjonalnej Grupy w horyzoncie zarządzania ryzykiem zależy od poziomu kursów walutowych, skorygowane o współczynnik odzwierciedlający malejące z czasem prawdopodobieństwo ich realizacji.

Strukturalnie Grupa posiada długą ekspozycję w USD (zyskuje w przypadku wzrostu kursu USD/PLN) ze względu na to, iż wpływy zależne od kursu USD (głownie z tytułu sprzedaży produktów naftowych) przewyższają odpowiednie wypływy (np. z tytułu zakupu ropy, spłaty kredytu).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa prognozuje również długą ekspozycję w EUR w 2014 roku ze względu na zmianę formuł cenowych zakupu biokomponentów, które w poprzednim okresie sprawozdawczym były oparte o EUR, a obecnie są głównie oparte o USD i przepływy z tego tytułu są uwzględniane w pozycji USD.

Pozycja bazowa w walutach na dzień 31 grudnia 2013 roku dla Jednostki Dominującej przedstawiała się następująco:

Okres	tys. USD	tys. EUR
2014	445.543	2.008

Pozycja bazowa w walutach na dzień 31 grudnia 2012 roku dla Jednostki Dominującej przedstawiała się następująco:

Okres	tys. USD	tys. EUR
2013	654.698	(173.187)

Jednostka Dominująca aktywnie zarządza swoją pozycją walutową, kształtując ją w ramach uzgodnionych limitów i w zależności od przewidywanego rozwoju sytuacji rynkowej.

Spółki Grupy Kapitałowej dokonują transakcji zabezpieczających przed ryzykiem związanym ze zmianą kursów wymiany walut.

W skład transakcji wymiany walutowej wchodzi każdorazowo para transakcji, które w poniższych zestawieniach zostały odpowiednio przypisane do kupna lub sprzedaży w ramach typu transakcji *Swap walutowy*.

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w tys.)	Kurs średnioważony	Kwota w walucie zmiennej (w tys.)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
								Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	USD/PLN	21.000	3,0178	(63.374)	-	(125)
Spot walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	EUR/PLN	1.500	4,1500	(6.225)	-	(4)
Forward walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	USD/PLN	20.000	3,0551	(61.102)	-	(783)
Forward walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	EUR/PLN	4.700	4,1720	(19.608)	-	(105)
Forward walutowy	Sprzedaż	VIII - XI '2013	III - X '2014	USD/PLN	(169.000)	3,2487	549.030	34.924	-
Swap walutowy	Kupno	XII '2013	IX '2014	USD/PLN	25.000	3,0932	(77.330)	-	(845)
Swap walutowy	Kupno	XII '2013	I ' 2014	EUR/USD	1.850	1,3800	(2.553)	-	(18)
Swap walutowy	Sprzedaż	IX - XII '2013	I - XII '2014	USD/PLN	(393.450)	3,1371	1.234.292	38.275	-
Swap walutowy	Sprzedaż	XII '2013	I ' 2014	EUR/USD	(7.500)	1,3764	10.323	-	(10)
							Razem	**73.199**	**(1.890)**

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres zawarcia transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w tys.)	Kurs średnioważony	Kwota w walucie zmiennej (w tys.)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
								Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	XII '2012	I '2013	USD/PLN	54.000	3,0951	(167.135)	234	-
Spot walutowy	Kupno	XII '2012	I '2013	EUR/PLN	1.891	4,0925	(7.739)	-	(9)
Forward walutowy	Kupno	IX - XII '2012	I - IV '2013	USD/PLN	110.500	3,1760	(350.948)	57	(7.436)
Forward walutowy	Kupno	VIII - XII '2012	I - VII '2013	EUR/USD	146.000	1,2828	(187.289)	17.029	-
Forward walutowy	Sprzedaż	VIII - XII '2012	I - XI '2013	USD/PLN	(324.000)	3,3091	1.072.148	56.132	(1.381)
Forward walutowy	Sprzedaż	XII '2012	I '2013	EUR/PLN	(15.000)	4,0717	61.076	-	(335)
Swap walutowy	Kupno	VIII - XII '2012	I - VII '2013	USD/PLN	74.000	3,2998	(244.185)	-	(12.672)
Swap walutowy	Kupno	XII '2012	I '2013	EUR/PLN	15.500	4,1474	(64.285)	-	(832)
Swap walutowy	Kupno	X - XII '2012	I - VII '2013	EUR/USD	31.610	1,2948	(40.929)	2.478	-
Swap walutowy	Sprzedaż	VIII - XII '2012	I - VII '2013	USD/PLN	(399.500)	3,1968	1.277.122	34.041	(4.529)
							Razem	**109.971**	**(27.194)**

Pozycja całkowita Grupy w poszczególnych walutach na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja USD/PLN			Pozycja EUR/PLN		
	Bazowa (w tys. USD)	Transakcyjna (w tys. USD)	Całkowita (w tys. USD)	Bazowa (w tys. EUR)	Transakcyjna (w tys. EUR)	Całkowita (w tys. EUR)
2014	445.543	(422.907)	22.636	2.008	300	2.308

Pozycja całkowita Grupy w poszczególnych walutach na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja USD/PLN			Pozycja EUR/PLN		
	Bazowa (w tys. USD)	Transakcyjna (w tys. USD)	Całkowita (w tys. USD)	Bazowa (w tys. EUR)	Transakcyjna (w tys. EUR)	Całkowita (w tys. EUR)
2013	654.698	(654.766)	(68)	(173.187)	180.001	6.814

32.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2013 w tysiącach	Nota	USD	USD przeliczone na PLN	EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Należności z tytułu dostaw i usług		121.143	364.884	10.922	45.112	409.996
Pozostałe należności		-	-	15	63	63
Obligacje		59.268	178.516	-	-	178.516
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		23.339	70.280	8.492	28.635	98.915
Pozostałe aktywa finansowe:		436.078	1.313.611	9.961	41.313	1.354.924
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym		*361.974*	*1.090.321*	*7.208*	*29.895*	*1.120.216*
Lokaty		*3.105*	*9.352*	*603*	*2.501*	*11.853*
Depozyt zabezpieczający		-	-	*2.150*	*8.917*	*8.917*
Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych	*18*	*70.999*	*213.938*	-	-	*213.938*
Razem		**639.828**	**1.927.291**	**29.390**	**115.123**	**2.042.414**
Zobowiązania finansowe						
Kredyty i pożyczki		2.096.295	6.320.969	1.180	4.892	6.325.861
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		622.316	1.931.556	11.589	50.877	1.982.433
Pozostałe zobowiązania		9.084	27.829	3.909	16.211	44.040
Obligacje		6.674	377.210	-	-	377.210
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego		-	-	21.259	88.164	88.164
Razem		**2.734.369**	**8.657.564**	**37.937**	**160.144**	**8.817.708**

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2012 w tysiącach	USD	USD przeliczone na PLN	EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
Klasy instrumentów finansowych					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	87.225	270.367	12.697	51.922	322.289
Pozostałe należności	13	41	154	630	671
Obligacje	53.119	164.647	-	-	164.647
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	5.321	16.416	2.205	8.992	25.408
Pozostałe aktywa finansowe:	371.510	1.151.237	12.313	50.338	1.201.575
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	*359.032*	*1.112.561*	*10.099*	*41.287*	*1.153.848*
Lokaty	*12.478*	*38.676*	-	-	*38.676*
Depozyt zabezpieczający	-	-	*2.214*	*9.051*	*9.051*
Razem	**517.188**	**1.602.708**	**27.369**	**111.882**	**1.714.590**
Zobowiązania finansowe					
Kredyty i pożyczki	2.291.949	7.108.363	5.307	21.672	7.130.035
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	573.352	1.777.160	8.456	31.319	1.808.479
Pozostałe zobowiązania	10.070	31.200	10.085	41.172	72.372
Obligacje	53.119	164.162	-	-	164.162
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	-	39.885	163.058	163.058
Razem	**2.928.490**	**9.080.885**	**63.733**	**257.221**	**9.338.106**

Na potrzeby analizy wrażliwości w zaprezentowanej wyżej strukturze walutowej uwzględniono także wrażliwe na zmiany kursów walut wewnątrzgrupowe transakcje walutowe, które mają wpływ na ryzyko walutowe Grupy w związku z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych" w zakresie ujmowania różnic kursowych z tego tytułu w wyniku netto Grupy.

Poza wymienionymi wyżej instrumentami finansowymi Grupa posiadała także wyrażone w walutach obcych pochodne instrumenty finansowe takie jak: swapy towarowe, swapy procentowe, kontrakty futures, a także spoty, forwardy i swapy walutowe. Grupa stosuje odpowiednie metody ustalania wartości godziwej dla poszczególnych rodzajów instrumentów pochodnych, które jednocześnie determinują technikę ustalenia wpływu zmiany kursów walut na wartość tych instrumentów (metody wyceny pochodnych instrumentów finansowych szerzej opisano w nocie 7.21). Zamieszczone poniżej tabele z analizą wrażliwości instrumentów finansowych na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku prezentują także wpływ zmiany kursów walut na wartość bilansową instrumentów pochodnych.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2013 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN i EUR/PLN o +/- 4% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2013	Zmiana kursu o +4% wpływ na wynik roku		Zmiana kursu o -4% wpływ na wynik roku	
w tysiącach złotych	USD	EUR	USD	EUR
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	14.595	1.804	(14.595)	(1.804)
Pozostałe należności	-	3	-	(3)
Pochodne instrumenty finansowe	(75.226)	(41)	75.226	41
Obligacje	7.141	-	(7.141)	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2.812	1.145	(2.812)	(1.145)
Pozostałe aktywa finansowe:	52.544	1.653	(52.544)	(1.653)
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	*43.613*	*1.196*	*(43.613)*	*(1.196)*
Lokaty	*374*	*100*	*(374)*	*(100)*
Depozyty zabezpieczające	*-*	*357*	*-*	*(357)*
Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych	*8.557*	*-*	*(8.557)*	*-*
Razem aktywa finansowe	**1.866**	**4.564**	**(1.866)**	**(4.564)**
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	96.997 (1)	196	(96.997) (1)	(196)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	77.262	2.035	(77.262)	(2.035)
Pochodne instrumenty finansowe	(13.591)	(132)	13.591	132
Pozostałe zobowiązania	1.113	648	(1.113)	(648)
Obligacje	15.088	-	(15.088)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	3.527	-	(3.527)
Razem zobowiązania finansowe	**176.869**	**6.274**	**(176.869)**	**(6.274)**
Razem	**(175.003)**	**(1.710)**	**175.003**	**1.710**

(1) W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (158.436) 158.436 tys. zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% wynosiłby 2.593 (2.593) tys. zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany kursów o +/- 4%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2012 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN i EUR/PLN o +/- 4% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2012	Zmiana kursu o +4% wpływ na wynik roku		Zmiana kursu o -4% wpływ na wynik roku	
w tysiącach złotych	USD	EUR	USD	EUR
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	10.815	2.077	(10.815)	(2.077)
Pozostałe należności	2	25	(2)	(25)
Pochodne instrumenty finansowe	(85.181)	29.022	85.181	(29.022)
Obligacje	6.586	-	(6.586)	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	657	360	(657)	(360)
Pozostałe aktywa finansowe:	46.049	2.013	(46.049)	(2.013)
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	*44.502*	*1.651*	*(44.502)*	*(1.651)*
Lokaty	*1.547*	*-*	*(1.547)*	*-*
Depozyty zabezpieczające	*-*	*362*	*-*	*(362)*
Razem aktywa finansowe	**(21.072)**	**33.497**	**21.072**	**(33.497)**
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	110.782 [(1)]	867	(110.782) [(1)]	(867)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	71.086	1.253	(71.086)	(1.253)
Pochodne instrumenty finansowe	1.816	(240)	(1.816)	240
Pozostałe zobowiązania	1.248	1.647	(1.248)	(1.647)
Obligacje	6.566	-	(6.566)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	6.522	-	(6.522)
Razem zobowiązania finansowe	**191.498**	**10.049**	**(191.498)**	**(10.049)**
Razem	**(212.570)**	**23.448**	**212.570**	**(23.448)**

[(1)] W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (176.513) 176.513 tys. zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 4% wynosiłby 2.960 (2.960) tys. zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie hipotetycznej zmiany kursów o +/- 4%. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2012 roku.

32.4 Ryzyko stopy procentowej

Pozycja bazowa w stopie procentowej związana jest z przepływami pieniężnymi, których wysokość zależy od poziomu stóp procentowych w przyszłości. W szczególności pozycja ta wynika z przewidywanego harmonogramu spłat kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów oraz na finansowanie inwestycji w ramach Programu 10+ oraz wysokości odsetek ustalanych na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD. Struktura limitów bazuje na współczynniku zabezpieczenia wartości nominalnej pozycji bazowej. W długim horyzoncie efekt częściowego zabezpieczenia został osiągnięty poprzez wybór stałej stopy dla transzy kredytu inwestycyjnego na finansowanie Programu 10+ (jest to kredyt oznaczony jako Konsorcjum banków (3), patrz nota 27.1).

Pozycja bazowa w stopie procentowej na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja bazowa w tys. USD	
	2013	2012
2013	-	(1.757.021)
2014	(1.497.343)	(1.267.629)
2015	(1.123.111)	(1.143.396)
2016	(991.787)	(1.012.073)
2017	(856.356)	(876.641)
2018	(708.447)	(728.733)
2019	(542.210)	(562.495)
2020	(374.926)	(395.211)

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres	Kwota nominalna (w tys. USD)	Spółka płaci	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe (w tys. zł)	Zobowiązania finansowe (w tys. zł)
Swap procentowy (IRS)	III '2009 - V '2009	VII '2011 - I '2018	200.000	3,33% - 4,045%	LIBOR 6M	-	(70.543)
Swap procentowy (IRS)	III ' 2012	I ' 2015 - I '2019	50.000	2,476%	LIBOR 3M	-	(1.720)
					Razem	**-**	**(72.263)**

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres zawarcia transakcji	Okres	Kwota nominalna (w tys. USD)	Spółka płaci	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe (w tys. zł)	Zobowiązania finansowe (w tys. zł)
Swap procentowy (IRS)	IX '2008 - V '2009	X '2008 - I '2018	600.000	3,33% - 4,22%	LIBOR 6M	-	(141.756)
Swap procentowy (IRS)	III ' 2012	I ' 2015 - I '2019	50.000	2,476%	LIBOR 3M	-	(6.251)
Swap procentowy (IRS)	IX '2008	I ' 2009 - I '2013	(100.000)	LIBOR 6M	4,0%	11.318	-
					Razem	**11.318**	**(148.007)**

Pozycja całkowita w stopie procentowej na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja bazowa (tys. USD)	Kredyty o stałej stopie (tys. USD)	Pozycja transakcyjna (tys. USD)	Depozyty o zmiennej stopie (tys. USD)	Pozycja całkowita (tys. USD)	Współczynnik zabezpieczenia
2014	(1.497.343)	342.014	200.000	88.926	(866.403)	42%
2015	(1.123.111)	307.950	250.000	91.598	(473.563)	58%
2016	(991.787)	271.942	250.000	99.822	(370.023)	63%
2017	(856.356)	234.807	250.000	102.094	(269.455)	69%
2018	(708.447)	194.252	50.000	114.982	(349.213)	51%
2019	(542.210)	148.670	-	117.133	(276.407)	49%
2020	(374.926)	102.802	-	109.312	(162.812)	57%

Pozycja całkowita w stopie procentowej na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

Okres	Pozycja bazowa (tys. USD)	Kredyty o stałej stopie (tys. USD)	Pozycja transakcyjna (tys. USD)	Depozyty o zmiennej stopie (tys. USD)	Pozycja całkowita (tys. USD)	Współczynnik zabezpieczenia
2013	(1.757.021)	376.656	200.000	72.300	(1.108.065)	37%
2014	(1.267.629)	347.576	200.000	89.935	(630.118)	50%
2015	(1.143.396)	313.512	250.000	90.750	(489.134)	57%
2016	(1.012.073)	277.504	250.000	97.926	(386.643)	62%
2017	(876.641)	240.369	250.000	98.837	(287.435)	67%
2018	(728.733)	199.814	50.000	111.556	(367.363)	50%
2019	(562.495)	154.233	-	114.608	(293.654)	48%
2020	(395.211)	108.364	-	111.076	(175.771)	56%

32.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Grupy przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,2% na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2013 w tysiącach złotych	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,2%	-0,2%
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	503.686	1.007	(1.007)
Pozostałe aktywa finansowe:		284.486	569	(569)
Fundusz likwidacji zakładu górniczego	*18*	*29.866*	*60*	*(60)*
Lokaty	*18*	*29.653*	*59*	*(59)*
Depozyty zabezpieczające	*18*	*11.029*	*22*	*(22)*
Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych	*18*	*213.938*	*428*	*(428)*
Razem		**788.172**	**1.576**	**(1.576)**
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	27.1	5.862.115	9.663 (1)	(9.663) (1)
Obligacje	27	198.240	396	(396)
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	302	(302)
Pochodne instrumenty finansowe (2)	28	72.263	(6.017)	6.081
Razem		**6.283.649**	**4.344**	**(4.280)**

(1) Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

(2) Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwa się krzywą stóp procentowych o +/- 0,2% powstaje w momencie dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,2%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,2%).

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Spółki przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,2% na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2012 w tysiącach złotych	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,2%	-0,2%
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe [1]	28	11.318	(1)	1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	268.333	537	(537)
Pozostałe aktywa finansowe:		161.207	322	(322)
Fundusz likwidacji zakładu górniczego	*18*	*27.481*	*55*	*(55)*
Lokaty	*18*	*122.563*	*245*	*(245)*
Depozyty zabezpieczające	*18*	*11.163*	*22*	*(22)*
Razem		**440.858**	**858**	**(858)**
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	27.1	6.390.591	10.490 [2]	(10.490) [2]
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	166.109	332	(332)
Pochodne instrumenty finansowe [1]	28	148.007	(7.693)	7.792
Razem		**6.704.707**	**3.129**	**(3.030)**

[1] Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwa się krzywą stóp procentowych o +/- 0,2% powstaje w momencie dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,2%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,2%).

[2] Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

W przypadku instrumentów pochodnych w analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Jednostka Dominująca stosuje przesunięcie krzywej stóp procentowych o hipotetyczną zmianę referencyjnych stóp procentowych (LIBOR 3M, LIBOR 6M). Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku. Zbadano wpływ zmian stóp procentowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

32.5 Ryzyko płynności

Proces zarządzania ryzykiem płynności przez Grupę polega na monitorowaniu prognozowanych przepływów pieniężnych oraz portfela aktywów i zobowiązań finansowych, a następnie dopasowywaniu ich zapadalności, analizie kapitału obrotowego i optymalizacji przepływów w ramach Grupy Kapitałowej. Proces ten wymaga ścisłej współpracy z jednostkami funkcjonującymi w różnych obszarach biznesowych w celu bezpiecznej i efektywnej alokacji posiadanej płynności.

W 2012 roku Grupa wdrożyła cash-pooling rzeczywisty dla większości krajowych podmiotów zależnych. Struktura zawierająca podmioty objęte usługą cash-poolingu jest na bieżąco zarządzana przez Jednostkę Dominującą pod kątem optymalizacji płynności i salda odsetek.

Płynność w horyzoncie budżetowym monitorowana jest w przekroju Grupy na bieżąco w ramach zarządzania ryzykiem finansowym. Płynność w okresie średnio i długoterminowym monitorowana jest w ramach procesu planowania, który wspomaga tworzenie wieloletniej strategii finansowej.

W obszarze ryzyka finansowego obok aktywnego zarządzania ryzykiem rynkowym, Grupa stosuje następujące zasady w zakresie płynności:

- brak depozytów zabezpieczających w handlu instrumentami pochodnymi na rynku pozagiełdowym,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego rozwiązania transakcji finansowych,
- limity w zakresie mało płynnych kasowych instrumentów finansowych,
- limity kredytowe dla partnerów transakcji finansowych i handlowych,
- zapewnienie odpowiedniej jakości i zróżnicowania dostępnych źródeł finansowania,
- procesy kontroli wewnętrznej oraz efektywność organizacyjna zapewniająca szybkie działanie w warunkach awaryjnych.

Poniżej zaprezentowano informacje o kontraktowych terminach zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku.

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku:

31 grudnia 2013 w tysiącach złotych	Nota	Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
Kredyty bankowe i pożyczki (poza kredytami w rachunku bieżącym)	27.1	5.363.201	5.674.778	969.472	462.779	501.883	1.774.901	1.965.743
Kredyty w rachunku bieżącym	27.1	498.914	498.914	498.914	-	-	-	-
Obligacje	27	198.240	198.485	-	15.060	15.060	168.365	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	191.646	18.032	16.962	33.213	89.623	33.816
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	2.396.086	2.396.086	2.394.530	1.556	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	200.690	200.690	131.576	68.879	235	-	-
Razem		**8.808.162**	**9.160.599**	**4.012.524**	**565.236**	**550.391**	**2.032.889**	**1.999.559**

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku:

31 grudnia 2012 (dane przekształcone) w tysiącach złotych	Nota	Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
Kredyty bankowe i pożyczki (poza kredytami w rachunku bieżącym)	27.1	5.857.893	6.125.075	1.371.533	368.530	499.013	1.340.723	2.545.276
Kredyty w rachunku bieżącym	27.1	532.698	532.698	532.698	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	166.109	229.246	19.342	17.452	34.325	100.488	57.639
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30	2.174.451	2.174.451	2.173.656	795	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	30	254.436	254.436	239.569	13.663	509	695	-
Razem		**8.985.587**	**9.315.906**	**4.336.798**	**400.440**	**533.847**	**1.441.906**	**2.602.915**

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku przestawiała się następująco:

31 grudnia 2013 w tysiącach złotych	Nota	Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
Swap towarowy	28	736	736	409	327	-	-	-
Forwardy i spoty walutowe		33.907	41.180	24.229	16.951	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(72.263)	(73.301)	(20.446)	1.055	(17.772)	(33.866)	(2.272)
Swap walutowy		37.402	43.863	29.416	14.447	-	-	-
Razem		**(218)**	**12.478**	**33.608**	**32.780**	**(17.772)**	**(33.866)**	**(2.272)**

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku przestawiała się następująco:

31 grudnia 2012 w tysiącach złotych	Nota	Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
Swap towarowy	28	(292)	(291)	(24)	(267)	-	-	-
Futures (emisja CO_2)**		(3.787)	(3.787)	-	(2.494)	(1.293)	-	-
Forwardy i spoty walutowe		64.291	75.811	68.656	7.155	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(136.689)	(138.662)	(51.223)	1.543	(19.147)	(50.271)	(19.564)
Swap walutowy		18.486	25.463	23.790	1.673	-	-	-
Razem		**(57.991)**	**(41.466)**	**41.199**	**7.610**	**(20.440)**	**(50.271)**	**(19.564)**

*Wartość bilansowa (dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych minus ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych) prezentuje wartość godziwą pochodnych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2012 roku (z wyłączeniem futures CER zakupionych z zamiarem rozliczenia).
**Wartość bilansowa futures (emisja CO2) na dzień 31 grudnia 2012 roku nie obejmuje otwartych transakcji futures CER zakupionych z zamiarem ich rozliczenia poprzez fizyczną dostawę).

32.6 Ryzyko kredytowe

Zarządzanie ryzykiem kredytowym partnerów transakcji finansowych polega na kontroli wiarygodności finansowej obecnych i potencjalnych partnerów tych transakcji oraz na monitorowaniu ekspozycji kredytowej w stosunku do przyznanych limitów. Na ekspozycję kredytową składają się depozyty bankowe oraz wycena instrumentów pochodnych.

Partnerzy transakcji muszą posiadać odpowiedni rating przyznany przez wiodące agencje ratingowe, bądź posiadać gwarancje instytucji spełniających wymóg minimalnego ratingu. Grupa zawiera transakcje finansowe z renomowanymi firmami o dobrej zdolności kredytowej oraz stosuje dywersyfikację instytucji, z którymi współpracuje.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji finansowych Grupy nie przekraczała wartości 249.010 tys. zł (3,49 % kapitałów własnych Jednostki Dominującej), z kolei na dzień 31 grudnia 2012 roku była to kwota 153.189 tys. zł (2,17% kapitałów własnych Jednostki Dominującej). Grupa prezentuje podział kredytów według instytucji udzielających finansowania w nocie 27.1.

W zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów transakcji handlowych Grupa poddaje wszystkich klientów, którzy wnioskują o przyznanie limitów kredytowych procedurom weryfikacji ich wiarygodności finansowej i w zależności od jej oceny przyznawane są odpowiednie limity. Jednostka Dominująca określa wytyczne w zakresie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów handlowych w celu utrzymywania odpowiednich standardów w zakresie analizy kredytowej oraz bezpieczeństwa operacyjnego procesu w przekroju całej Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji handlowych Grupy nie przekraczała wartości 161.066 tys. zł (2,26% kapitałów własnych Jednostki Dominującej).

Miarą ryzyka kredytowego jest kwota maksymalnego narażenia na ryzyko dla poszczególnych klas aktywów finansowych. Wartości księgowe aktywów finansowych reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych na dzień kończący okres sprawozdawczy wynosiła:

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012 (dane przekształcone)
Pochodne instrumenty finansowe	28	73.935	121.334
Należności z tytułu dostaw i usług	18	1.594.746	1.632.837
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	503.686	268.333
Pozostałe aktywa finansowe	18	379.378	259.673
Razem		**2.551.745**	**2.282.177**

W ocenie Zarządu, ryzyko zagrożonych aktywów finansowych jest odzwierciedlone poprzez dokonanie odpisów aktualizujących ich wartość. Informacje na temat wartości odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w notach 9.4 i 18.1.

Analiza pod kątem koncentracji ryzyka kredytowego w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług została przedstawiona w nocie 18.1.

Analiza wiekowania należności przeterminowanych, w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, została przedstawiona w nocie 18.1.

33. Zarządzanie kapitałem

Celem polityki finansowej Grupy Kapitałowej LOTOS jest zapewnienie długoterminowej płynności przy jednoczesnym stosowaniu odpowiedniej dźwigni finansowej, wspomagającej realizację celu nadrzędnego, jakim jest maksymalizacja stopy zwrotu na kapitale przynależnym akcjonariuszom.

Realizacja powyższego celu dokonuje się poprzez dążenie do osiągnięcia pożądanej struktury finansowania na poziomie Grupy Kapitałowej LOTOS.

Grupa Kapitałowa LOTOS monitoruje strukturę finansowania stosując wskaźnik relacji długu do kapitału własnego, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego.

Do zadłużenia netto Grupa wlicza kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego pomniejszone o środki pieniężne i ich ekwiwalenty. Kapitał własny obejmuje kapitał własny należny akcjonariuszom Jednostki Dominującej powiększony o udziały niekontrolujące.

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Kredyty i pożyczki długoterminowe	27.1	4.183.624	4.315.599
Kredyty i pożyczki krótkoterminowe	27.1	1.678.491	2.074.992
Obligacje	27	198.240	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	27.3	151.031	166.109
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	(503.686)	(268.333)
Zadłużenie netto		**5.707.700**	**6.288.367**
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		9.189.307	9.065.725
Udziały niekontrolujące		289	699
Kapitał własny razem		**9.189.596**	**9.066.424**
Stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego		**0,62**	**0,69**

Dane za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku zmieniły się w porównaniu do sprawozdania finansowego za poprzedni okres w wyniku objęcia wyliczeniem zadłużenia netto również zobowiązań z tytułu leasingu.

Monitoring struktury finansowania dokonywany jest w celu zapewnienia realizacji celu ujętego w Strategii Grupy Kapitałowej LOTOS na lata 2011-2015, która zakłada zmniejszenie wielkości zadłużenia i osiągnięcie wskaźnika relacji długu do kapitału własnego na poziomie nieprzekraczającym 0,4 na koniec okresu objętego Strategią.

34. Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO_2)

Zaprezentowane poniżej wielkości uprawnień do emisji CO_2 na lata 2013 - 2020 wynikają z projektów rozporządzeń przygotowanych przez Ministerstwo Ochrony Środowiska. W dniu 26 lutego 2014 roku Komisja Europejska zatwierdziła limity darmowych uprawnień do emisji dwutlenku węgla na lata 2013-2020.

Liczba nieodpłatnych uprawnień do emisji CO_2 na lata 2013 - 2020 oraz rzeczywista emisja CO_2:

w tysiącach ton	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU [1]	1.567	1.543	1.509	1.471	1.436	1.403	1.369	1.328	11.626
Rzeczywista emisja CO_2 [2]	1.745	-	-	-	-	-	-	-	1.745

[1] Prognozowana ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO_2 dla Grupy na lata 2013 – 2020, wg projektu Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU") opracowanego przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, uwzględniająca międzysektorowy współczynnik korygujący opublikowany w Decyzji Komisji 2013/448/UE. Projekty opracowanych przez Polskę wykazów instalacji wraz ze wstępnymi wielkościami przydziałów bezpłatnych uprawnień do emisji CO_2 zostały zatwierdzone przez Komisję Europejską, co pozwoli na kontynuowanie uruchomionych wcześniej prac legislacyjnych na szczeblu krajowym zmierzających do sprawnego przekazania uprawnień polskim przedsiębiorcom.

[2] Emisja CO_2 wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami. Dane będą podlegać weryfikacji zgodnie z art. 59 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Dodatkowo spółki z Grupy posiadają niewykorzystane uprawnienia do emisji CO_2 przyznane bezpłatnie w ramach KPRU na lata 2008-2012 w ilości 143 tys. ton, które mogą być wykorzystane do rozliczenia emisji w latach 2013 – 2020.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku, biorąc pod uwagę limit uprawnień na rok 2013 do przyznania w ramach systemu EU ETS (z ang. European Union Emissions Trading System/Scheme) oraz wielkość emisji dwutlenku węgla w Grupie występował niedobór przyznanych uprawnień do emisji CO_2. W związku z tym w 2013 roku Grupa ujęła kwotę 1.527 tys. zł zobowiązań z tego tytułu. Ponadto, w celu zabezpieczenia pokrycia niedoboru za rok 2013, Grupa nabyła uprawnienia do emisji CO_2 w kwocie 23.430 tys. zł, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wykazano w pozycji *Pozostałe aktywa niematerialne* (patrz nota 15).

Na dzień 31 grudnia 2012 roku rozpoznana przez Grupę kwota zobowiązania z tego tytułu wynosiła 954 tys. zł. Limity emisji w 2012 roku ustalone były na poziomie 1.989 tys. ton (1.228 tys. ton z KPRU, 761 tys. ton dodatkowych uprawnień przyznanych decyzją Marszałka Województwa Pomorskiego), natomiast emisja CO_2 wyniosła 2.033 tys. ton.

Łącznie uprawnienia do emisji CO_2 przyznane Grupie na lata 2008 – 2012 wyniosły 7.781 tys. ton (6.126 tys. ton z KPRU oraz 1.655 tys. ton dodatkowych uprawnień zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Pomorskiego), a rzeczywista emisja CO_2 w Grupie za lata 2008 – 2012 osiągnęła poziom 7.551 tys. ton.

Informacje na temat ryzyka cen uprawnień do emisji CO_2 zaprezentowano w nocie 32.2.

35. Zobowiązania i aktywa warunkowe

35.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych

Istotne postępowania sądowe wszczęte przeciwko Grupie LOTOS S.A.

Postępowanie z powództwa PETROECCO JV Sp. z o.o. o odszkodowanie za szkodę doznaną na skutek stosowanych praktyk monopolistycznych

W dniu 22 lutego 2013 roku Sąd oddalił w całości powództwo PETROECCO JV Sp. z o.o. o zasądzenie od Spółki kwoty 6.975 tys. zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 maja 1999 roku tytułem odszkodowania za szkodę doznaną na skutek stosowanych przez Spółkę praktyk monopolistycznych polegających na sprzedaży olejów bazowych BS w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych odbiorców poprzez realizowanie ich zamówień w zakresie nieproporcjonalnie większym niż zamówień PETROECCO JV Sp. z o.o. W dniu 26 czerwca 2013 roku PETROECCO JV Sp. z o.o. złożyło apelację do wyroku. Na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego sprawa jest w toku.

Z uwagi na niewielkie ryzyko niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy Grupa LOTOS S.A. nie tworzyła rezerwy na potencjalne zobowiązania z tego tytułu. Sąd wyrokiem z dnia 22 lutego 2013 roku zasądził na rzecz Grupy LOTOS S.A. 57,6 tys. zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozliczenia podatkowe

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności podlegające regulacjom (na przykład sprawy celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów administracyjnych, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i sankcji. Brak odniesienia do utrwalonych regulacji prawnych w Polsce powoduje występowanie w obowiązujących przepisach niejasności i niespójności. Często występujące różnice w opiniach, co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno wewnątrz organów państwowych, jak i pomiędzy organami państwowymi i przedsiębiorstwami, powodują powstawanie obszarów niepewności i konfliktów. Rozliczenia podatkowe mogą być przedmiotem kontroli przez okres pięciu lat, począwszy od końca roku, w którym nastąpiła zapłata podatku. W wyniku przeprowadzanych kontroli dotychczasowe rozliczenia podatkowe Spółki mogą zostać powiększone o dodatkowe zobowiązania podatkowe.

Postępowania sądowe wszczęte przez oraz przeciwko jednostkom z Grupy Kapitałowej

Postępowanie sądowe z powództwa WANDEKO, którego stroną jest spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o.

Przeciwko spółce LOTOS Paliwa Sp. z o.o. toczy się postępowanie sądowe z powództwa pana Andrzeja Wójcika prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą WANDEKO. W dniu 28 października 2009 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku Wydział IX Gospodarczy wydał wyrok zaoczny i zasądził od spółki na rzecz powoda kwotę 1.921 tys. zł wraz z odsetkami umownymi. Spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. utworzyła w 2009 roku rezerwę na zasądzoną kwotę wraz z odsetkami w wysokości 15.318 tys. zł. Spółka zaskarżyła wyrok składając sprzeciw od wyroku zaocznego do Sądu Okręgowego w Gdańsku w dniu 10 listopada 2009 roku. Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2010 roku Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie pana Andrzeja Wójcika na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku o odmowie uchylenia postanowienia w przedmiocie uchylenia rygoru natychmiastowej wykonalności wyroku zaocznego i zasądził na rzecz spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. zwrot kosztów postępowania. W okresie sprawozdawczym zakończonym 31 grudnia 2013 roku, w ślad za wcześniejszymi postanowieniami Sądu Okręgowego w Gdańsku i Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, Komornik Sądowy wydał postanowienie o uchyleniu, ustanowionego tytułem zabezpieczenia roszczeń powoda w 2009 roku, zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. w kwocie 18.320 tys. zł, w związku z powyższym Grupa zaprzestała prezentacji powyższej kwoty w pozycji *Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych* w ramach *Krótkoterminowych aktywów finansowych*, co miało miejsce w sprawozdaniu finansowym za rok 2012, patrz nota 18.

Ostatnia rozprawa sądowa odbyła się w dniu 13 listopada 2013 roku. Sąd postanowił, że następna rozprawa odbędzie się po uzyskaniu opinii biegłego oceniającego jakość prac wykonanych przez WANDEKO na rzecz spółki LOTOS Paliwa Sp. z o. o. Na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego sprawa jest w toku. Na dzień 31 grudnia 2013 roku spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. wykazuje rezerwę (patrz nota 30.1) na zasądzoną kwotę wraz z odsetkami o której mowa powyżej.

Postępowania, których stroną jest spółka LOTOS Gaz S.A. w likwidacji

W dniu 23 lipca 2009 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie ogłosił upadłość likwidacyjną KRAK - GAZ Sp. z o.o. Majątkiem spółki zarządza syndyk masy upadłości. Spółka LOTOS Gaz S.A. w likwidacji w dniu 24 września 2009 roku dokonała zgłoszenia wierzytelności. W dniu 13 marca 2012 roku Sędzia komisarz postępowania upadłościowego spółki KRAK-GAZ Sp. z o.o. wydał postanowienie uwzględniające wierzytelności spółki LOTOS Gaz S.A. w likwidacji w łącznej kwocie 23.695 tys. zł, w tym kwotę należności głównej w wysokości 21.435 tys. zł oraz uznał, jako zabezpieczone hipotekami wierzytelności w wysokości 21.132 tys. zł, postanowienie jest prawomocne. Syndyk złożył odrębny plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości w związku z wnoszonymi przez strony postępowania zarzutami i sprzeciwami do tego planu, nie doszło nadal do jego zatwierdzenia przez Sędziego komisarza. Na dzień zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego postępowanie upadłościowe jest w toku i nie ma wpływu na bieżące skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Postępowania, którego stroną są spółki GK LOTOS Petrobaltic S.A.

Porozumienie, którego stroną jest spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS

Spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS") była stroną postępowań sądu arbitrażowego w Norwegii dotyczących roszczeń spółki Single Buoy Moorings Inc. („SBM") - dostawcy platformy MOPU (ang. Mobile Operating and Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złoża YME przeciwko spółce Talisman Energy Norge AS będącej operatorem złoża YME („Talisman", „Operator") oraz pozostałym udziałowcom projektu YME. Udział LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS") w kwocie roszczenia SBM wynosił 20%.

W dniu 12 marca 2013 roku operator złoża YME - spółka Talisman i właściciel platformy wydobywczej - spółka SBM ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych w związku z realizacją projektu YME umów i porozumień pomiędzy stronami oraz usunięcia platformy ze złoża YME. Zgodnie z zapisami porozumienia, SBM zapłacił członkom konsorcjum kwotę 470 mln USD. Talisman działając w imieniu udziałowców koncesji, zobowiązał się do wykonania niezbędnych prac przygotowawczych na platformie i usunięcia jej ze złoża do punktu przekazania. W zakresie spółki SBM będzie przetransportowanie platformy od punktu przekazania do portu oraz jej utylizacja. Po wykonaniu określonych prac udziałowcy konsorcjum przejmą prawo własności do elementów podwodnej infrastruktury na złożu YME, dostarczonej przez SBM wraz z jednoczesnym zobowiązaniem do wykonania prac rekultywacyjnych (w tym demontażu) związanych z podwodną infrastrukturą po zakończeniu okresu wydobycia. Każda ze stron poniesie koszty uzgodnionego porozumieniem zakresu realizowanych prac. Porozumienie zostało zawarte za zgodą wszystkich udziałowców koncesji YME, w tym LOTOS E&P Norge AS. Częścią porozumienia jest ustalenie dotyczące zakończenia wszystkich istniejących postępowań arbitrażowych (pomiędzy SBM i Talisman oraz pozostałymi udziałowcami projektu YME).

Zgodnie z zapisami porozumienia z SBM, do dnia 31 marca 2013 roku na rachunek LOTOS E&P Norge AS wpłynęła kwota 12,22 mln USD, stanowiąca część przysługującego jej 20% udziału w kwocie 470 mln USD przekazanej przez SBM na rzecz konsorcjantów. Pozostała część przysługującego Grupie udziału w kwocie porozumienia, tj. 81,78 mln USD została ulokowania na rachunku escrow projektu YME i będzie wykorzystywana sukcesywnie na prowadzenie prac związanych z usunięciem platformy i infrastruktury ze złoża, określonych w porozumieniu. Wyrażona w walucie prezentacji wartość ulokowanych na wyodrębnionym rachunku escrow środków pieniężnych została zaprezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2013 roku w pozycji *Środki pieniężne zablokowane na rachunkach bankowych długoterminowych/krótkoterminowych* odpowiednio w kwotach: 110.379 tys. zł / 103.559 tys. zł (patrz nota 18). Ponadto Grupa wykazała rezerwę na przyszłe koszty usunięcia platformy oraz demontażu aktywów trwałych w pozycji *Pozostałe zobowiązania i rezerwy* w części długoterminowej 53.136 tys. zł oraz w części krótkoterminowej 143.183 tys. zł (patrz nota 30.1, pozycja *Szacunek kosztów usunięcia platformy MOPU ze złoża YME*).

W dniu 4 grudnia 2013 roku Talisman podpisał umowę na usunięcie platformy MOPU ze spółką Excalibur Maritime Contractors („EMC"). W dniu 5 lutego 2014 roku LOTOS E&P Norge AS otrzymał od Talisman informację o podpisaniu umowy pomiędzy EMC a Single Buoy Moorings Inc. („SBM") na transport MOPU. Opisane powyżej rezerwy obejmują zobowiązania wynikające z podpisanej umowy na usunięcie platformy MOPU w udziale przynależnym LOTOS E&P Norge AS.

Postępowanie, którego stroną jest spółka LOTOS Petrobaltic S.A.

W dniu 11 marca 2013 roku wpłynęło do spółki LOTOS Petrobaltic S.A. od spółki AGR Subsea Ltd. („AGR") wezwanie do zapłaty na kwotę około 6,5 mln GBP tytułem wynagrodzenia AGR z tytułu realizacji umowy na odkopanie nóg platformy Baltic Beta. Spółka LOTOS Petrobaltic S.A. zakwestionowała wysokość wynagrodzenia żądanego przez AGR i zaproponowała ustalenie swojego zobowiązania wobec AGR w kwocie 16 mln zł (tj. 3,2 mln GBP według średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2012 roku). Grupa zaprezentowała powyższe zobowiązanie w sprawozdaniach z sytuacji finansowej na dzień 30 czerwca oraz 30 września 2013 roku. Przedmiotem sporu pomiędzy stronami jest charakter zawartej umowy, przyczyny jej wykonania po terminie i w niepełnym zakresie, jak również zasadność dokonanego przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. wypowiedzenia, a także żądania zwrotu kosztów poniesionych na wykonawcę zastępczego zaangażowanego przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. do ukończenia prac. Spółka AGR Subsea Ltd. nie przyjęła proponowanych przez LOTOS Petrobaltic S.A. warunków ugody i skierowała swoje roszczenie na drogę sądową. W dniu 4 listopada 2013 roku doręczono spółce LOTOS Petrobaltic S.A. pozew o zapłatę 6,5 mln GBP z powództwa AGR. Jednocześnie, w dniu 31 października 2013 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. złożyła do Sądu Okręgowego w Gdańsku pozew przeciwko AGR z powództwem o zapłatę 5,6 mln GBP tytułem wykonania zastępczego.

Mając na względzie skomplikowany charakter sporu trudno oszacować ryzyko związane z prowadzeniem postępowania sądowego, którego skutkiem w przypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia dla danej strony postępowania może być dodatkowo

konieczność poniesienia dodatkowych kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego i kosztów egzekucyjnych.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu nie wykazuje zobowiązania na rzecz AGR Subsea Ltd.

35.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe

- Na dzień 31 grudnia 2013 roku Jednostka Dominująca posiadała złożony do Urzędu Celnego w Gdańsku weksel własny in blanco w kwocie 240.000 tys. zł, jako zabezpieczenie akcyzowe ryczałtowe na kwotę 800.000 tys. zł. Zabezpieczenie jest ważne do dnia 19 sierpnia 2014 roku.

- Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku obowiązywała wystawiona w dniu 17 czerwca 2008 roku prze spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. bezwarunkowa i nieodwołalna gwarancja na rzecz rządu Norweskiego za działania LOTOS Exploration and Production Norge AS w zakresie poszukiwań i wydobycia na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. Spółka Petrobaltic S.A. w wystawionej gwarancji zobowiązuje się ponieść pełną odpowiedzialność finansową tytułem zabezpieczenia wszelkich zobowiązań mogących powstać w związku z działalnością spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS w ramach poszukiwań i wydobycia naturalnych złóż znajdujących się pod dnem morza, w tym składowania i transportu przy pomocy innych środków transportu niż statki na Norweskim Szelfie Kontynentalnym.

36. Informacje o podmiotach powiązanych

36.1 Informacje o transakcjach z jednostkami powiązanymi

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Jednostki współzależne		
Sprzedaż	19.983	6.831
Zakupy	516	35.702
Aport	51.700 (1)	-

(1) Spółka LOTOS Petrobaltic S.A., jako drugi komandytariusz spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k. podwyższyła swój wkład w ww. spółce pokrywając go między innymi aportem aktywów trwałych związanych ze złożami B - 4, B - 6, patrz nota 2.

W 2013 roku Grupa zawierała głównie transakcje sprzedaży ze spółką LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. (transakcje zawierane były po dniu utraty kontroli nad spółką, patrz nota 2). Transakcje dotyczyły sprzedaży paliwa lotniczego. Wartość transakcji wynosiła 19.533 tys. zł.

W roku 2012 Grupa zawierała głównie transakcje zakupu ropy naftowej od spółki UAB Manifoldas (transakcje zawierane były przed objęciem kontrolą tej spółki w dniu 28 listopada 2012 roku, o czym mowa w Nocie 2 Dodatkowych Informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2012). Wartość zakupu wynosiła 34.651 tys. zł.

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Jednostki współzależne			
Należności	18	16.657	2.507
Zobowiązania	30	207	138

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Grupa wykazuje głównie należności od spółki LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. w kwocie 16.321 tys. zł (31 grudnia 2012: UAB Minijos Nafta).

36.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Skarb Państwa był właścicielem 53,19% akcji Grupy LOTOS S.A. W latach 2012 i 2013 nie wystąpiły transakcje pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Skarbem Państwa.

36.2.1 Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ

W 2013 roku Grupa przeprowadziła transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez Skarb Państwa, których łączna wartość była istotna. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Grupy. Transakcje dotyczyły głównie sprzedaży paliw, sprzedaży i zakupu usług magazynowania, zakupu usług transportowych, energii, gazu ziemnego oraz innych paliw. W 2013 roku sprzedaż z tytułu ww. transakcji wynosiła 353.978 tys. zł (w 2012 roku: 797.327 tys. zł), natomiast zakupy wynosiły 1.649.885 tys. zł (w 2012 roku: 1.337.438 tys. zł).

36.3 Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Zarząd		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	1.580	1.404
- wypłacona nagroda roczna	*249* [1]	*249* [2]
- nagrody jubileuszowe	*41*	*-*
Zarząd – jednostki zależne [3]		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)	3.562	3.104
Rada Nadzorcza		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)	246	242
Razem [4]	**5.388**	**4.750**

[1] Wypłacone w 2013 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2012.
[2] Wypłacone w 2012 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2011.
[3] Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu Spółki z tytułu pełnienia funkcji we władzach spółek bezpośrednio i pośrednio zależnych.
[4] Wartość wynagrodzenia uwzględnia zmiany w składzie Zarządu (wzrost liczby członków Zarządu) oraz Rady Nadzorczej Spółki.

Pozostałe świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Zarząd		
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	522	570
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej [1]	311	249
Razem	**833**	**819**

[1] Zgodnie z ustawą o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (tzw. ustawa kominowa). Z uwzględnieniem zmian w składzie Zarządu Spółki (wzrost liczby członków Zarządu).

W roku 2013 oraz 2012 Spółka nie udzieliła pożyczek i świadczeń o podobnym charakterze osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących. Ponadto nie wystąpiły inne znaczące transakcje z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki. Grupa LOTOS S.A. nie uzyskała wiedzy o transakcjach zawartych przez ich małżonków, krewnych lub powinowatych w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli, bądź z innymi osobami, z którymi mają osobiste powiązania ze Spółką lub z podmiotem Grupy Kapitałowej LOTOS.

36.4 Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone głównej kadrze kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu Spółki)

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2013	za rok zakończony 31 grudnia 2012
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	30.187	30.205
- wypłacona nagroda roczna	*5.606* (1)	*7.045* (2)

(1) Wypłacone w 2013 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2012.
(2) Wypłacone w 2012 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2011.

Pozostałe świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	8.886	7.457
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej	7.163	7.339
Pożyczki i świadczenia o podobnym charakterze	6	16
Razem	**16.055**	**14.812**

W roku 2013 oraz 2012 Grupa nie udzieliła pożyczek i świadczeń o podobnym charakterze członkom głównej kadry kierowniczej.

37. Istotne zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy

- W dniu 3 lutego 2014 roku nastąpiło przeniesienie własności na podstawie umowy zakupu z dnia 20 grudnia 2013 roku nowozakupionej platformy na spółkę SPV Baltic Sp. z o.o. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) w wyniku spełniania warunków umowy z dnia 20 grudnia 2013 roku, w tym m.in. uiszczenia całości ceny. Platforma może prowadzić wiercenia na wodach o głębokości do 105 metrów (350 stóp) i zostanie zaangażowana w realizację projektów poszukiwawczych spółki LOTOS Petrobaltic S.A. na Morzu Bałtyckim. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość kontraktu uwzględniono w wartości przyszłych zobowiązań umownych Grupy dotyczących nakładów na rzeczowe aktywa trwałe (patrz nota 13). W dniu 26 lutego 2014 roku platforma dotarła do Polski.

38. Zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 3 marca 2014 roku.

Podpisy członków Zarządu oraz osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych Grupy LOTOS S.A.

Prezes Zarządu,
Dyrektor Generalny

Paweł Olechnowicz

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Ekonomiczno - Finansowych

Mariusz Machajewski

Wiceprezes Zarządu ds. Poszukiwań i Wydobycia

Zbigniew Paszkowicz

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Produkcji i Rozwoju

Marek Sokołowski

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Handlu

Maciej Szozda

Główny Księgowy

Tomasz Południewski